

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «КІРОВОГРАДСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО»

Тіхонова Н. Г., Луценко М. П.

**Педагогіка партнерства
або Як простір дитинства заповнити
взаєморозумінням та взаємоповагою**

Навчально-методичний посібник

*Друкується за рішенням вченої ради
комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
(від 29.08.2023, протокол № 4)*

Кропивницький
2023

Тіхонова Н. Г., Луценко М. П. Педагогіка партнерства або Як простір дитинства заповнити взаєморозумінням та взаємоповагою : навчально-методичний посібник. Кропивницький : КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2023. 136 с.

Навчально-методичний посібник містить матеріал, що допоможе учасникам освітнього процесу створити безпечне освітнє середовище на засадах педагогіки партнерства. У виданні висвітлена щоденна практика формування духовних потреб особистості як найважливішого завдання виховання покоління, яке підрастає.

Посібник укладений для всіх, хто зацікавлений у вихованні дитини-учня з урахуванням її індивідуальних особливостей; хто вважає, що діалог і багатостороння комунікація між учнями, вчителями та батьками уможливить створення освітнього простору на основі взаєморозуміння і взаємоповаги заради пізнання світу, себе, смислу і призначення свого життя.

Рецензенти:

Кендюхова А. А. – доцент кафедри педагогіки, психології і корекційної освіти КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», кандидат педагогічних наук;

Черненко І. П. – старший вчитель КЗ «Тарасівський ліцей» (вища кваліфікаційна категорія).

Відповідальний за випуск – Віталій ДМИТРУК

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
<i>Тіхонова Н. Г.</i> Педагогіка партнерства як один із чинників впливу на виховання дитини.....	5
<i>Луценко М. П.</i> Простір дитинства – засади рівності, діалогу, співпраці та прийняття?.....	9
МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАСАДАХ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА.....	14
Довіра народжує довіру або Як своїми діями не виростити лицеміра?.....	14
Вчення – світло, а невчення – темрява або Як навчити дитину вчитися..	21
Мистецтво жити або Як виховати толерантну особистість.....	29
Дім без обману або Як навчити дитину говорити правду.....	34
Дитина – що віск: що хочеш, те й виллєш або Чому діти в сім'ї завжди суперники, і як цього уникнути.....	39
Гнат не винуват, а винувата хата, що пустила Гната або Як відучити дитину красти?.....	45
Пошепки про потаємне або Як позбутися вірусу заздрості?.....	53
Синдром гіперопіки або Чи бажають діти бути слухняним знаряддям у рідних руках?.....	60
Слухняний ротик або Чи додають розуму лайливі слова?.....	69
Як виростити генія? Або як «посадити» вундеркіндові зерна в голову Вашого малюка?.....	76
Дитячі ігри або Як не стати заручником девайсів?.....	81
Спектр почуттів або Як реагувати на дитячі істерики.....	88
Що країна то родина або Як виховати патріота?.....	96
Щаблі моралі або Про дитячу жадібність чи щедрість.....	104
Клуб батьківських знань або Як виховувати дитину в неповній сім'ї?....	110
Небо для повітряних зміїв, а не для ракет або Війна і діти – психотравмуючий фактор.....	117
У доброму житті кучері в'ються, а в поганому – січуться або Як батьки своїми руками роблять дітей неслухняними.....	126
Відомості про авторів.....	135

ПЕРЕДМОВА

*Людина духовна в тій мірі, в якій вона задумується
над цими питаннями і прагне дістати на них відповідь.
Втрата духовності рівнозначна втраті людяності.
Семен Гончаренко*

Дослідження будь-якої проблеми починається з визначення категорійного апарату, в якому духовність та освіта – основні, якими ми плануємо оперувати. Звертаємо увагу на той факт, що в словниках різних років видань у визначенні цих понять головне – їх детермінованість з умовами конкретного суспільства. Вони фактично не існують як абстрактні поняття, а наповнені відповідним змістом щодо запитів суспільства та особистості.

Виклики часу зумовили розроблення Концептуальних засад реформування середньої освіти, який проголошує збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації навчання, особистісного підходу та забезпечення розвитку усебічно розвиненої особистості.

Одним із чинників, за яким відбувається реалізація завдань Концепції нової української школи, є педагогіка партнерства, основними принципами якої є: повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах; діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків); принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

У представленому навчально-методичному посібнику висвітлення виховних питань має вигляд вирішення проблем через взаємодію та взаємовплив процесів духовного розвитку суспільства та освітянського простору нової української школи.

Зазначимо, що, духовність – це індивідуальна вираженість у системі мотивів особистості двох фундаментальних потреб: ідеальної потреби пізнання й соціальної – жити, діяти «для інших». Під духовністю переважно розуміють першу з цих потреб, під душевністю – другу. Душевність характеризується добрим ставленням особи до людей, які її оточують, увагою, готовністю прийти на допомогу, розділити радість і горе. Саме через призму душевності розробники навчально-методичного посібника висвітлюють актуальні проблеми, що виникають під час формування виховного середовища педагогами та батьками, в центрі якого знаходиться учень-дитина. На їхню думку, внаслідок такої спільної діяльності повинна бути створена атмосфера довіри, доброзичливості, взаємодопомоги і взаємної підтримки при виникненні труднощів у навчанні та повсякденному житті.

Автори видання ставили за мету показати з різних точок зору, як на практиці забезпечити формування психологічно безпечного середовища для успішної самореалізації учня-дитини як особистості через педагогічне партнерство вчителів, батьків та дітей на засадах взаєморозуміння та взаємоповаги.

Тіхонова Н. Г., Луценко М. П.

Педагогіка партнерства як один із чинників впливу на виховання дитини

Тіхонова Н. Г.

Кардинальні перетворення в соціокультурній ситуації сучасного українського суспільства, втрата дієвості традиційних стереотипів, глобальні світоглядні зміни спричиняють створення педагогічною спільнотою оптимальних умов підвищення якості початкової освіти шляхом взаємодії між учнем, учителем і батьками.

Проблема взаємодії сім'ї та школи, батьків і вчителів як засобу позитивного впливу на дитину, підтримка формування та розвитку її особистості – звичне явище для педагогічної теорії і практики. З цього приводу протягом не лише десятиліть, а й століть висвітлювали думки провідні мислителі, громадські діячі, філософи, педагоги, психологи.

У сучасній педагогічній науці проблемам співпраці школи та сім'ї присвячено дослідження І. Бега, В. Постового, О. Савченко, Т. Алексєнко, К. Чорної, О. Докукіної, Н. Семенової, О. Сухомлинської, О. Ярошинської та ін. Цей перелік не є вичерпним, але його достатньо, щоб зрозуміти, що й сьогодні ця проблема не втрачає своєї **актуальності**.

Виклики, що стоять перед сучасною початковою школою, зумовили розроблення Концепції «Нова українська школа» – документа, який проголошує збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації навчання, особистісного підходу, розвитку здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища, що в сукупності забезпечують психологічний комфорт і сприяють вияву творчості дітей [1, с. 11].

Одним із ключових компонентів Концепції «Нова українська школа» є педагогіка партнерства, яка ґрунтується на взаємодії між учнем, вчителем і батьками. В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між вчителем, учнем і батьками [8].

Основним підґрунтям щодо становлення та розвитку педагогіки партнерства, співпраці та взаємодії соціальних інститутів, а саме школи та сім'ї, є нормативно-правові документи, накази, листи, методичні рекомендації, що регулюють суспільні відносини, які виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти [3].

З огляду на нові вимоги до якості навчання та виховання підростаючого покоління у професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» зазначено, що вчитель спільно з батьками, іншими законними представниками учнів (далі – батьки) сприяє розвитку здібностей учнів, формуванню в них навичок здорового способу життя, дбає про їхнє фізичне і психічне здоров'я;

формує в учнів усвідомлення необхідності дотримуватися Конституції та законів України, захищати суверенітет і територіальну цілісність України; настановленням і особистим прикладом утверджує повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму. Гуманізму, толерантності, працелюбства; формує в учнів прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами [9].

Однією із перелічених у документі трудових функцій є партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу, що передбачає володіння вчителем психологічною й емоційно-етичною компетентностями та компетентністю педагогічного партнерства, що забезпечено здатністю залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства, працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами та здатністю до суб'єкт-суб'єктивної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі.

Необхідною умовою ефективного встановлення та регулювання взаємовідносин між школою і сім'єю є обов'язкове врахування в освітній діяльності закладу освіти Закону України «Про освіту», зокрема статті 55, у якій чітко прописано *права та обов'язки батьків* здобувачів освіти, виконання яких надає змогу акумулювати всі необхідні можливості дорослих для становлення партнерських відносин між усіма учасниками освітнього процесу. Батьки повинні виконувати, а педагоги враховувати всі передбачені державою норми впливу та відповідальності за розвиток дитини як особистості. Більшість батьків добре розуміють ці державні вимоги та підтримують потреби школи, вірно виховують своїх дітей і надають значну допомогу школам у їх складній та багатогранній роботі з виховання та розвитку дітей.

На створення простору, в якому дитина буде почуватися комфортно, впливає педагогічно доцільна організація життєдіяльності учнів, у процесі якої вони набувають необхідних моральних та інших рис і якостей, знань, навичок і звичок. Педагогічний вплив на дитину-учня відбувається шляхом застосування системи засобів стимулювання педагогічно доцільної суспільно значимої поведінки й діяльності учнів. Основною вимогою до педагогічного впливу є розвиток гуманних, товариських стосунків між педагогами, батьками і учнями.

Слід звернути увагу і на стимули в педагогічному процесі, що визначено як специфічні педагогічні засоби, здатні виконувати спонукальні функції стосовно внутрішніх рухів розвитку особистості. Поширеними та ефективними методами стимулювання в сучасному педагогічному процесі є: похвала, заохочення за допомогою навчальних оцінок, створення ситуації успіху, організація змагання. Методи позитивного підкріплення стають найпоширенішим засобом стимулювання учнів, проте методи негативного підкріплення ще не пішли в минуле, і тому потрібно використовувати їх найбільш грамотно і з найменшою педагогічною шкодою.

Розкриваючи питання виховання учнів, слід наголосити, що створення комфортного безпечного середовища через педагогічне партнерство батьків і вчителів передбачає обов'язкове врахування інтересів дитини. Це дасть змогу краще її пізнати, побачити в різних ситуаціях, зрозуміти індивідуальні особливості, розвинути її здібності, сформувати ціннісні життєві орієнтири, подолати негативні вчинки і прояви в поведінці [7, с. 167]. Для цього педагоги мають установлювати з сім'єю кожного учня партнерські взаємини, створювати атмосферу взаєморозуміння та взаємоповаги, покладаючи в їх основу модель, яка «...має цілісний і безперервний характер, враховує суб'єктивну позицію батьків як носіїв загальнолюдських цінностей, реалізується в їхній власній виховній діяльності» [5, с. 45-46]. Такий підхід сприятиме «виробленню в батьків поглядів на виховання дитини як складний і динамічний процес взаємодії дорослого та його вихованця, формування в них конкретних методів і прийомів педагогічного спілкування, доброзичливого ставлення до дітей, серйозного і сумлінного виконання своїх обов'язків» [6].

Не може бути ніякого сумніву в тому, що для успіху навчання і виховання учня необхідно, щоб усі, хто є учасником освітнього процесу, однаково розуміли свої завдання і діяли в одному напрямі, взаємно доповнюючи один одного, підтримуючи й допомагаючи.

Якщо ж такої взаємодії не буде, то зусилля одних можуть «розбитися» об інертний або активний супротив інших, і тоді справа потрапить у мертву зону. А ця мертва зона – найнебезпечніший ворог живої педагогічної роботи, адже вона паралізує будь-які починання від усякого тиску, будь то активна чи пасивна, свідома чи несвідомо протидія.

На думку сучасної дослідниці О. Дем'янчук, педагогіку партнерства ідеально реалізують через оновлення системи взаємостосунків між учнем, батьками та вчителем – діалог, взаємодовіра, підтримка, приймання, активна співпраця позитивно вплинуть на шкільне освітнє середовище; оновлення *методичного інструментарію вчителя* – застосування методів навчання, заснованих на співпраці, активній участі дитини та її батьків у навчанні; формування нового освітнього середовища (розвиваюче, мотивуюче і для учителя, і для учня та його батьків; яке має новітнє інформаційно-комунікаційне оснащення, сприяє професійній активності педагога, підвищує ефективність його роботи, уможливорює індивідуальний підхід до навчання) [2].

Отже, щоб налагодити партнерські стосунки, слід звернутися до основних форм і методів, що підвищують ефективність взаємодії між школою і сім'єю.

Форми і методи взаємодії – це способи продукування дій педагогів і батьків, їх поєднання та реалізація. Найбільш поширеними серед них, на думку науковця Т. Кравченко, є:

- надання батькам кваліфікованої педагогічної допомоги в складних життєвих ситуаціях;
- організація і проведення лекцій, бесід, педагогічних практикумів з використанням різноманітних методів «навчання»;

- конференції з обміну досвідом, диспути, дискусії, обмін думками з різних проблем навчання і виховання, зустрічі за «круглим столом», вечори, консультації (групові, індивідуальні);

- зустрічі батьківської громадськості з адміністрацією школи, вчителями;
- відкриті уроки;
- виконання батьками конкретних доручень, пов'язаних із вихованням;
- спільні заняття батьків і дітей (гуртки, секції, студії, походи, екскурсії);
- участь батьків в управлінні школою (загальношкільна рада, шкільний і класні батьківські комітети, шкільні та класні батьківські збори);

- ознайомлення батьків з концепцією розвитку школи, загальношкільною дослідницькою темою, освітньою програмою; з проєктами, до участі яких долучають школу; зміст навчальних курсів; можливостями різних видів освіти дитини відповідно до її освітніх можливостей [7, с. 170-171].

Це далеко не повний перелік форм і методів взаємодії школи та сім'ї у контексті педагогіки партнерства. Завдяки змінам у сучасній школі можливо урізноманітнити взаємодію між вчителем і батьками та спрямувати її на більш якісний освітній результат.

Список використаних джерел

1. Гриневич Л., Нанаєв Т., Хобзей П. та ін. URL: https://www.pedrada.com.ua/files/articles/2365/Koncepcija_Nova_ukrainska_shkola_MON_2016_Pedrada.pdf
2. Дем'янчук О. Педагогіка партнерства в умовах реалізації концепції «Нова українська школа». URL: <http://conf.zippo.net.ua/?p=178>
3. Про освіту: Закон України від 28.09.2017р. URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2231>
4. Кравченко Т. Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи: монографія. К.: Фенікс, 2009. 416 с.
5. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / za zag. red. H. M. Bibik. Київ : Література ЛТД, 2019. 208с. URL : <https://www.e-litera.com.ua/upload/grade-0/nus-poradnyk.pdf>
6. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста): за наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 №2736 URL : https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Nakaz_2736.pdf

Нотатки

Простір дитинства – засади рівності, діалогу, співпраці та прийняття?

Луценко М. П.

У наших школах не повинно бути нещасливих дітей, душу яких гнітить думка, що вони ні на що не здібні. Успіх у навчанні – єдине джерело внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для переборення труднощів, бажання вчитися.
В. Сухомлинський

Якою є сьогодні школа?

Чи відбулися зміни за період впровадження НУШ?

Хто став третім у ланцюжку виховання між педагогами та здобувачами освіти?

Освітній заклад НУШ сьогодні – це сучасні класи з новим обладнанням, одномісними партами та зручними стільцями, що учні легко переносять у будь-яке зручне для них місце, матеріалами для дослідницької діяльності, місцем для ранкового кола з обов'язковими сімома осередками, куточком усамітнення та колірним вирішенням класних кімнат у теплі, спокійні кольори з додаванням яскравих акцентів – червоного, жовтогарячого та жовтого, метою якого є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України і здатна до життя в суспільстві в умовах цивілізованої взаємодії з природою.

Основним завданням сучасного закладу є створення умов для порозуміння та співпраці, щоб, як писав видатний педагог – Василь Сухомлинський: «Школа стала не коморою знань, а світочем розуму» [1]. Так, заклад не лише передає знання, а й навчає застосовувати їх у реальних ситуаціях, допомагає кожній дитині розкрити свої нахили, здібності, таланти.

У навчальних закладах України на концептуальних засадах успішно впроваджують реформування середньої школи в межах державної програми «Нова українська школа» [2]. Час диктує зміни. Сьогоднішні діти – це акселерати, які вміють мислити, влучно висловлюватися та креативно діяти зовсім по-іншому. Вони, можна сказати, народилися зі смартфоном у руках, вміють бути влучними, відповідальними, обізнаними та вести діалог. Педагоги та батьки об'єднані єдиною метою, спільною ідеєю, що ставить їх у певні рамки партнерства, і вони виступають як одне ціле – зацікавлені односторонні, учасники, що мають рівні права та відповідають за результат.

Однією зі складових концепції Нової української школи є **педагогіка партнерства**, яка ґрунтується на тісній співпраці, порозумінні в спілкуванні, діалозі та взаємодії між учнями, вчителями та батьками. Немає де правди діти, на перших етапах впровадження концепції НУШ частина батьків особливо сторожко ставилася до нового сучасного та невідомого. Було боязко: яким стане

освітній заклад, які кардинальні зміни відбудуться в сучасній освіті, адже раніше активно використовували зазубрювання правил, на уроках мали панувати тиша та залізна дисципліна, треба було сидіти лише за партою, висловлювати тільки те, про що питали, без особистої думки та переконань.

Реформування вітчизняної педагогічної освіти шляхом упровадження нових підходів до здобуття освіти молодшими школярами успішно крокує країною та, як новий яскравий промінь успішного здобуття освіти, дає можливість діяти, мислити та бачити по-іншому, по-новому, без застарілих підходів до навчання та виховання. Відчувається тісна співпраця, порозуміння та дієва допомога між батьками, учнями та вчителями. Батьківська дієва підтримка та надійна рука є запорукою успіху здобуття освіти, яка дає позитивний поштовх для розкриття здібностей, талантів та великих можливостей співпраці й діалогу.

Сьогодні вчитель НУШ має великі можливості до успішного навчання молодого покоління. Саме зараз є зелене світло для відкриття талантів, геніїв та здібних учнів, бо він – лідер, фахівець та вчитель, який діє креативно, знаючи: як зробити улюблений предмет цікавим, якими будуть за обсягом домашні завдання та й чи бути їм нудними й занадто складними, як вести діалог із підростаючим поколінням, будучи наставником, старшим надійним другом, поряд із яким пізнавально й цікаво, захоплююче і просто. Таким є успішний вчитель, якому надано можливість творити нове покоління мислячих та талановитих українців.

«Здрастуй, школо: без стресу» – незалежно від того, у скільки років дитина прийде: в шість чи сім – це переломний період у її житті. Про це, насамперед, слід міркувати батькам. Сучасним першокласникам у закладі доволі комфортно та цікаво, бо змінено нові підходи до навчання, формування ключових компетентностей та створено відповідне середовище й умови, які будуть зацікавлювати дітей навчанням, спілкуванням та пізнанням світу. Там, граючись, навчаються, бо гра захоплює шестирічок та впевнено веде країною Знань, де руку допомоги нададуть не тільки вчителі-наставники, а й батьки, громадськість та друзі. Так маленькі школярики крок за кроком, із дня в день вчать досліджувати та спостерігати, робити висновки й мислити, такими ще невмілими руками, мов лакмусовий папірець, вбирати оте найголовніше і найцінніше, що об'єднує, творить задля краси й пізнання вічного, мудрого. З такими дітьми – ми на порозі нового!

Дитиноцентризм – основа принципів сучасної освіти, орієнтованих на засадах розвитку особистості, який закладено Конвенцією ООН про права дитини [3]. У сучасній школі присутня похвала та підтримка замість критики; допомога в боротьбі з невпевненістю; розвиток розуміння важливості обов'язкового виконання поставлених задач та цілей; підтримка в уникненні поразки (у разі поразки); визначення важливості зусиль дитини в будь-якій діяльності; допомога в емоційному переживанні різних моментів, що відбуваються протягом навчально-виховного процесу; мотивація та пояснення майбутніх результатів, заради яких здійснюють кожен вид діяльності.

Сьогодні дитина – центр освітнього процесу

Важливі аспекти готовності до школи

Різноманітними є погляди батьків відносно готовності дитини до школи. Одні вважають, що потрібно навчити майбутнього першокласника читати, писати та розв'язувати найпростіші задачі ще задовго до школи, інші вважають, що вчитель навчить, і особливої підготовки не потрібно. Та якщо дитина, прийшовши вперше до школи, вміє добре читати й має значні успіхи в письмі, усному рахунку, то чи буде їй цікаво на уроці? Чи може це відбити в неї бажання навчатися? То як віднайти «центр Всесвіту», щоб і дитині було комфортно й батьки були задоволеними?

Найперше та найголовніше – дитина має бути здоровою, про її стан здоров'я слід піклуватися щодня, щомиті. Це вчасне вживання свіжої калорійної та збалансованої їжі, яка має бути багата на білки, жири та вуглеводи, щоденні прогулянки на свіжому повітрі, не дивлячись на погоду, щоб вона була фізично готова щодня носити самостійно портфель чи ранець, сидіти на уроці та працювати протягом 35 хвилин, правильно тримати ручку та старанно писати протягом тривалого часу...

Дитина має усвідомити, що в закладі вона буде не тільки гратися з друзями, а й сумлінно працювати над освоєнням нових знань та вмінь, спілкуватися, здобувати перемоги й отримувати поразки. У класі здебільшого близько тридцяти учнів, тому потрібно бути готовий працювати в групах, парі, де в нагоді стануть уміння налагоджувати взаємини з однолітками й дорослими та мати адекватну поведінку.

Дитина має бути толерантна, слід прищеплювати їй не тільки лідерські якості, а й уміння поступатися, бути ввічливою та уважною.

Учень НУШ: який він?

Безумовно, діти, мов бджілки, збирають найкращий, найяскравіший та найнеобхідніший нектар – знання. Вони вміють просіяти життєдайне золоте зерно знань від всього того, чого забагато, й залишити собі найцінніше для подальшої роботи, для свого ж блага. Хто, як не вони, сьогоднішні такі гамірні та непосидючі, ввічливі та опосередковані, вміють думати та аналізувати, порівнювати та добирати необхідну інформацію. У час розвинених освітніх технологій, як ефективного інструменту удосконалення, коли інформацію можна черпати не тільки ложками, а й цілим цебром, діти адаптуються у світі, гортаючи сторінки мережі «Інтернет», там заходять відповіді на тисячі питань. Якщо раніше наші «чомучки» всі свої запитання різного характеру спрямовували тільки на тата й маму, то сьогодні вони самотужки можуть віднайти відповіді, їм тільки шлях слід указати.

У порівнянні з попередніми учнями, сьогоднішні «НУШики» більш ерудовані. Вони відвертіші, правдиві, вміють висловити свою точку зору, презентувати себе. Їм просто описати предмет, порівняти його, переказати текст

та написати есе. Світ НУШ створено як крок уперед для перезавантаження свідомості та поштовху паростка покоління, яке буде жити по-новому, мислити по-іншому та творити світ добрішим, милосерднішим та толерантнішим.

Діти НУШ – майбутнє нашої держави, нова хвиля перетворень!

Рука допомоги батькам майбутніх першокласників

Батьки – це турбота, але яка? Не станьте на шляху надопіки дитині. Не робіть її незграбою та невмійкою. Якщо дитина може зробити сама – допоможіть, та якщо не хоче робити сама – слід вияснити причину небажання. Інше питання, якщо дитина боїться зробити завдання, бо не впевнена у своїх силах. Давайте дитині простір для

самостійності; створюйте ситуацію успіху; радійте результатів та підтримуйте невдачі, мотивуючи її до самовдосконалення.

З першого дня в школі світ дитини змінюється: вона стає школярем. Їй усе цікаво: ходити до школи, бо там не треба, як у дитсадочку, спати; вивчати літери та цифри, спостерігаючи за порами року, вчитися дружити, працювати в команді. Та найголовніше – можна гратися. Програма першого класу нової української школи побудована на грі, бо, граючись, учні навчаються. Безсумнівно, дітей потрібно мотивувати до навчання, надавати їм цікавий освітній матеріал і лише за такої умови, навчальні досягнення учнів будуть високими.

Слід щодня цікавитися якнайменшими освітніми перемогами та здобутками дітей, потрібно помічати та хвалити їхнє старання до навчання. Якщо ж похвала буде безпідставною, дитина може вирости пихатою та задавакою, а якщо постійно сварити – невпевненою в собі.

Так ваша підтримка та співпраця стане дитині в нагоді, а в дорослому житті – запорукою успіху.

Поради батькам першокласників

- Підтримуйте дитину у будь-яких ситуаціях. Якщо потрібна допомога, окрім вас найкраще ніхто це не зробить. Не зволікайте, бо дитина може зайти в глухий кут.

- Щодня дізнавайтеся про перемоги та невдачі: будьте в курсі справ школяра. Не відпускайте все на самовплив. Краще ситуацію контролювати, ніж виправляти наслідки.

- Будьте ввічливими, станьте справжнім другом дитині. Обіймайте її й щоразу наголошуйте, як ви її любите. Порозуміння починається з любові.

- Дотримуйтеся режиму дня та чергуйте працю з відпочинком. Так дитина навчиться цінувати час.

- Вчіть дитину спілкуватися з однолітками, демонструючи власним прикладом ввічливість, вихованість та повагу до співрозмовника.
- Варто виховувати не тільки лідерські якості, а й уміння поступатися, бути толерантним та милосердним.
- Слід вчити дитину доводити розпочату справу до кінця, працювати зосереджено та акуратно.
- Вчіть уважно слухати та переказувати текст, акцентуючи на найголовнішому.
- Доброчесність та щирість, довіра у відносинах та повага до особистості – основні складові виховання.
- Любіть своїх дітей такими, які вони є! Ніколи не порівнюйте їх з іншими. Це може стати поштовхом до розчарувань у батьківській любові.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. 10 цитат В.Сухомлинського про школу та виховання. URL: <https://naurok.com.ua/post/10-zolotih-citat-v-suhomlinskogo-pro-shkolu-ta-vihovannya>
2. Діти і книги. URL: http://psychologis.com.ua/prakticheskaya_psihologiya.htm
3. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
4. Конвенція про права дитини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
5. Поради батькам. URL: http://zosh7-nizhyn.ho.ua/Psiholog_batky.htm
6. Чому діти кажуть батькам: «Ти мене не любиш» або «Я тебе не люблю?» URL : <http://surl.li/ltcxx>

Нотатки

[illegible]

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАСАДАХ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА

Довіра народжує довіру або Як своїми діями не виростити лицеміра?

*На жаль, є багато фальшивих друзів, які бажать
позичити нам парасольку лише в хорошу погоду*

Романо Батталья

Лицемірство – невідповідність слів справжнім переконанням, почуттям чи діям певної особи. Прикладом того може бути звинувачення когось у скоєних провинах або діях особою, що сама так вчиняє. Така поведінка може прикриватися нещирістю, удаваними чесністю та щирістю. Лицемірство є протилежним чесності, прямоті, щирості –

якостям, у яких виявляється усвідомлення і відкрите репрезентування людиною правдивої суті її дій.

Зазвичай під лицемірством розуміють наклеп і негативні висловлювання на адресу відсутнього на момент обговорення суб'єкта.

Часто люди можуть придумати тимчасове виправдовування замість просто вибачення зі словами: «Я був не правий». Вони часто обвинувачують людей в тому, що і самі неодноразово робили, і в цьому вся суть лицемірства.

Але як виростити щиру дитину із вмінням висловлювати свої почуття без прихованості, недоречного самолюбства, лицемірства з почуттям щирості та радості за чийсь перемоги та здобутки!? І як та де беруться лицеміри, якщо батьки «білі та пухнасті»?

Як вважаєте, це є однією із важливих тем виховання? Саме про це та інше й по порядку...

*Лицемір – це пацієнт у подвійному значенні цього
терміна. Він розраховує тріумф і терпить тортури.*

Віктор Гюго

Лицемірство вустами дорослих

– Скажеш бабусі, що її пундики були смачними, хоча й поїв їх та нікому не подякував наш песик Джоні.

– Посміхнися однокласниці, дарма, що її не поважаєш!

– Не кажи татові, що твоя сукня забагато коштує, бо він нас не зрозуміє.

– Скажеш учителю, що ти захворів і тому не прийшов до школи. Про похід до кінотеатру мовчи!

– Розкажи, як ти ошукав учителя географії, виправдовуючи невивчений урок.

– Замість сліз посміхнися бабусі, щоб вона не зрозуміла, що ти засмучена!

– А ти можеш сказати подружці, що їй личить така зачіска? Хоча, відверто: це не її стиль!

– На класній годині скажи, що мрієш стати стюардесою, а про мрію масажиста мовчи... Тебе засміють. Кажи, як я кажу!

– Як прийде сусідка Марина, поясниш їй, що мене немає вдома. Я буцімто поїхала в місто! Не люблю я її...

– Не розповідай про відпочинок на морі нікому, буцімто їздила до бабусі!

– Цю задачу скажеш учителю, що розв'язав сам. Нехай думають, що ти в нас – геній!

– Поцілуй бубусю, ми ж її так любимо! (Забудь, що я вчора розповідала про неї...)

– Запам'ятай, синку! Під час самооцінювання роботи на уроці ти повинен поставити собі найвищий бал, цим ти сподобається вчительці!

– Ніколи не проси вчителя пояснити ще раз задачу, це йому може не сподобатися. Будуть занижені бали.

– Синку, скільки разів ти прочитав текст? Нічого, вчителю повідомиш, що п'ять, не бійся: вона не здогадається!

І постає питання: хто навчає лицемірству своїх дітей?

Хай знають наших!

Одного весняного теплого дня, крокуючи до навчального закладу, четвертокласниця Оленка звернула увагу на Ясю, яка весело чимчикувала попереду, ще й пританцьовувала в новеньких туфельках, чепурній біленькій спідничці та картатій сорочечці. Обновки їй були так до лиця, тому Оленка насторожилася: як це, а я?

Біля будівлі закладу, на самісінькій доріжці виблискувала після дощу велика калюжа, яку хвацько перестрибували хлопці з 5-А. Вони голосно реготалися, що й сама Ясочка посміхнулася. Проходячи поряд, Оленка, ніби поправляючи шнурки на кросівках, зупинилася, а коли порівнялася чепурна однокласниця, вона нахабно пройшлася краєм брудної калюжі, яку добре скаламутили розбишаки так, що вмить бризки розлетілися незліченною кількістю, мов спонтанні феєрверки, навкруги. Не залишилася без брудних краплинок на світлому вбранні й дівчинка – об'єкт «щирої» уваги нашої героїні. І що тут почалося? Незамовлений концерт:

– Ой, лишенько! Я випадково! Не хотіла! Чесно-пречесно! – заволала, кліпаючи нечесними очима, кривдниця.

Миттю сльози горохом полилися в Ясочки, яка, не звертаючи уваги на присутніх, рюмсала, розтираючи гіркі сльози по рум'яних пишних щічках. Було болісно спостерігати за нею, навіть бешкетників немов корова язиком злизала, а кривдниця, сама тепер уже пританцьовуючи, полетіла в клас швидше розповісти «випадкову» пригоду.

Коли зайшла потерпіла до класу – запанувала тиша.

– Ой, як же так сталося, що ти така брудна? Ти себе бачила, чепурухо? – защебетала Оленка й голосно засміялася. Усі тихцем підхіхкували, але вдавали співчуття.

– Я не зможу повернутися додому, бо сьогодні діагностувальна робота з математики й тестова з англійської мови, – сумно відповіла дівчинка. Я трішки обтерла бруд...

Ось і закінчилися уроки. Діти, один за одним, звільняли приміщення, поспішаючи додому.

– Оленко, я хотіла попросити вибачення. Сьогодні зранку... я про калюжу. Я сама винна, бо надто близько пройшлася. Не обережна я... – поспішаючи говорила Ясочка й щиро вдивлялася в очі співрозмовниці, шукаючи співчуття.

– Еге ж бо, саме так й було!

Та тільки, прийшовши додому, Оленка, знаючи гірку правду, сіла в зручне м'яке крісло й ... рахувала сльози, що швидко котилися одна за одною без упину – і їм не було кінця...

– Доню, що трапилося? – миттю прибігла матуся з кухні й ну витирати червоні очі...

– Мамо, я образила однокласницю! – тихо мовила Оленка.

– Нічого, розумнице моя, хай знають наших!!!

*Якщо ти не станеш лицеміром,
можливо, ти будеш людиною.
Стендаль*

А тим часом...

Батьки завжди поруч своїх дітей, а отже повинні знати кожен крок, розуміти їх, співчувати їм та підтримувати. З кожним роком дитина стає на рік старшою, а отже розумнішою та розсудливішою. Вона потребує любові, визнання, турботи, порозуміння, іноді батьки засмучені та розгублені від сучасного ритму життя, їм важко розібратися з собою, зарадити собі. У такому випадку, коли мало уваги, дитина сумує і засмучується, часто злиться, ревнує й ображається, але все це в сукупності дає їй відчуття цілісності та повноти життя.

Діти часто ростуть в умовах, при яких емоції в батьків або відсутні, або приховані і суперечливі. Діти не завжди можуть зрозуміти, чому батьки втратили інтерес до них. Особливо переживання почуттів зростає у період, коли єдиним місцем, де вони легко і вільно спілкуються, залишається інтернет з його численними блогами та соціальними мережами. Тому діти з радістю користуються цим благом, забуваючи про пагубний вплив на особисте здоров'я та стан напруги після довготривалого користування.

Емоційний стан бере своє: дитина починає нервувати та плакати, аби тільки привернути увагу дорослих до себе, цим самим волаючи на весь світ про свою присутність. Та пройшовши всі етапи прохання, дитина замикається в собі: я нікому не потрібен, я в світі один, мене всі забули – я самотній.

На жаль чимало є батьків, у яких емоції до дітей відсутні, натомість діти не розуміють такі поняття, як злість, сором, збентеження, жадібність, образа, страх. Коли дитина переживає ці почуття, демонструючи їх через плач чи крик, батьки, не усвідомлюючи істину причини такої поведінки, лише забороняють або карають. Мовляв, це погано й негарно, злитися – недоречно, бентежитися – незручно, скупитися – непристойно, боятися – соромно. Що зробить дитина? Звичайно, послухає й «законсервує» почуття глибоко всередину себе, але згодом, у не найкращий час, ця вся «консерва-вулкан» може вибухнути, розірватися, оббризкати всіх «начинням». І як результат, можливі істерики, психоз, невроз, шантаж, депресія, іноді може виражатися в неконтрольованих, мимовільних тілесних реакціях, як посмикування, моргання, покашлювання.

Не кращим буде повчання батьків дитини:

– Привітай із днем народження однокласниці. Можливо, вона запросить тебе на це свято, де будуть надуспішні дівчатка. Нічого, що вона тобі не до вподоби. Так треба! Тобі на користь!

– Скажу тобі по секрету, синку, ти повинен подружитися із сином голови місцевого фермерського господарства. Так матимеш авторитет серед однолітків та прямий вхід до збірної з футболу серед юніорів закладу. Він-бо там капітан команди.

– Завжди допоможи вчителю перенести певні речі, книжки чи відчини перед ним двері. Так він за твою люб'язність допоможе із завданнями на діагностувальній роботі чи поставить вищий бал при оцінюванні.

– Скажи татові, як ти його любиш! Він отримав заробітну платню!

Стоп, лицемірство!

Людина використовує лицемірство, щоб обманювати себе, іноді більше, ніж обманювати інших.

Джеймс Бальмес

- **Пліткування.** Якщо співрозмовник починає говорити гидоту про спільних знайомих, то скоро на місці них можете опинитися й ви. Це щирість?

- **Посмішка.** Ніби дружелюбні відносини, але усміхаються губи, а не очі. Натягнута посмішка та напруження в голосі.

- **Підлабузництво.** Як тільки в колективі з'являється хтось впливовіший, популярний, поведінка раптово змінюється на улесливу. Ймовірно, лукавість забажала віднайти собі певну вигоду чи здобути якусь цінну інформацію для своєї користі.

- **Критикування.** Постійне приниження простих людей, але шанобливе ставлення до успішних.

- **Вигода.** Якщо лицемір, обміркувавши, дізнається про певні вигоди, може допомогти, але через певний проміжок часу привселюдно нагадає про свою доброту.

- **Хваління.** Любить розповідати про свої добрі вчинки для інших та свою

незамінність.

- **Чужі секрети.** «По секрету всьому світу» – таким є девіз. Він вільно поводить без почуття провини та сорому.

- **Я завжди правий!** Ніколи не визнає свою неправоту, не попросить вибачення та не поступиться своїм намірам.

Увага! *Якщо є така людина у вашому оточенні, поведіться максимально невимушено, не сперечайтесь. Збережіть нейтральні відносини, але «оминайте її десятою дорогою». Станьте мудрішими!*

Відомі лицеміри світу

Світ знає багато видатних людей, які стали одними з найкращих у певних винаходах, відкриттях та визнаннях їх, як найкращих. Але є люди, які своїми принципами та поведінкою за життя стали на найнижчий щабель існування, як homo sapiens. Однак, вони показали себе, як справжні лицеміри.

Махатма Ганді

Зразок мудрості та святості, що проповідує аскетизм і стриманість. Однак відомо, що він був расистом, дружньо листувався з Гітлером, зраджував дружині і часто її бив, а сина довів до алкоголізму та проституції.

Вольтер

Батько демократичних прав і свобод, борець із цензурою і великий мислитель свого часу. При цьому, як справжній лицемір, він під прикриттям християнських цінностей вимагав в уряді спалити всі праці свого опонента Руссо, а й самого автора покарати [4].

Слушні поради мудрим батькам

Життя в маленькому містечку не завжди ідилічне: ти відчуваєш себе в пастці й більше усвідомлюєш лицемірство суспільства.

Білл Пулман

Клінічна психологиня Елейн Арон ввела термін «вкрай чутлива людина» [7]. На її думку, висока чутливість проявляється у людей із чутливою центральною нервовою системою і, відповідно, тісно переплітається з підвищеною пильністю до фізичних, емоційних і соціальних стимулів в оточенні. Зрозуміло, що синдром «чутливої людини» актуальний як ніколи, адже ми дедалі більше перебуваємо під впливом негативних зовнішніх чинників. Безсумнівно, що у сучасних дітей розвинена чутливість і дуже виражена емпатія (наслідування моторних і афективних реакцій іншої людини), адже вони чутливо реагують на те, що думають та відчувають інші люди. Тому дорослим, наповнюючи освітнє середовище взаєморозумінням та взаємопідтримкою, під час спілкування з дітьми треба врахувати наступне:

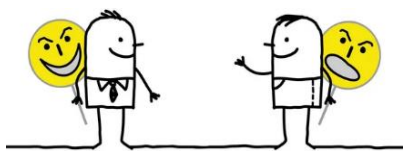
- власним прикладом навчайте дітей правдивості, порядності, без фальші;

- ніколи не вчіть дитину улесливості та підлабузництву;
- допоможіть дитині зрозуміти злість, сором, збентеження, жадібність, образу, страх, що називаються «поганими»;
- дозволяйте дитині знаходитися на одинці з собою для розуміння ситуації: якою є її поведінка? Поясніть різницю між: добром та злом, щирістю і скупістю, правдивістю та лицемірством, щедрістю й жадібністю, любов'ю та ненавистю, порозумінням і нерозумінням, заздрістю;
- ніколи не ображайте інших людей, тим паче в присутності своєї дитини. Ви подаєте приклад, якими можуть бути дорослі та як слід вирішувати різні питання та знаходити вихід із різних життєвих ситуацій;
- ви є дзеркалом поведінки для своєї дитини;
- читайте, обговорюйте та пояснюйте незрозумілі поняття для уточнення, розпізнавання та запам'ятовування. Частіше обіймайте свою дитину в будь-якому віці, їй так важливо відчувати вашу підтримку;
- раптом у дитини виникла емоційна проблема і вона хоче поділитися з вами, активно вислухайте її. Допоможіть їй прожити з нею розчарування та дитячі переживання;
- дайте дитині змогу висловитися, не переривайте її пояснення тисячами запитань: розповідаючи, вона почне заспокоюватися, адже, висловивши негативні емоції, вона стане більш спокійною; дозволяйте дитині плакати;
- візьміть за зразок у повсякденному спілкуванні привітні фрази: «Мені добре з тобою. Без тебе вдома сумно. Я радий (рада) тебе бачити. Дуже добре, що ти в мене є»;
- безумовно приймайте дитину: любіть її не за те, що вона відмінно навчається, розумна, гарна, допомагає батькам, має багато друзів, відповідальна, а просто за те, що вона є.

Вузлики мудрості

Єдиний недолік, якого неможливо пробачити, – це лицемірство. Покаяння лицеміру – це саме лицемірство.

Вільям Хазліт

Українські прислів'я та приказки – це короткі влучні вислови, що в лаконічній формі передають уявлення про життєвий досвід багатьох поколінь предків. Хоча прислів'я і виникають постійно, проте їх поширюють у народі та передають від покоління до покоління. Вони являють собою джерело народної мудрості, яка пройшла крізь віки. Справжні українські прислів'я та приказки поєднують у собі глибокий зміст із дуже простою, але образною формою, тому їх і легко запам'ятати.

- Де слова з ділом розходяться, там непорядки водяться.
- Не копай іншому ями, бо й сам упадеш.
- Задер носа – й кочергою не дістанеш.
- Забули воли, як телятами були.

- Хвальби повні торби, а вони порожні.
- На гріш амуніції, на десять – амбіції.
- Підіймайте, свині, хвости, бо глибоко морем брести.
- Кожна жаба своє болото хвалить [6].

Дозволяйте дитині

- Обирати друзів самостійно.
- Носити одяг та взуття, що до вподоби.
- Залишатися самими собою.
- Запрошувати на свій день народження тих, кого бажає.
- Обирати майбутню професію.
- Знаходити розв'язання дрібних дитячих проблем самотужки.

● Висловитися при будь-яких обставинах, не перериваючи тисячами запитань.

● Обирати хобі, відвідувати гуртки, секції та додаткові заняття за бажанням.

● Плакати через розчарування, поразки чи радощі, не стримуючи емоцій.

Не чиніть неймовірний тиск! Вірте у дитину! Будьте з нею до кінця!

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Давайте сумувати й плакати відверто. URL: <https://optima.school/info/porady-batkam/davajte-sumuvati-plakati-v-dverto>
2. Дозвольте дітям залишатися самими собою. URL: <https://childdevelop.com.ua/articles/psychology/508/>
3. Лицемірство. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B8%D1%86%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE>
4. Лицемір – хто це. Як розпізнати лицеміра. URL : <https://alexus.com.ua/licemir-xto-ce-yak-rozpiznati-licemira/>
5. Мудрість України – українські прислів'я та приказки. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Ukrainskyi_narod/Mudrist_narodna_Ukrainski_pryslivia_ta_prykazky.pdf?PHPSESSID=olk2lujckfjn5f5bg8snm65u87
6. Прислів'я про людські чесноти URL : <https://sebweo.com/mudrist-ukrayini-prisliv-ya-ta-prikazki/Прислів'я про людські чесноти>. URL: <https://dovidka.biz.ua/prysliv-ya-pro-lyudski-chesnoty>
7. Що таке надчутливість і як з нею жити URL : <https://vogue.ua/article/culture/lifestyle/naskolko-vy-chuvstvitelnyy-chelovek-vot-kak-eto-ponyat-45630.html> .

Нотатки

Вчення – світло, а невчення – темрява або Як навчити дитину вчитися

*Книги – кораблі думок, які плавають
хвилями часу і несуть свій дорогоцінний
вантаж від покоління до покоління.*

В. О. Сухомлинський

Знання – це знайомство, обізнаність чи розуміння когось або чогось, наприклад, фактів, інформації, описів або навичок. Знання отримують через досвід або освіту шляхом спостереження, дослідження чи навчання [2].

За останні роки світ дуже змінився. Здавалося б, зовсім недавно до рук потрапили калькулятори та перші дитячі ігри, що стали великою диковинкою того часу, – «Денді», «Super Mario», «Super Contra 6», «Battle Toads 3», а вже сьогодні ми не уявляємо собі життя без комп'ютера та інтернету. Листи не обов'язково відправляти поштою – існує електронна пошта; призначати зустрічі, чекаючи годинами, – на улюбленому дивані телефонною розмовою вирішують усі проблеми; а якщо є низка запитань – не обов'язково годинами сидіти в бібліотеці, гортаючи з десятків довідників та історичних книг, – Google допоможе кожному, хто забажає. У широкому доступі є соціальні сайти, вебкамери та інші цікавинки, що роблять світ ближчим та яскравішим.

Чи замінить нам сучасна техніка живе спілкування? Напевно, ніколи, бо як можна привітати матусю зі святом, не обійнявши її, побувати на матчі у великому місті на стадіоні й не відчути дух перемоги або почути гру симфонічного оркестру без своєї присутності? Так, з екранів телебачення можна переглянути, та чи можна відчути серцем?

Необхідні гуманітарні знання: чи зможемо насолодитися красою природи та любов'ю до України-неньки без цитування Ліни Костенко і Тараса Шевченка, пригод Всеволода Нестайка та неперевершеного Івана Франка? Сучасній людині бажано знати хоча б одну додаткову мову, наприклад, англійську чи німецьку, французьку чи китайську. Світ стає без кордонів: для подорожей, пізнання, осягнення, щоб збагнути, перенестися в просторі та відчути колорит, неповторність, красу...

Чи можна жити без знання екології? Вивчати, як рятувати та надавати допомогу папугам Африки та імператорським пінгвінам Антарктиди, спостерігати за кониками-стрибунцями та перелітними птахами, радіти дощовим хмарам, що низько плывуть над землею, та очищати від забруднення Землю... Рятувати від неуків світ, бо може все живе загинути!

Чи потрібні знання про анатомію людини, разом із основами здоров'я, вплив вітамінів, білків, жирів та вуглеводів на стан здоров'я? Бо інакше як подбати про стан свого здоров'я та близьких і рідних.

А математика, рідна мова, історія рідної держави та світу??? Так, усім потрібні знання, бо світ чекає розумних, розсудливих та мудрих!

Та врешті, головне – не заблукати в собі та не загубити людяність. Бо ці знання не виховують науки, а зароджують у родині з посмішкою матусі та підтримкою татуса.

А отже, все по порядку...

*Хто думає про науку, той любить її,
а хто її любить, той ніколи не перестав вчитися,
хоча б зовні він і здавався бездіяльним.*

Григорій Сковорода

Людина протягом усього життя вчиться, щоб досягти певних успіхів. Без знань ми нічого не варті: це, мов пташка без польоту, риба без води, а день без сонця. На жаль, ніхто не дасть відповіді на запитання, який матеріал вчити, а який не знадобиться протягом життя. Мозок, мов гігантський накопичувач, вміщує все, що людина бачить та чує, читає та запам'ятовує,

вивчає та аналізує. Чим більше людина читає – більше знає, чим більше слухає та запам'ятовує – збирає, немов намистинки, знання в досвід та з роками мудріє. Слід пам'ятати: користуючись знаннями, людина долає будь-які життєві труднощі та опановує раніше незрозуміле та загадкове.

У народі кажуть: «Знання на базарі не купиш». Це дійсно так, бо розумна, освічена людина з якісними знаннями поза всякою конкуренцією. Перед нею – всі можливості, її поважають, виявляють бажання з нею співпрацювати та спілкуватися. Найміцніші виявляються знання ті, що здобувають у дитинстві. Якщо дитина відвідувала за покликом серця дитячу балетну школу, всі навички та вміння танцювати пронесе з собою протягом життя, та якщо за наказом батьків вчилася грі на фортепіано, і це не було її захопленням, – всі уроки нанівець. Навички швидко втрачають, знань практично немає, залишаються тільки дитячі спогади.

Діти не завжди розуміють, що знання життєво необхідні для подальшого майбутнього. Вони можуть сердитися й відмовлятися від читання, написання певних завдань, але батькам потрібно бути наполегливими та переконливими в подоланні цих труднощів. Адже ніхто, крім них, не знає краще своїх дітей. Прагнення навчити дитину вчитися має бути в пріоритеті.

Наші діти – наші проекти в майбутнє: чим більше вкладено в них уваги, підтримки, тим успішнішими вони будуть. Зокрема, з метою пізнання навколишнього світу дітьми дорослим необхідно залучатися до поїздок, екскурсій, походів, відвідин, подорожей, що несуть позитивну енергію, радість пізнання. Не шкодуйте часу та коштів, адже це потрібно для розвитку дитини, її цікавого дитячого періоду життя, яке має бути яскравим, мов веселка.

Усі отримані знання – успішне майбутнє: все своє ношу з собою!

Мудра першокласниця

Дитина – це явище в нашому житті, а не випадковість.

III. Амонашвілі

Настуся сьогодні вперше пішла до школи. Вона радо привіталася до всіх та подарувала, як завжди годиться чемним, учительці квіти, що мали запах осені. Перший день пройшов цікаво та незабутньо.

Так тривало день за днем, і наступного тижня Настуся вже зрозуміла, що навчання потрібно не тільки мамі й татові, а й їй. Та чомусь неслухняні пальчики не бажали виводити такі вправні галочки та крючечки, що писала вчителька, зате занадто полюбила фізкультуру, бо

там можна було дати ногам волю.

– Матусю, а розкажи про нашу країну, – прохала дівчинка й, тамуючи подих, ловила кожне слово.

– Ми живемо в Україні. Це наша славна держава, наша Батьківщина, земля наших дідів і прадідів. Наш рідний край – де здавна звучить рідна мова і материнська колискова пісня. Наша Україна – це безкраї лани пшениці, квітучі поля льону, вишневі сади. Це древній Київ – столиця нашої любові країни – й шахти Донбасу, широкий Дніпро-Славутич, оспіваний у піснях та поезії. Україна славиться хлібом, пшеницею. У нас є Чорне й Азовське моря, багато річок, на яких влітку можна гарно відпочивати. Ми – квітуча країна, з мудрим минулим та надійним майбутнім, наш народ хоче жити в мирі та злагоді.

– Матусю, я хочу написати головні слова про нашу славу країну, – сказала дівчинка й миттю взялася за ручку.

Через деякий час на білому аркуші паперу з'явилися рукописні нерівними буквами головні слова: *мир, Україна, Київ, земля, мама, тато, родина, мова, народ, пісня*. Та так їй сподобалося писати, що дівчинка взяла до рук олівці й самотужки на весь аркуш намалювала синьо-жовтий стяг, точно такий, як на школі, міській раді та на бібліотеці.

Наступного дня на порозі стояли гості. Це приїхали дорогі дідусь та бабуся. Настуся від радості зойкнула й побігла продемонструвати свою роботу.

Вона зручно встилася на коліна дідуся й простягнула аркуш. Дідусь уважно подивився, змовчав та погладив ніжно по голівці Настусю. «Напевно, не сподобалося», – подумала миттю дівчинка...

– Наша, україночка зростає! – пишаючись, сказав дідусь, і в очах забриніли сльози...

Поради турботливим батькам

*Як музика не може прожити дня,
щоб не взяти до рук музичного інструмента,
не творити і не діставати від цього насолоди,
так людина не може обійтися без книжки.*

В. О. Сухомлинський

Батьки завжди по-особливому відносяться до своїх дітей, прагнуть навчати та виховувати з любов'ю та повагою, турботою та наполегливістю. Та слід пам'ятати, що дитина не є лялькою, й мислити, розмірковувати та робити висновки буде по-своєму, іноді не так, як би батькам хотілося. Вона має право на власну думку, яку слід поважати, іноді можливо буде робити помилки, на яких треба буде вчитися. Так з'являються «перші шишки», які з роками переростають у мудрість, якщо, звичайно, на них вчитися. Час «роби, як я кажу» – минув. Дитина сама вирішить, якими кроками переміщатися.

Слід пам'ятати, що дитині для успішного майбутнього слід прищепити любов до наполегливості та самовдосконалення. Тільки кропітка щоденна праця під час здобування знань приведе до успіху.

Тато й мама є надією та опорою для дитини, є завжди поруч. Створіть всі необхідні умови для її розвитку, подбайте про щоденне власне зростання, дайте зрозуміти дитині, що життя – це жорсткі правила виживання. Тільки велетенська «валіза» мудрості допомагає безпечно планувати майбутнє. Немає таких коштовностей, які б мали заміну розуму. Смарагди, золото й аметисти меркнуть перед розумом.

- Не соромтеся підкреслювати, що ви пишаєтеся здобутками своєї дитини.
- Будьте чесними в оцінках своїх почуттів до дитини.
- Оцінюйте тільки вчинки, а не її саму.
- Успіх не прийде там, де силою домагаються його. Примус – порушення прав дитини, гіркий плід виховання.

- Будьте завжди з дитиною відвертими, якщо навіть вам це не вигідно.
- Пам'ятайте про «банк» щасливих дитячих спогадів.
- Хоч інколи поставте себе на місце дитини, тоді буде легше її зрозуміти.
- Станьте прикладом у щоденному читанні літератури.
- Дитина має право на помилку.
- Подбайте про вивчення іншої іноземної мови, яку забажає обрати дитина. Якщо стане потребою, вчіть її разом для підтримки.

Запам'ятайте: ніколи не порівнюйте свою дитину з іншими дітьми, навіть зопалу.

Скарбничка народної мудрості

Освіта – скарб; праця – ключ до нього.

П. Бауст

Прислів'я – неоціненний коштовний дарунок фольклору нашого народу. Це короткі влучні вислови, які образно та лаконічно передають висновки з життєвого досвіду поколінь предків. Мудрий український народ завжди помічав усе повчальне та цінне, даючи настанови на розумне й вічне, правдиве та щире, адже на терезах між розумом і силою перевагу зазвичай виборює розум.

- Вік живи – вік учись.
- Вчення – світ, а невчення – тьма.
- Письменний бачить поночі більше, як неписьменний вдень.
- Потрібно учитися – завжди пригодиться.
- Учись змолodu – пригодиться на старість.
- Хто грамоти вміє, той добре і жне, і сіє.
- Хто знання має, той мур зламає.
- Хто пише й малює, той діток своїх годує.
- Хто хоче більше знати, треба менше спати.
- Чого Івась не навчиться, того й Іван не буде знати.
- Чого навчився, того за плечима не носить.
- Шануй учителя, як родителя.

Навчання – ключ до знань

І труд, і ніт благословен.

М. Т. Рильський

Навчання в школі є одним зі складних та відповідальних моментів у житті дитини, як соціально-психологічних, духовних, так і фізіологічних.

З приходом до школи дитини життя її кардинально змінюється: якщо в дитячому садочку можна було вдосталь гратися та, вчасно поївши, відпочити, то настав час дисципліни, відповідальності, зміни режиму дня й значних затрат як інтелектуальних, так і фізичних.

Щоб не втратити прагнення дитини навчатися, батькам слід не пропустити цей важливий момент. Необхідно «розбудити талант» дитини, зуміти чарівним ключиком відімкнути потаємні дверцята й запалити смолоскип жаги до знань.

Та, на жаль, деякі батьки вважають, що вчителі повинні навчати, й усю відповідальність покладають на їхні плечі. Школа не заперечує своє основне завдання, але й батькам слід включитися у виконання своїх обов'язків. Так, на уроках учителі пояснюють та ознайомлюють з новим матеріалом, а вдома слід проконтролювати практичні застосування вивченого матеріалу. Хоча дехто з

батьків вважає за правильне зробити дитині домашнє завдання, не пояснивши хід виконання. Чи принесе це користь їй?

На цьому етапі важлива співпраця батьків та вчителів: опіка з боку батьків є дієвою, і вчителі прикладають зазвичай максимум зусиль. Таким є основне питання: навчити дитину наполегливо вчитися для свого ж блага. Надійний міцний трикутник: діти, батьки, вчителі – ключ до знань.

Допомога батьків має бути дієвою, розвиватися в таких напрямках: режим дня, читання додаткової літератури, відповіді на всі питання, навіть найкумедніші, виконання домашнього завдання та залучення до самостійності.

Слід пам'ятати про раціональне харчування, режим дня, ранкову гімнастику, прогулянки на свіжому повітрі не менше 3,5 годин та вчасне вивчення домашніх завдань.

Дотримання режиму дня є успіхом у подальшому, адже допомога у вигляді миття посуду, застеляння ліжка та прибирання зі столу також закладає позитивний результат. Слід вчасно лягати дитині спати о 21.00, бо хороший сон – основа здоров'я. Ні в якому разі не дозволяйте порушувати режим дня, діти це відчують швидко і починають маніпулювати. Якщо у вас застілля, дитину слід вчасно покласти в ліжко: пропуски шкільних занять спричиняють прогалини в знаннях.

Позитивно впливають на молодий організм вечірні прогулянки на 20-30 хв, а якщо дитина вже вклалася в ліжко – слід тихше розмовляти та вимкнути гучний звук, бо вдома школяр.

Бувають випадки, коли батьки виконують за дітей завдання й не розуміють наслідків такої «допомоги», що стає прямим поштовхом до ледарства та небажання вчитися.

Слід контролювати процес навчання та виховання, щодня цікавитися здобутками та перемогами, «жити» позитивними та інколи негативними сторонами дитини, підтримувати, підбадьорювати та в усьому допомагати.

Найбільша допомога дитині – привчати її до самостійності!

Наполегливість

Учітеся, брати мої, думайте, читайте.

Т. Г. Шевченко

Дитина стала першокласником? Як навчити її писати без «заспокійливих пігулок» та з радістю для неї?

Ваші спільні заняття принесуть задоволення та бажаний результат, якщо батьки вчасно зуміють заспокоїтися. Уявіть собі, ви вперше сіли за штурвал корабля. Чи відразу зосередитесь? Тому слід припинити поспішати та сердитися.

Щоразу підбадьорюйте дитину: «Ти старанно написав, подивися яка гарна буква. Вона схожа на попередню. А наступна буде ще краща...», хоча виходять крюки-закарлюки, що зовсім не схожі на літери...

Поступово робота піде на лад, адже старання допоможуть опанувати раніше не зрозуміле. Але якщо станете виправляти, критикувати та дратувати дитину, вона зненавидить спільні заняття та замкнеться, зневірившись у собі.

Найважчими є заняття з письма, треба старанно та наполегливо працювати щодня, «сидячи поряд», контролювати навчання, не відволікаючись. Якщо дитина написала не зовсім старанно, як би того не хотілося – похваліть її та зверніть увагу на охайність, дотримання полів та відсутність виправлень.

Декілька десятків років тому діти писали чорнилом каліграфічно та старанно. Зі впровадженням НУШ дітям через гру прищеплюють любов до письма та викликають у них бажання красиво та каліграфічно писати літери.

Є чимало ігор для зацікавлення дитини письмом, можна придбати прописи для перших спроб написання літер. Достатньо спочатку відтворити літеру «в повітрі», придумати на неї імена хлопчиків та дівчаток чи назви міст, сіл. Та одним з ефективних методів є захоплюючі подорожі світом читання та письма, під час яких діти вчаться розпізнавати літери, писати їх та вправно читати слова, речення, тексти.

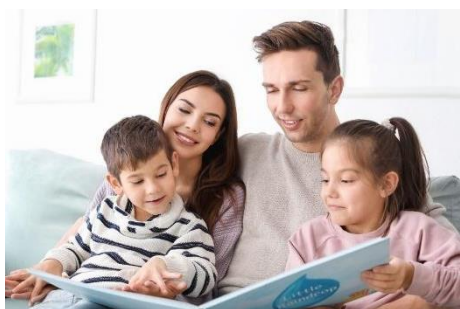
Звісно, з першого разу дитина не почне писати досконало. Треба докласти чимало зусиль та попрацювати «до сьомого поту», щоб письмо було правильним. Для того, щоб учні не втрачали бажання навчатися читати та писати, треба щоденно наполегливо працювати з додатковою літературою. Таким чином, дитина поповнить словниковий запас, читаючи текст; вибере з оповідання та вправно напише 5-6 рядків тексту; попрацює над вивченням напам'ять вірша чи скоромовки – і це покращить пам'ять та вміння декламувати твори. Проте батькам слід пам'ятати: якщо покладатися тільки на вчителів та не брати участі у навчанні та вихованні дитини, результат буде плачевним. Стати наполегливим можна тільки тоді, коли систематично проявляти силу волі, всупереч перепонам та труднощам.

Ваша дитина стане наполегливою тільки при єдиній умові: якщо в цьому ви станете для неї яскравим прикладом.

Увага усім! Якщо зволікати – настане deadline

Учень – це не посудина, яку потрібно наповнити, а факел, який треба запалити

К. Ушинський

Усі люди колись, тільки не всі разом, були безтурботними дітьми. Бешкетували, бігали, дружили, гралися та не дуже хотіли вчити уроки і читати додаткову літературу. Тільки переконливі зусилля батьків допомогли. Слід зауважити, створення ситуації підтримки та успіху для дитини ніколи не призведе до перетину «крайньої межі» (deadline), за якою будуть зневага, непорозуміння, недовченість та байдужість у саморозвитку. А тому отримайте деякі поради для ефективного виховання:

1. **Заспокойтеся.** Розмова з люттю результату не дасть!
2. **Поспішати не слід.** Дитина все й відразу не вивчить, потрібен час!
3. **Не карайте.** Якщо дитина отримала погану оцінку або не вивчила матеріал – докладіть зусилля, допоможіть їй. Ця оцінка ваша спільна!
4. **Недоліки.** Якщо ви вважаєте за потрібне позбутися ряду недоліків у дитини, починайте поступово з одного.
5. **Любов.** Ваша любов допомагає дитині долати негаразди. Якщо в неї невдачі у школі, вона «розділить» їх із вами. Їй полегшає. Не втручайтеся у розв'язання її проблем, дайте з цим їй справитися самій.
6. **Допомога.** Порадьтеся з дитиною, який вид роботи їй вдається найважче. Наприклад, ділення багатоцифрового числа на двоцифрове. Доречно буде спочатку вивчити до автоматизму таблицю множення та ділення, тільки потім братися до подолання труднощів.
7. **Похвала.** Дитина, отримавши оцінку за свою роботу, вважає, що це оцінили її особистість. Вам слід навчити відокремлювати оцінку за роботу від неї самої. Так, одного дня можна за старання отримати найвищий бал, наступного – низький бал за небажання. Це дитини має усвідомити!
8. **Порозуміння.** Поставтеся з розумінням до дитини. Якщо навіть сьогодні всі низькі бали за роботу на уроках, віднайдіть хоча б один аргумент за що слід похвалити дитину. Для неї це важливо!
9. **Успіх.** Серед усіх негараздів вселіть віру дитині в її саму, в її успіхи в навчанні та обов'язкові успіхи в майбутньому, при щоденному старанні.
10. **Мета.** Слід поставити реальну та конкретну мету, для виконання якої необхідні зусилля. Але мета має бути під силу дитині. Конкретно, наприклад, прочитати твір Всеволода Нестайки «Гореадори з Васюківки», враховуючи вікові особливості дитини.
11. **Не порівнюйте.** Забороніть собі порівнювати свою дитину з кимось. Можна порівняти успіхи вчорашні з сьогоднішніми, тогорічними та протягом тривалого періоду. Не рийте велику канаву між вами!
12. **Хобі** – це ниточка до активного навчання в школі. Станьте співучасником навчання та захоплення!

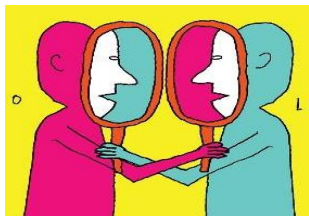
Список використаних та рекомендованих джерел

1. Знання. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F>
2. Книги – джерело знань. URL: <https://umnie-deti.com.ua/ua/a313113-knigi-istochnik-znaniy.html>
3. Поради батькам. URL: <https://satanivska-gromada.gov.ua/poradi-dlya-batkiv-14-47-46-10-11-2016/>
4. Прислів'я про навчання. URL: http://kazkar.info.ua/prisl_v_ya_pro_navchannya/
5. Те, що знаєш, і те, що вмієш, за плечима не носити. URL: <http://surl.li/fhfbp>
6. Українська книга. URL: <http://surl.li/fhfcv>
7. Українські прислів'я, приказки, фразеологізми. URL: <http://igra1.com.ua/pryslivya-ta-prykazky/kh/khto-znannya-maye-toy-mur-zlamaye.htm>
8. Як навчити дитину вчитися? URL: <http://yakushyni.school.org.ua/news/15-44-28-16-06-2020/>
9. Як вибрати і придбати дитячу літературу? URL: <https://umnie-deti.com.ua/ua/a290393-kak-vybrat-priobresti.html>

Мистецтво жити або Як виховати толерантну особистість

*Тепер, коли ми навчилися літати повітрям,
як птахи, плавати під водою, як риби,
нам не вистачає тільки одного:
навчитися жити на землі, як люди.*

Бернард Шоу

Максимку, моя колежанка Оксана та її синочок Миколка сьогодні завітають до нас, – повідомила я своєму семирічному синочку, що грався машинками.

– О, чудово! Мені буде з ким погратися! – відповів радо.

– Тільки..., – недослухавши мене побіг виглядати гостей.

Приїхали. На порозі стояли усміхнена молода мама та хлопчик, що міцно тримався за її руку. Гостювальник був у окулярах, при ходьбі він налягав на праву ніжку, а ще – зовсім не розмовляв, тільки ніяково посміхався, хоч був зростом, як мій первісток. Ми сіли пити чай, смакували тістечками й цукерками... Говорили, сміялися. Хлопчики ніяково сиділи, переглядаючись. Ніхто не грався, між ними запала німа тиша...

Швидко промайнув час. Візитери зібралися додому, і ми розійшлися.

Я покликала до себе засмученого Максимка, бо йому не вдалося погратися. На нього чекала довга та непроста розмова...

Так поділилася зі мною «вузликами» виховання моя подруга Ірина Л.

Толерантність – (від лат. Tolerantia – терпіння), ослаблення або відсутність можливості реакції на якийсь випадок чи фактор, поведінку чи вислів у результаті зниження чутливості на вплив. Це сприйняття без агресії думки інших, способу життя, поведінки, звичаїв, ідей, вибору сексуальних партнерів, уподобання у їжі, якщо вони відрізняються від власної. Це – терпимість до чужого способу життя для тих, які не є гомогенними ні в етнічному, ні в релігійному та інших соціальних вимірах.

Бути толерантним означає бути терпимим, сильним та людяним. Тим, хто ні в якому разі не ділить людей на «таких» і «не таких». Це можливість для кожного знайти підтримку та розуміння в будь-якій ситуації, надати руку допомоги та увійти в положення. Мова може йти навіть про безпеку та цілковиту довіру.

Синонімами до толерантності є – повага до чужої думки та свободи іншої людини, лояльність та терпимість, коректність та демократичність.

Чи вистачає нам терпимості? Милосердя та співчуття – це толерантність? Як прищепити толерантність поколінню, що підростає?

Чому це актуально?

*Нехай справи твої будуть такими, якими
ти хотів би їх згадувати на схилі віку.*

Марк Аврелій

Сучасний світ розділено на два виміри: добро і зло, щирість та лукавість, доброзичливість – злобність, багатих та бідних. У кожної людини є своє бачення світу, свої амбіції, вподобання, своя думка.

На нашу думку, основна риса цивілізованого суспільства – бути толерантними, а значить жити в гармонії та порядку, нікого не принижуючи та не ображаючи, та не завдаючи шкоди людині з протилежними поглядами. У розвинених країн світу є високим рівень толерантності, бо ніхто не обмежує свободу волі тільки через те, що хтось має не такий як усі погляд на життя, світогляд, принципи, миролюбність, можливості рівноправного існування іншого. Толерантність врятує світ, і якщо всі країни дійдуть до спільної думки про милосердя та людяність, то кількість конфліктів та агресії на тлі культурних відмінностей, міжособистісних розбіжностей через визнання рівноправного існування «іншого» зменшиться, або вони й зовсім зникнуть.

Люди – не унікальний вид. Вони різні, але рівні в правах. Так, держави-члени ЮНЕСКО ухвалили Декларацію принципів толерантності, яка стверджує, що толерантність не є поступкою, а розумінням мультикультурності світу, проявом терпимості та поваги.

Тримаючи руку на пульсі життя, кожна людина має усвідомити цінності людства: бути добропорядними, доброчесними, ввічливими, щирими та толерантними. Тільки так можна зрозуміти людей, не таких як сам, «інших», жити разом з ними, перетинатися на вузьких стежках вершин гір, але толерантно розходитися, бо ми є люди, які мають спільний дім ймення якому – Земля!

Тримаймося за ниточку життя людяністю, бо сонце для всіх однаково світить.

Вчимося правильно говорити

*Любов виникає з любові: коли хочу, щоб
мене любили, я сам перший люблю.*

Григорій Сковорода

Люди прагнуть жити в розумінні поваги один до одного, боротьба за права починається буквально на словах. Особливої уваги потребують меншини, коли відбувається прояв дискримінації на вербальному рівні, бо на першому місці має бути людина, і тільки потім її характеристика.

Кожен має свій стан здоров'я. І треба з розумінням ставитися до цієї ситуації. Важливим є у спілкуванні не припуститися некоректної поведінки чи висловлювань, щоб не підсилити розчарування дитини до оточуючого світу. Так, наприклад, не «даун», а «дитина із синдромом Дауна», не «інвалід», а «людина з інвалідністю», не «візочник», а «людина на візку», не «сліпа», а «людина зі втратою зору», не «глуха», а «людина зі втратою слуху».

Діток, які слабо чують (туговухих), можна залучити до гри, але необхідно знати ряд особливостей. Здатність людини відчувати різноманітний шум та звуки навколо – це слух, який може бути також відсутнім або втраченим. Якщо вам доводилося бачити дітей з дрютами у вухах, немов у спецагентів, то це є слуховий апарат. Він підсилює слух та допомагає краще чути. Та якщо в людини слух взагалі відсутній, то вона може носити кохлеарний імплант (електричний пристрій, який допомагає почути навколишній світ).

Часто такі люди й говорять по-своєму: не голосом, а руками. Вони вивчають жестову мову й спілкуються поміж собою про цікавинки та пригоди, відчуття та історії. Можливо доводилося бачити по телевізору передачу з субтитрами (інший ведучий у куточку екрана). Діти, які не чують, уміють читати по губах, тому голосно кричати не потрібно. Якщо вам доводилося гратися з такими однолітками, то відчули, що вони уважні, чуйні та з добрим серцем.

Інколи, щоб зробити світ кращим, слід почати з себе, перш ніж вимагати від інших. Для боротьби з нетерпимістю необхідно зрозуміти зв'язок між недовірою та згубним ланцюгом насильства та агресії, що викликають зло, агресію та ненависть.

Кожен із нас – особистість, індивідуальність та неповторність, а не носій діагнозу. Вчимося бути толерантними!

Ображаючи іншого, ти не турбуєшся про самого себе.

Леонардо да Вінчі

Наша Земля тримає на собі безмежну кількість живих істот. Від мініатюрних жуків-комашок до велетенських блакитних китів, африканських слонів та довгошиїх жираф. Є гори й долини, річки й озера, квітучі сади й пишні лани. І проживають тут різні люди за національністю, різним кольором шкіри, віросповіданнями, багаті й бідні, дорослі й діти. Та чи можна жити в мирі, спокої та без образ, щоб життя на Землі видалося раєм? Сучасне людство намагається до цього прийти, але поки що маленькими кроками черепахи...

Тут життя вирує. Щоденно йде боротьба за життя мегапроектів, корпорацій та фірм. А дехто воліє роздобути кувалку води та кусень хліба. Люди вмирають та народжуються, ведуть війни та підписують перемир'я. Кожен проживає своє земне життя по-своєму, то коли ж ми навчимося терпимості?

Сучасний цивілізований світ – це безмежні можливості: можна без виходу із дому взяти участь у конкурсах чи акціях, за допомогою реклами

продемонструвати свої творчі доробки, навчатися за бажанням, купити чи продати. Інтернет розшив можливості кожного. Та, на жаль, бракує спілкування. Особливо для людей з інвалідністю: дітей із синдромом Дауна, дітей із порушенням слуху та вадами зору. До них треба більше привертати увагу, підтримувати, заохочувати, влаштовувати з їхньою участю акції та конкурси, виховні заходи та свята, щоб зробити їхнє життя радісним та веселішим, сприймаючи їх такими, якими вони є.

Кожен та кожна не така чи не такий, як хтось, – не означає гірший! Можна стати супергероєм й допомогти тому, хто потребує, не засуджуючи, а проявивши розуміння. Саме у відмінності нас від когось і є та сама цінність найголовнішого нашого «Я», що живе в думках, тече в жилах та поселилося в душі. Цінувати кожну мить і допомагати тим, хто цього потребує, бодай із краплиною співчуття, стаючи щодня толерантнішими та милосерднішими, – ось що робить людей величними на Землі!

Рука допомоги

Дійсна ознака, за якою можна впізнати справжнього мудреця, – терпимість.

Генрік Ібсен

Якщо одного разу ваша дитина вкаже пальцем і голосно закричить: «Мамо, дивися он хлопчик без ноги» або «дівчинка з косими очима», то відразу зрозумієте, що настав час поговорити.

Обов'язково слід пояснити синові чи доньці про повагу до інших, як і повагу до самого себе. Коригуйте висловлювання дитини, не дозволяйте лихослів'я, привчайте до ввічливого спілкування.

Дитина має знати, як стримувати емоції, на кшталт: «Дивися, в тітоньки зачіска, мов у лева грива» або «Хлопчик із цією зачіскою схожий на пуделя»... Людство тим і відрізняється від тварин, що ми можемо мислити, аналізувати та висловлюватися вдумливо з повагою до кожного.

Тато й мама мають вчасно ознайомити маля із життєво необхідними принципами, які нанизують на себе намистинки ввічливості, терпимості, милосердя та толерантності. Поведінка, яка порушує соціальні норми, не є толерантною.

Якщо бути толерантними в сім'ї, то діти вберуть усе це з материнською любов'ю й турботою тата. Це стане нормою й допоможе досягнути успіху в житті.

Дбайливим «вузлики» напам'ять

*Не можна зіграти «Гімн Свободи»
на інструменті насильства.*

Станіслав Єжи Лец

1. Станьте взірцем для своїх дітей у спілкуванні в родині, з друзями, знайомими.
2. Розкажіть дитині про народи світу, їхні звичаї та обряди, історію та культуру.
3. Розкажіть про людські відмінності з повагою, особливо про людей з обмеженими можливостями.
4. Читайте, обговорюйте та переглядайте фільми різної тематики про милосердя та людяність.
5. Вчіть не ображати співбесідника, бути уважними

в розмові та терпимими у спорі, аргументуючи свою думку.

6. Намагайтеся дитині забезпечити досвід спілкування з різними групами людей. Літні відпочинки, табори, подорожі до інших країн світу стануть корисними.

7. Ваша участь у благодійних та волонтерських проєктах стане яскравим прикладом дитині.

8. Підтримуйте та заохочуйте впевненість дитини в собі, її вчинки та досягнення.

9. Додайте позитиву в цілеспрямовану життєву орієнтацію підлітків та підтримайте їхній ідеал «Я».

10. Не виявляйте агресивної поведінки на адресу дорослих членів родини. Ми різні – у цьому наше багатство. Ми разом – у цьому наша сила!

Список використаних та рекомендованих джерел

1. 17 влучних висловів видатних людей про толерантність. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/4495-17-vluchnykh-vysloviv-vydatnykh-liudei-pro-tolerantnist>
2. Бердник Б. Про що насправді толерантність, і до чого тут благодійність. Українська правда. URL : <https://life.pravda.com.ua/columns/2021/05/6/244824/>
3. Волонтерство в умовах України: хто він, сучасний «хлопчик-помагай»? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/2314038.html>
4. День толерантності. Як виховувати в собі толерантне ставлення до інших. URL: <https://suspilne.media/181178-den-tolerantnosti-ak-vihovuvati-v-sobi-tolerantne-stavlenna-do-insih/>
5. До Дня толерантності. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-tolerantnist-vryatue-svit-22999.html>
6. Молодість і толерантність. URL: <https://lpnu.ua/news/molod-i-tolerantnist-naskilky-terpymi-studenty-politekhniky>
7. Поговоримо про толерантність. URL: <http://surl.li/figea>
8. Толерантність: бути терпимим – добре або погано? URL: <https://publish.com.ua/suspilstvo/tolerantnist-buti-terpimim-dobre-abo-pogano.html>
9. Толерантність врятує світ! Толерантність як запорука мирного співіснування. URL: <https://naurok.com.ua/tolerantnist-vryatue-svit-tolerantnist-yak-zaporuka-mirnogo-spivisnuvannya-246024.html>
10. Як виховати толерантність у дітей. URL: <http://37.sadok.zt.ua/yak-vyhovaty-tolerantnist-u-ditej/> .

Дім без обману або Як навчити дитину говорити правду

Напевно, у світі немає жодної людини, яка б не обманювала хоч колись. Зізнайтеся самі собі: всі ми когось обдурили й не один раз. І не важливо: вчителю історії чи подружці про подаровану «цікаву» книгу, продавцеві морозива чи знайомому про риболовлю. Та якщо це стало для Вашої дитини звичкою, тоді настав час замислитися.

Безумовно, усі батьки бажають бачити свою дитину успішною та ввічливою, сильною та відважною, сучасною та правдивою. І аж ніяк не бути схожою на головного героя казки «Пригоди Піноккіо» Карла Колоді, в якого ніс зростав щоразу все більше й більше, коли він брехав.

Чому діти вдаються до брехні? Хто їх цьому вчить та як з цим боротися?

У дітей брехня – це симптом проблеми, неприємний сюрприз. Такий собі некомфортний індикатор, сигнал «SOS» про негайну допомогу, бо виникла криза – проблема довіри стосунків у колективі, вдома, в сім'ї, в душі тата чи мами, родини.

У таких випадках треба діяти і негайно!

Так, українські народні прислів'я трактують: «Без правди життя не проживеш», «Брехати – не ціпом махати», «Брехні багато, а правда одна», «Брехня людину не прикрашає»...

Але як бути, коли ваша дитина демонструє виріб, виготовлений власноруч, а Ви миттю викрикуєте: «Який жах!» або коли в родинному колі чи друзів, де було нудно та нецікаво, на прощання дорослі вигукнули: «Ледь не заснув!».

Негативні наслідки будуть негайними. Саме тут буде втрачено і Святого Миколая, і Зубну фею, і Карлсона, що живе на даху.

У таких випадках необхідно діяти обережно, пояснюючи та «натискаючи» дитині на всі важелі ввічливості та вихованості, порядності та виваженості.

Ніколи не карайте фізично дитину в будь-яких випадках. Якщо вона боїться жорстокості з вашого боку, втратила довіру до Вас, її лякають наслідки – вона не скаже правди. У таких випадках існує простий метод: «face to face» (віч-на-віч), коли «вихователь» та «учень» сідають один проти одного та щиро розсудливо й довірливо ведуть бесіду. І так щоразу, не пропускаючи жодного «щабля» виховання.

Можливо, дитина фантазує, мріє – і це не є брехнею. Вона бажає бачити свій світ саме таким: різноколірним та яскравим, добрим, загадковим та таємничим. Зазвичай у таких милих та привабливих маленьких брехунів є таким прояв творчості й занадто розвинене образне мислення. Все потрібно вчасно помітити, направити в потрібному напрямку. А раптом це майбутній дослідник чи винахідник, витвором якого буде захоплюватися увесь світ..?

Дослухайтеся до маленького фантазера, а раптом у цьому є сенс?

Дитина – це чистий аркуш білого паперу, який потрібно «наповнити» всіма кольорами веселки. Найперші вихователі – це батьки, родина, близьке оточення дитини. Зростаючи, дитя усвідомлює норми поведінки в його оточенні й дуже швидко переймає, мов лакмусовий папірець, інформацію звідусіль. Якщо бажаєте досягти результату – кажіть завжди правду, принаймні при дитині, демонструйте чесність на практиці – розвивайте в дитини правдивість.

Якщо привчати дитину до читання та обговорення вчинків героїв творів – вона починає замислюватися та зосереджуватися на найголовнішому, й це дає можливість їй отримати відповіді на важливі життєві питання. Але якщо емоційно нестримані мати чи тато реагують на кривду, обман чи брехню криком, лайливими словами, авторитарним способом спілкування, фізичним покаранням, образою та маніпуляціями – в таких випадках дитина вимушено вчиться брехати, опускаючи очі до підлоги, та заперечуючи скоєне чи сказане.

Як правило, чим жорсткіші методи виховання батьків, тим раніше дитина починає брехати, з кожним разом все майстерніше приховує результати своїх негарних вчинків.

У шкільному віці діти продовжують говорити неправду. При вивченні нового матеріалу, коли пояснення для учнів незрозуміле, вчитель починає повторювати декілька разів матеріал, підвищуючи голос та сердитися через відсутність уваги. Аби уникнути неприємностей, конфліктів, діти вдають, що пояснення цілком зрозуміле. Це ще один негативний крок до брехні, за допомогою якого дитина вчиться взаємодіяти з навколишнім світом.

Причина брехні – щось трапилося! Якщо Вашому малюку бракує уваги та любові, він починає шукати способи повернення до себе уваги. Причиною можуть слугувати: розлучення батьків, народження сестрички чи братика, негативні стресові ситуації чи події, що згубно діють на цілісність родини. Знайшовши причину негативу, батьки допоможуть дитині стати на вірний шлях правдивості.

Шахрайство – це заволодіння чужим майном, що карається законом (стаття 190 Кримінального кодексу України). Ним можуть займатися підлітки, які цілком ще не розуміють наслідків. У таких випадках батькам слід звернутися до фахівців, не зволікаючи та не відкладаючи на потім.

Хвастощі – поліпшення самолюбства, покращення свого становища між однолітками та співрозмовниками. Але, як відомо, до таких людей ставлення є негативним. Їм не довіряють, їх цураються, обминаючи спілкування. Це також є одним із негативних проявів у підлітків зарекомендувати себе перед оточенням та привернути до себе увагу. Слід звертатися до психолога.

Комплекс неповноцінності або відчуття меншовартості – це невдоволення самим собою, переживання власної непотрібності, нікчемності. Коли батьки часто критикують, чіпляються до дрібниць, прискіпливо ставляться та за будь-які незначні провини карають, саме тоді брехня стає спробою змінити та прикрасити свою реальність, щоб стати в очах оточення «на щабель вище».

Покарання є невіддільною частиною виховання, яке не має змісту приниження, образи, конфлікту, гніву, осуду чи знуцання з брехача, а має на меті дозволити йому побути наодинці й обдумати свої дії й правдиві настанови дорослих словесним методом без застосування сили та агресії. Основна ціль – змусити обдумати, побачити провину і наслідки своїх дій. Найкращий спосіб зробити дітей хорошими – це зробити їх щасливими (О. Уайльд).

Дитина сама зізналася про обман: похваліть її за сміливість взяти на себе відповідальність за скоєне. Дайте їй упевненості, сили для віри в себе. Адже вона тільки починає обмірковувати та вчиться жити, і тому має право на помилки, при умові, що їх виправить. Спокійним тоном та лагідним поглядом домовляйтеся про вибір вірних вчинків, припинення конфліктів та залагодження «гострих кутів» при спілкуванні. Довіра – Ваш помічник!

Яким може бути покарання «тут і зараз»

- Обмеження у доступі до пристроїв (мобільний телефон, комп'ютер тощо);

- якщо дитина обманула, що прибрала свої речі на столі, а сама не навела лад – то вона має це зробити сама. І в неї залишиться менше часу на прогулянку в парку;

- якщо сама зламала іграшку, а вказала на когось – вона має полагодити її самостійно: у

жодному разі не купуйте нової;

- дайте право вибору дитині: «Ти розказуєш правду або сідаєш на стільчик (сучасний тренд покарання «time out» – тайм-аут) і обдумуєш свою поведінку. Що вирішив?»;

- якщо вирішили не розмовляти з дитиною, грайте в цю гру, допоки вона не зрозуміє своєї провини;
- вправа «limitation» (обмеження) – заборона спілкування з друзями на певний термін;
- дитина повинна зрозуміти, що її люблять у сім'ї такою, якою вона є, а таких, хто брешуть, в її сім'ї немає.

Поради сучасним батькам

- Усі мають право на помилки – ідеальних людей немає;
- завжди говоріть правду;
- поясніть значення слів «добре» та «погано»;
- вилучіть із вжитку слова-паразити, лайливі та грубі;
- уживання заперечних слів: «не чіпай», «не можна», «не підходь» є недоречними. Частка «не» провокує дитину зробити навпаки. Слід вживати перефразовані сполучення слів: «поклади олівці», «відійди від дороги», «допоможи!»
- свої проблеми та невдачі залиште за дверима дитячої кімнати;
- зосереджено та з любов'ю проводьте вільний час та вихідні з сім'єю;
- подорожуйте та відпочивайте разом у парку, біля річки, відвідайте цирк, зоопарк, влаштовуйте родинні свята на природі, наприклад – на пікніку...;
- любіть дитину, вчіть їх бачити красу, адже всім відомо, що краса рятує світ;
- не називайте дитину брехуном, скоробрехою чи пустобрехом, щоб не спровокувати у неї зневіру в себе;
- єдиного рецепта виховання немає, у кожного має бути свій;
- станьте особистим прикладом для дитини, не вживайте лайливі та грубі слова;
- пам'ятайте: рішення, прийняті зопалу, можуть бути руйнівними для дружніх стосунків;
- створіть атмосферу гармонії та злагоди в родині;
- любіть дітей такими, якими вони є!

Уся родина – члени соціуму, які потребують уваги та любові. Відносини між членами родини мають бути на повній довірі та домовленостях, повазі один до одного, родинній любові та турботі, яка в майбутньому слугуватиме ланцюгом – місточком ЩИРОСТІ, ПОВАГИ, ВІРИ, ЦІННОСТІ, ЛЮБОВІ між членами родини й стане міцною ниткою від покоління до покоління.

Пам'ятайте: до кожної дитини є свій підхід. Хто шукає – той обов'язково його знайде!

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Банкова Ю. «Чи можна карати дітей?». URL: <https://www.the-village.com.ua/village/children/children>
2. Двадцять порад батькам про те, як виховати успішних дітей. URL: <https://nus.org.ua/articles/dvadtsyat-porad-batkam-pro-te-yak-vyhovaty-uspishnyh-ditej/>
3. Заохочення і покарання як метод виховання. URL: <https://pyrogiv.kiev.ua/zaoxochennya-i-pokarannya-yak-metod-vixovannya/>
4. Інформаційні вкиди та їх небезпека. URL: <https://versii.if.ua/novunu/informaczijni-vkydy-ta-yih-nebezpeka/>
5. «Лю/бити»: що думає Бог про виховання дітей. URL: <https://konkurent.ua/publication/87589/lubiti-scho-dumae-bog-pro-vihovannya-ditey-providni-konfesii-lutska/>
6. Маленький обманщик: правила поведінки з дитиною, яка обманює. URL: <https://www.4mamas-club.com/porady/malenkij-obmanshnik-pravila-povedinki-z-ditinoju-yaka-obmanyuye/>
7. Чому діти обманюють батьків і що з цим робити. URL: <https://dityinfo.com/vihovannya-ditini/chomu-diti-obmanyuyut-batkiv-i-szo-z-cim-robiti.html>
8. Хвастощі – це голод, який дуже складно задовольнити. URL: https://gazeta.ua/articles/edu-and-science/_hvastoschi-ce-golod-yakij-duzhe-skladno-zadovolniti-psihiolog/740474
9. Які проблеми виховання і розвитку виникають з дітьми різного віку у сучасних батьків. URL: <https://dytyna.blog/yaki-problemy-vihovannya-i-rozvytku-vynykayut-z-ditmy-riznogo-viku-u-suchasnyh-batkiv/>
10. Як вберегтися від шахрайства в інтернеті: практичні поради. URL: <https://cripo.com.ua/news/society/yak-vberegtysya-vid-shahrajstva-v-interneti-praktychni-porady/>
11. «Я не повинен брехати»: чому ми кажемо неправду і що з цим робити. URL: <http://surl.li/lwaon>
12. Як навчити дитину припинити обманювати. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2017/10/21/227032/>

Нотатки

Дитина – що віск: що хочеш, те й виллєш або Чому діти в сім'ї завжди суперники, і як цього уникнути?

У колі рідної сім'ї

Моя родина – скарб України!

Прислів'я

Суперництво – вид поведінки в конфлікті, коли людина прагне домогтися задоволення своїх інтересів на шкоду інтересам іншої. Людина, яка слідує такій стратегії, впевнена, що вийде переможцем із конфлікту, добре знаючи, що тільки один може перемогти, а інший отримає неминучу поразку.

Річ у тому, що діти, не розуміючи, що є добре, а що погано, починають конкуренцію між собою з раннього дитинства. Кожному хочеться, щоб його любили, цінували та хвалили за навіть маленькі дрібнички більше, ніж інших дітей.

Чому? Тому, що він особливий – найкращий!

Якщо в сім'ї є двоє та більше дітей, то без конфліктів не обійтися. Брати-малюки постійно б'ються, сестрички сваряться, один одному можуть у чай насипати дрібку солі, а в борщ додати цукру й навпаки... Як із цим упоратися без фізичних покарань та психологічного тиску з кожним із членів родини? Хто заводить помилкам тата-мами у вихованні дітей, і яким чином налагодити дружні відносини в сім'ї, щоб діти росли та розвивалися в гармонії з собою й оточенням та без ревнощів?

Яким є мікроклімат у родині, і як мають поводитися батьки? Чи допускаються помилок, коли бурхливо реагують на перемогу одного із дітей та поразку іншого?

Про все це послідовно...

Без вини винна

Тато й мама на роботі. Братик Максимко щойно прийшов зі школи, на нього чекала дванадцятирічна сестричка Світланка. Вона погодувала братика, сіли пити чай та пригоститися смаколиками, які мама вчора купила у новенькій крамниці, що за рогом.

Максимко поїв, жбурнув портфеля під стіл, переодягнувся та й гайнув із друзями вишивати на велосипедах. Сестричка тільки і встигла крикнути:

– Ти де? А уроки? Я допоможу! – та її вже ніхто й не чув.

Дівчинка заходилася прибирати зі столу, помила чашки та блюдця. Наступним був особливий крок: вона вирішила приготувати суп. Такий, як готують мама й бабуса!

Світланка обчистила картопельку: ось і закипіла вода. Як зробити засмажку, вона вміє, бо бабуса вже вчила. Поки кипить суп, сестричка вирішила

попросити братика допомогти йому із домашнім завданням:

– Максимку, додому пора! – кликала.

Та відповіді не було...

Семирічний братик тільки розгулявся: то у квача гралися, а тепер наввипередки на велику. От цікаво!

Так декілька разів сестра кликала братика, та все марно.

Ось і надвечір'я. Скоро мама з татком з роботи придуть... Раптом відчиняються двері – й на порозі стоїть брудний та сердитий Максимко, бо упав у калюжу, велосипед поламався, а ще треба готувати уроки!

– Світланко, а ти можеш сказати татові, що велика поламала ти, бо на тому тижні я його вже ламав... Ох і дістанеться мені! – ніяковіючи, попросив бешкетник.

– Добре! До уроків сідай, допоможу! – покірним голосом говорила Світланка.

Коли прийшли з роботи тато й мама, завдання були виконані, братик чистенький, на столі стигнув суп...

– Ну, розповідайте, як день пройшов? – сердитим голосом запитав тато, бо в нього на роботі негаразди.

– Татку, а Світланка велосипед поламала, й не допомагала мені з уроками, я сам все робив. Вона гралася, – застрочив Максимко, як з кілочка.

– Як? За кожен вчинок треба відповідати! Вихідні ми всі проведемо разом. Поїдемо до дендропарку, а Світланка за погану поведінку буде сидіти вдома.

– Я цього не робила, – дрібними сльозами вмивалася Світланка, але її ніхто не чув.

Вони смакували гарячим супом, аромат від якого рознісся на всю оселю...

– Як татко сказав, так і буде! Будеш знати... – бурмотів нерозбірливо розбишака-брехун, тьопавши поспіхом гарячу страву.

Діти – різні, але талановиті по-своєму

Сім'я – опора щастя.

Прислів'я

Кожна дитина здібна по-своєму, й не можуть бути діти однаковими. Одні відвідують спортивні зали, інші – полюбують шашки та шахи, а дехто протоптував стежку до музичної школи, вже декілька років поспіль. Звичайно, батьки намагаються все робити для того, аби розкрити таланти та здібності, особливо в тих, у кого є потенціал та бажання.

Так, якщо дитина захоплюється футболом, тенісом чи боротьбою, з раннього віку слід записати її до спортивної секції. Можливо, це допоможе у подальшому житті...

Та в жодному разі не зациклюйтеся на одній дитині, забувши про другу!

Ніколи не хваліть тільки одного сина, забувши про меншого, якому також

дуже хочеться бути в полі зору.

Не ризикуйте на все життя втратити довірливі відносини та дружні стосунки між дітьми, пустивши в хід суперництво.

Без прізвиськ!

Хоч тісно, так краще разом.

Прислів'я

У жодному разі ніколи не називайте дітей, додаючи їм прізвиська, типу: «вакса-плакса», «клишоногик», «ненажерлик», «бовдур», «недотепа», «скиглій», «сонько-дрімко»..., не треба ярликів: у протилежному разі дитина буде відчувати себе скривдженою.

Слід заборонити й братикам та сестричкам «розпускати язики», бо старші можуть ображати менших, можливо тому, що в них сили більше чи зростом вийшли. Так і зароджується у родині цькування та непорозуміння, яке таїть у собі злобу, зароджує ненависть та будує плани помсти. Щодня, дивлячися в очі дітей, батьки мають прочитати негаразди, що наповнили дитячу душу болем та смутком.

Чи може це бути ябедництвом? В жодному разі ні, адже все, що стосується сім'ї, в глобальному масштабі не є кляузами, брехнями та підлабузництвом, бо родина, мов чиста річка, що омиває по два боки береги, чистою водицею – живильною любов'ю кожного, від малого до великого.

Якщо старшу дитину ви похвалили за перемогу в турнірі чи конкурсі, назвавши розумником, то й молодшій приділіть час, похваливши її за щось, хай навіть дрібничку.

Та перед тим, як сказати – слід добре обміркувати, не образивши нікого. Контролюйте себе та свої емоції!

Нащо кращий скарб, коли в родині лад

Оце пальчик – мій дідусь,
Оцей – моя бабуса,
Оцей пальчик – мій татусь,
Оце – моя матуся,
А цей пальчик – оце я!
А це – вся моя рідня!

Якщо батьки вирішили купити обновки для дітей, слід добре обміркувати кошти та придбати схожі покупки всім порівну. Якщо не вистачає на два спортивні костюми, купіть одному, та поясніть іншому, що із зарплати йому обов'язково придбаєте. Але за кожне слово слід відповідати. Сказали – зробили, тоді всі без образ!

Якщо дитину обманули й не пояснили причину відмови в покупці – до вас втрачається довіра та повага. Як її не втратити й не впасти в очах дітей, зробивши дітей радісними та щасливими зі щирими посмішками? Потрібно дотримуватися слова! Кожне слово, крок та дія – це для дітей ціла наука, що вчить жити по-дорослому, відповідально та справедливо стосовно кожного члена родини.

Так, бувають випадки, коли плани кардинально змінено, і замість яскравого сонечка на небі з'явилася важка чорна хмара, пішов дощ із градом... Слід просто пояснити ситуацію, діти мають зрозуміти.

Бути хорошими батьками дуже складно, особливо в наш час, коли так багато всіляких забаганок, але бути взірцем, світилом чи ясним промінчиком, чесним, справедливим та відповідальним для своїх дорогих спадкоємців – це коштує дорогого. Не зловживайте довірою дітей!

Нерви та відпочинок

У дружній родині і в холод тепло.

Прислів'я

Родинні відносини – тактовність, терпіння та мудрість. Тільки за таким планом є тривкі, мов горіх макадамія, що є найміцнішим у світі, відносини між усіма членами родини.

Якщо багатодітна сім'я, то тато й мама не мають вільної хвилини, бо постійні суперечки та конфлікти, ревності та суперництво, проблеми та ябедництво потребують постійного контролю. Як залагодити це? Так, це виснажує, і тому потрібен час для відпочинку, щоб не зруйнувати ту гармонію та фортецю гарних відносин, яку вибудовували роками.

Один нервовий зрив когось із батьків – і кришталева посудина розіб'ється на друзки, залишивши в серці дрібні скельця сімейного щастя кожному із тих, хто залишиться ображеним...

Найскладніше буває, коли фізичне насилля на першому місці, коли немає вільної думки, заперечення «масштабу вільного польоту». Там немає щасливих посмішок – бо є насилля. Є обмеженість у виборі дій – заперечення вчинків. Є батіг і пряник, якому ніхто не радіє... Про яку любов та повагу йде мова?!

Складним виявляється питання про суперництво, адже за природою кожна людина бажає виділитися серед усіх своєю неповторністю, характером та вдачею, особливо це стосується дітей, хоча інколи відчуття «бути найяскравішим» у декого залишається на все життя, і не важливо, скільки людині років.

Тільки щирі розмови, пояснення та порозуміння допоможуть у родині уникнути таких згубних, невідомо звідки навіяних дитячих відчуттів, як суперництво. Батьки всім дітям і кожному окремо повинні приділяти увагу однаково, інакше не уникнути непорозуміння.

Якщо один із синочків грає на гітарі, то інший майстерно нарізає салати для всієї родини, а донечка вміло допомагає матусі випікати смаколики, якими

частують родину. Усі однаково заслуговують на похвалу та захоплення їх працею, талантом та вмінням робити так, як ніхто краще. Підтримка, увага та щира любов допоможе залагодити «вулкан непорозумінь».

Слід вірити в те, що батьки зуміють, а вони зуміють, переконати кожного і всіх, що слід радіти злетам, перемогам та скореним вершинам членів родини, адже це – дитина, яка зросла поряд із мамою і стала на щабель вище навіть за неї.

Порада: коли мова йде про цькування, фізичне насилля однієї дитини іншою, приниження, суперництво – краще звернутися за настановою до психолога.

«Швидка допомога» батькам

1. Хваліть дітей за любов до брата чи сестри.
2. Заохочуйте співпрацю, забороняйте конкуренцію.
3. Говоріть про те, що робить вашу дитину особливою.
4. Заохочуйте емпатію.
5. Ніколи не порівнюйте своїх дітей один з одним!
6. Заохочуйте до порозуміння між членами родини.
7. Немає правих та винних.
8. Заперечуйте недоброзичливість та ворожнечу, впертість

та скупість.

9. Слід пояснити: бути братом чи сестрою це – круто!

10. Заохочуйте до розуміння того, що старший брат, мов батько, старша сестра, мов мати.

Про Віку та її світ Інтерв'ю

– Hello, Віко, як справи? – вітаюся до дівчинки-сусідки та хочу відчувати промінчик тепла в її погляді.

– Привіт, усе гаразд! – відповідає вона та посміхається, бо поряд бігає братик, якому років чотири.

– Так, це мій братик. Його звати Максимко, – хапає його за руку та присідає поряд.

– Ми ж сусіди, я знаю. Віко, розкажи про себе, яким є твоє ставлення до брата? – намагаюся почути позитивну відповідь, бо діти в постійному русі...

– Брат – не сестра, немає кому зі мною гратися. Він полюбляє машинки, а я – ляльки. Ось учора гралася сама, пішла до сусідки бабусі Раї на город, але вона не захотіла відпочити. Потім я попрохала дідуся Василя зі мною погратися, дідусь пішов кіно про військових дивитися. Наступним був пес Бровко, що прив'язаний до буди, він також утік від мене. От з ким маю гратися? – розсудливо пояснювала Віка.

– А ти радієш тому, що братик вправно їздить на велосипеді, а ти ще не вмієш? – запитую, але відповідь здогадуюся...

– Ні! – відверто відповідає дівчинка. Мама з татом його хвалили за досягнення, а я також уже вчуся їздити. Але на днях упала й коліна збила, – зізнається й показує зелені коліна від зеленки.

– А брат не заважає учити уроки? – допитуюся.

– Ні, бо я їх майже не вчу! Немає часу на дрібниці! У мене й без того клопотів хоч відбавляй, – переконливо мовила.

– А друзів маєш? – додаю, посміхаючись.

– Еге ж, однокласники, але вони зі мною не граються, бо Тетянка перемогла у конкурсі «Соняшник», Оленка – найкраща читачка шкільної бібліотеки, а Іринка – найперша розв’язує задачі з математики. Я також усе це вмію, тільки не хочу, – надула губи дівчинка.

– А ти з хлопцями дружиш?

– Ні! Вони не хороші, вчора після школи Славко йшов зі мною додому, я йому дала стусана, бо не хотів нести мій портфель. Тому якісь отакі в моєму оточенні діти. А я що, я хочу з ними дружити! Я також усе можу й умію, – бурмотіла Віка, насупивши брови.

Але очі, мов повні блакитні озерця, з яких ось-ось вихлюпнеться чиста вода, сповнена дитячими суперництвом – гнівом – заздрістю.

Шануй батька й няньку – та й буде тобі скрізь гладенько.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Дитячі сварки – як реагувати правильно? URL: <https://dityinfo.com/vihovannya-ditini/dityachi-svarki-yak-reaguvati-pravilno.html>
2. День родини. URL: <https://1plus1.ua/novyny/koli-den-rodini-2022-privitanna-ta-listivki>
3. Коли дитина розпещена: 12 ознак CREDO. URL: <https://credo.pro/2017/10/192881> .
4. Ревнощі між дітьми: як діяти батькам? URL: <http://surl.li/mgesi>
5. Прислів'я про сім'ю. URL: <http://surl.li/fxpuz>
6. Токсичні діти. URL: <https://dytyna.blog/toksychni-dity/>
7. Суперництво між братами і сестрами. Чи зникає воно з віком. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-cap-59390658>
8. Сварки між братами і сестрами: що робити? URL: <https://moyezdorovya.com.ua/svarky-mizh-bratamy-ta-sestramy-shho-robyty/>
9. Сімейні програми. URL: <https://eruditus.ua/dlya-detej/semejnye-programmy/>
10. Топ 5 традиційних цінностей, про які навіть не здогадувалися наші предки. URL: https://update.com.ua/istorii_tag/top-5-traditcionnykh-tcennostei-o-kotorykh-dazhe-ne-dogadyvalis-nashi-predki_n3729
11. 7 порад, що допоможуть батькам припинити ревнощі між братами та сестрами URL : <https://osvitanova.com.ua/posts/2028-revnoshchi-mizh-ditmy-iak-diiaty-batkam>
12. Чому діти в сім'ї — завжди суперники, і як цього уникнути URL : https://tsn.ua/lady/dom_i_deti/deti/chomu-diti-v-sim-yi-zavzhdi-superniki-i-yak-cogo-uniknuti-1712539.html .

Гнат не винуват, а винувата хата, що пустила Гната або Як відучити дитину красти?

Діти до 3-4 років не розподіляють речі на «моє» – «чуже», вони вважають усе своїм. Та приходить час, коли слід усе пояснювати. Батьки зазвичай турбуються про виховання та переймаються, якщо йде не все так гладко.

Трапляються випадки, коли діти, вже першокласники, без дозволу вчителя можуть забрати цукерку чи яблуко в однокласника з портфеля. Як вчинити вчителю, щоб було доступно та зрозуміло про маленьких злодюг батькам, адже вони тільки декілька тижнів у школі?

Про чесність, правдивість, щирість та «чужі речі» слід нагадувати ледь не щодня, бо це є основні «кити», на яких тримаються людські відносини.

Мрія батьків – виростити гарних дітей, бо в народі кажуть «Добрі діти – вінець, а лихі – кінець» або «Добрі діти – утіха й слава батькам, а лихі – велика журба, що веде до гробу».

Але як врозумити малюка? Підвищувати голос, щоб і сусіди почули, говорити щодня про злочинство чи карати запотиличниками та стусанами?

Тож про все по черзі...

Запитай у мене

Слава гріє, сором пече.

Прислів'я

Якщо вперше поїхали в гості й маля взяло до рук іграшку без дозволу, слід відряду пояснити, що речі чужої людини не можна брати. Якщо дитина забажає взяти до рук чужу, наприклад, цукерку, слід пояснити, що потрібно сказати про це мамі чи татові, а брати без дозволу заборонено.

Та якщо дитина взяла чужу річ без дозволу, – примусьте повернути вкрадене. Так вона зрозуміє, що повертати соромно та не зовсім зручно, і більше «бути у вовчій шкурі» не забажає.

Якщо родина в магазині, то слід пояснити дитині, які речі можна брати, а які – зась! Слід сказати дитині, що про все, чого найбільше хочеться, слід розповісти батькам і тільки після їхнього дозволу можна брати.

Щоб уникнути неприємностей відносно крадіжок, слід «розжувати й покласти в рот» малюку цінність свого та повагу до чужого предмета.

Життя за лаштунками
Повчальна історія про невигаданих героїв,
із якими вчимося жити разом

Іванко та його п'ятирічна сестричка Іванка дружно вмостилися до столу обідати. Поїли борщ зі сметаною та запили компотом і як зазвичай чекають винагороди. Матуся дає дві цукерки донечці й мовить сердито:

– Тобі, Іванко, за чемність даю цукерку. А Іванкові немає, бо він не слухався. Відмовився читати ще раз текст.

Сестричка хвацько розмотала обидві цукерки, та тільки їх і бачили... А братик подивився сумно й пішов до кімнати,

ковтаючи сльози.

Так минав другий місяць навчання в першому класі. Діти весело на перерві бігали, пустували, раділи новим зустрічам та їли солодощі. Ділилися, тільки Іванко спостерігав за всіма. Та чомусь доволі часто почали скаржитися на зникання смаколиків. А ще вчителька помітила: зі столу зникли цукерки, потім із шухляди не стало печива та бубликів. А вчора із сумки, що похапцем не закрила, зникли дві пачки вафель та «Snickers».

Вчителю стало незручно, адже це тільки початок навчання. Вона вирішила зробити експеримент, залишивши на своєму столі зранку велике червоне яблуко, якого на початку наступного уроку вже не було.

«Як мені дізнатися, хто забрав?» – цілий урок думала вчителька...

На другій великій перерві хлопчик боязко взявся їсти. Завелике яблуко не вмещалося в ругі. Помітивши це, веснянкуватий Максимко попросив поділитися. Та згоди не було.

«Напевно, він голодний. Дуже голодний...» – думала Світлана Петрівна і їй стало його шкода.

Іванко похапцем їв, поглядаючи на вхідні двері. І саме в цей час до класної кімнати увійшла матуся маленького крадія. Що трапилося!.. Від люті мама почервоніла.. й почала заїкатися:

– Де взяв яблуко? Я тобі не давала... – допитувалася матуся.

– Це я дала! – швидко зметикувала вчителька, розуміючи, що прикриває торбокрада, але тільки з надією, що це стане для нього уроком.

Наступного дня вчителька чекала хлопчика на відверту розмову, де дізналася про недоїдання, про те, що вдома ніхто не снідає, про цукерки, що стають заохоченням слухняності, про майже щодня відсутню вечерю. Потім найголовніше – щоденні спиртні вечери батьків із сухариками та чипсами, що пахнуть на весь дім, а дітям вечерю – зась!

Вчителька оторопіла: як так, адже діти практично голодні! У свої 6 років хлопчик має 19 кг ваги... Довго обдумувала Світлана Петрівна, як і про що говорити з мамою, щоб не образити родину та похвалити успішність хлопчика?

«Він виросте хорошою людиною, а не крадієм! Це тимчасові труднощі», – говорила про себе.

Розмова затягнулася надовго. Говорили про сніданки, вечері, порозуміння з дитиною та досягнення. **Тільки про крадіжки чомусь забула учителька...**

Зараз хлопчик навчається в 4 класі, має високий рівень знань, із довірою ставиться до вчительки. Старанний та відповідальний...

Розплата за злочинство

Якщо людину не знаєш, подивися на її друга.

Прислів'я

Слід дитині пояснити слово «позичити» (взяти з дозволу власника певну річ й пізніше повернути її) та слово «вкрасти» (взяти непомітно без дозволу господаря певну річ).

За річ, що вкрав, слід розплатитися. Як? Наприклад, улюблену машинку (якщо це хлопчик) чи улюблену ляльку (якщо це дівчинка) віддати людині, у якої було взято без дозволу якусь річ, замість неї.

«Тайм-аут» (побути на самоті) – обмірковування та висновки позитивно подіють, якщо настав час покарання. Тільки так малюк зможе зрозуміти, що брати чуже заборонено.

Не стане на заваді розмірковування над прочитаними дитячими творами про неправильну поведінку дітей та дорослих. Зробивши висновки про перемогу добра над злом, світла над темрявою та правди над брехнею, малюк крок за кроком почне робити висновки.

Важливою має бути відверта розмова про друга чи подругу та про його, чи її поведінку: можливо це вплив дружби так діє на поведінку дитини? А можливо слід допомогти знайти друга та ознайомити з правилами дружби?

Дитина зрозуміє, що за порушення правил слідує покарання.

Заборона!

Кожна людина – загадка.

Прислів'я

Якщо колись у ранньому віці дитина вкрала якусь річ, не слід їй про це щоразу нагадувати. Навіщо робити неприємне, якщо вона такого більше не робить.

Ніколи не називайте дитину злодієм, оскільки не виключено, що вона може почати поводитися відповідно до прізвиська.

Якщо батьки є суворими та скрупульозними, то дитина може вдатися до обману, щоб уникнути певного покарання за порушення сімейних правил.

Дитині вірити потрібно, але перевірити необхідно. Якщо й знайшли в її кишенях чужу річ, необхідно спокійно з'ясувати, як вона потрапила до рук дитини. Що спонукало вашу дитину взяти чуже без дозволу господаря? І лише

спокійно вислухавши дитину, слід робити висновки щодо форм спілкування чи покарання малюка. Наприклад, доведеться віддати цю річ з обов'язковим вибаченням, або заборонити гратися девайсами, або подарувати свою іграшку, щоб інша дитина пораділа такій увазі. Головне – дати чітке розуміння дитині, що у сім'ї ніхто не користується чужими речами і ніхто чужого не бере.

Якщо з'явилися перші ознаки крадіжки дитиною, дорослим слід в'янити, за яких обставин це сталося, можливо це група підлітків чи однокласників примусила меншого за себе або слабшого духом вчинити так жахливо. Не замовчуйте, не затягуйте час з'ясування причин, не зволікайте, бо посієш вчинок – пожнеш звичку! Слід діяти негайно! Якщо «забути», відкладаючи неприємності до «нових віників», то практика непомітного забирання чужих речей продовжиться.

Травма

Людину красить голова, а не шапка.

Прислів'я

Дуже прикро, але бувають такі випадки, коли дитина свідомо краде у своїх батьків гроші. Вчинок негарний, але вона бажає привертати до себе увагу. І не важливо, яким способом, методом та тоном з нею будуть спілкуватися, найголовніше – вона буде в центрі уваги.

Інший випадок, якщо крадіжка є наслідком емоційної холодності, віддалення та відчуження членів родини, як небажання спілкуватися та «жити» дитиною. Доречі, якщо така проблема з'явилася, батькам слід негайно переглянути стосунки в родині. І одним із ефективних способів для налагодження родинних стосунків є звернення до фахівця – психотерапевта, який добре знається на цій проблемі та надасть професійну допомогу.

Це є, напевно, найтяжчий випадок із тисячі, бо дитина чинить зло з метою «покарання за неухагу» найрідніших людей, які, не розуміючи своєї вини, живуть та думають, що так і треба. Тому важливим є налагодження стосунків у родині, й основна відповідальність за це лежить на батьках!

Клептоманія

Високо літає, та низько сідає.

Прислів'я

Клептоманія – патологічне сильне бажання будь-що вкрати, яке не супроводжується потребою мати вкрадений предмет, а має просте значення захоплення. Для них, як заручників-агентів емоційної залежності та способу зняття дискомфорту, внутрішнього напруження, важливий сам процес викрадення. Не потрібні їм предмети, вони їх просто складають.

Та не слід плутати клептоманію зі звичайною крадіжкою. Клептоманія – це патологічна одержимість, а от крадіжка – це продумані дії до найменших дрібниць, інколи групові чи парні з метою наживи цінних речей чи коштів. Ті ж,

що скоюють крадіжку, зацікавлені у привласненні чужого, а не є хворими, й сам процес зазвичай проходить без допомоги інших осіб.

Очевидним є те, що kleptomану цікавий сам процес привласнення, а не результат крадіжки. У них не відбувається крадіжка з почуття помсти, гніву або в стані роздратування.

Та зазвичай kleptomани не бажають розповідати про свої «подвиги» з метою відповідальності за протиправні дії у відповідних органах.

Зі скарбниці народної мудрості

Людина не горіх – відразу не розкусиш.

Прислів'я

Працьовитий український народ завжди прикладав багато зусиль, щоб жити краще, бо хто дбає – той і має, та хто рано встає, тому й Бог дає. Привчати дітей до праці потрібно змалечку, щоб вони відчули корисність та радість від отриманого результату своєї діяльності. Такий підхід до виховання та соціалізації дітей спонукає їх до розуміння того, що все, що хочеться, можна отримати, працюючи, прикладаючи зусилля до уміння організовувати своє життя і в навчанні, і в праці.

Розуміння необхідності працювати приходило під час ознайомлення дітей з українськими народними казками, прислів'ями, приказками та забавлянками. Особливе місце належить повчальним прислів'ям з глибоким змістом:

- Зле ремесло у в'язницю занесло;
- Злодій краде до пори до часу;
- Гава-роззява;
- Злодієві й злодійська слава;
- Злодій у злодія шапку вкрав;
- Злодії не жнуть, а погоди чекають;
- Всяк правду шукає, та не всяк знаходить;
- На злодієві шапка горить;
- Рука руку миє, злодій злодія криє;
- Темна нічка – крадію рідна мати;
- Попався, як ворона в суп.

Покарання

Совість без зубів, а гризе.

Прислів'я

Згідно з частиною 2 статті 22 КК України, особи, що вчинили злочини у віці від 14 до 16 років, підлягають кримінальній відповідальності, в тому числі й за крадіжку (стаття 185, частина перша статей 262, 308) [6].

Так, у виправній колонії для хлопчиків міста Самбора Львівської області відбуваються покарання 180 засуджених, із них 20 сидять за тяжкі тілесні ушкодження і вбивства. 5 осіб

засуджені на термін понад 10 років. До таких неповнолітніх правопорушників необхідний особливий підхід, зазначає начальник цієї установи Юрій Капустенський: «Психологія дітей, які потрапляють у місця позбавлення волі, доволі непроста. Приходячи в установу, вони поведуться, як їжаки. Тому колективу слід докласти чимало зусиль, щоб знайти спільну мову з неповнолітніми» [2].

Умови життя за ґратами:

- підйом, фізична зарядка, туалет, сніданок, навчання до 18.00 год;
- жорсткі умови перебування;
- стосунки між ув'язненими далеко не нормальні;
- психологічний тиск з боку мікроклімату колективу;
- кожен за себе, відсутність батьків;
- відсутність «насолоти дитинством»;
- постійний контроль кожного кроку з боку дорослих-вихователів;
- заборона виходу за межі колонії;
- робота, якщо підлітку виповнилося 18 років;
- здобуття професії, щоб після спливання строку покарання підліток був самодостатнім;
- можливий вступ до вишу.

Зізнання

Червона ягідка, та гірка на смак.

Прислів'я

Шопліфтинг – магазинна крадіжка, й не важливо: занадто дорогих чи дріб'язково дешевих речей, проте є систематичною, усвідомленою та протиправною дією зі здійснення розкрадання товарів та грошових засобів.

Максим у свої 16 років неодноразово з магазину виносив дрібні та невеликі товари, в тому числі футболки, шкіряні чоловічі ремені та засоби гігієни. Але ні разу його за руку не взяли.

– Максиме, коли це відбулося вперше? Чи відчув страх?

– Одного разу ми з другом Ігорем, він старший за мене на п'ять років, забігли до магазину купити води та морозива. Продавець увесь час вела телефонну розмову про сімейні негаразди. Ми слухали, але часу було обмаль... та так і пішли з товаром, не дочекавшись закінчення розмови. А страху не відчували, бо все так швидко відбулося! – зізнався підліток, не червоніючи.

– А мама знає про твої «походеньки»? – допитуюся виправдання.

– Ні, в неї хворе серце. Їй про це не варто знати, – стурбовано відповідає, оглядаючись на всі боки.

– Чи вважаєш себе магазинним злодієм? – допитуюся свого.

– Я над цим не задумуюся. Важко сказати, але мені це подобається. Єдине, що мене непокоїть, так це магнітні наклейки. З ними непросто, бо доводиться із дому брати старі плоскогубці, щоб розчепити кліпси. Ще можна купити

спеціальну машинку, яка допоможе, – так просто ділиться лайфхаками злодюжка.

– Яку дивну річ доводилося виносити?

– Колись я поцупив у магазині рюкзак, який при виході запищав. Як не крути, але мій вигляд інтелігента мене врятував, переконавши всіх у несправності системи. Так, до речі, одяг також грає велику роль. Тому мої улюблені речі: футболки, краватка та спідня білизна завжди мене приваблюють, – зізнався хлопець.

Я стояла й думала: так просто увійти, віднайти та поцупити річ, за яку комусь доведеться заплатити кошти. А раптом це – останні гроші продавчині, які їй конче потрібні для лікування дитини чи оплати важливої поїздки? Ні, так не можна. Проте, скільки людей – стільки й думок...

Поради для мудрих батьків

*Не насититься вівцями вовк,
а людина – думками.*

Прислів'я

Завжди батьки прагнули якнайкращого дитині – проте не завжди виховання дає плідні результати. Тому не слід передчасно зневірюватися: боротьба за нормальні відносини, повага та взаєморозуміння мають бути на першому місці. Хто має підтримувати дитину та налаштовувати на позитив? Звичайно, тато з твердим характером та мама з лагідною посмішкою. Тільки щира відвертість та міцні дружні відносини в

родині спричиняють порозуміння. Базою для створення довірливих стосунків між дітьми і дорослими слугує наступне:

- постійний контроль над дитиною, наявність гарних та «не дуже» друзів протягом проведеного часу поза школою;
- діти – губки, що вбирають інформацію, в першу чергу від батьків. Тому слід обдумати кожне слово, перш ніж сказати, і кожен вчинок, перш ніж зробити. Бо діти – це дзеркало сім'ї;
- засудження крадіжок та ознайомлення дітей із законним покаранням кожного крадія, який скоїв злочин;
- виховання поваги до чужої власності;
- постійне підтримання психологічного контакту, бути уважними до всіх подій у житті дитини;
- формування ціннісного ставлення до відносин у сім'ї та родині, наявності грошей та цінних речей вдома;
- вирішення усіх проблем вдома, і аж ніяк не прилюдно, тим паче у громадських місцях, щоб не залишити погані дитячі спогади у пам'яті дитини;
- не вимагайте прилюдних вибачень, це принижує дитину, її гідність;
- найкраще виховання дитини – це виховання власним прикладом!

Крадіжка через вимагання

Це – їжак, його руками не візьмеш.

Прислів'я

У будинку мешкають три особи: тато, мама та підліток. Хто може поцупити гроші та цінності з дому? Слід відверто поговорити з дитиною, бо іншого шляху немає. Можливо, під тиском побиття, знущання та залякування від старших підлітків дитина могла це зробити, не довірившись батькам. Та зволікати не варто.

Таке «дійство» може тривати довго, іноді місяцями. Чому дитина має жити у страхі?

Слід негайно з'ясувати у дитини, для яких цілей вона взяла гроші чи/та цінності і що саме змусило її так вчинити. Можливо, це наслідки поганої компанії, а можливо це її несвідомий емоційний вчинок, який вона не може пояснити?

Бувають випадки, коли небажання з'ясовувати причину або замовчування чи ігнорування батьками такої поведінки дитини спричинене недовірою та нерозумінням один одного. Такі стосунки призводять до негативних результатів: діти крадуть, тікають з дому, спілкуються лише з однолітками, які на них негативно впливають і, як наслідок, – проблеми у сім'ї, нервові дитячі розлади, що потребують часом тривалого лікування фахівців...

Тож взаємопідтримка та взаємодовіра у родині сприяє порозумінню з дитиною та не провокує її до злочинних вчинків. Тому в народі говорять: «Скільки клубок не в'ється, а кінець йому прийде. І про це повинен пам'ятати кожен: і дорослий, і малий!

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Ваша дитина краде: що (не)робити. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2023/07/7/255238/>
2. «Дитяча злочинність». Кількість підлітків у виправних колоніях меншає, але злочини неповнолітні скоюють жорстокіші. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1332657.html>
3. Клептоманія. URL: <http://surl.li/iiey9>
4. На власному досвіді: шопліфтер – про те, як і навіщо він краде у київських магазинах. URL: <https://bzh.life.ua/lyudi/ludi-na-lichnom-opite-shoplifter/>
5. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх. URL : <http://surl.li/taym>
6. Юристконсульт. Народний правовий портал <https://legalexpert.in.ua/komkodeks/lku/1700-22.html>
7. Якщо дитина бере чужі речі без дозволу. URL: <http://ibib.ltd.ua/esli-rebenok-beret-chujie-veschi-bez-34468.html> .

Пошепки про потаємне або Як позбутися вірусу заздрості?

О, яка гірка річ – дивитися на щастя через чужі очі.

Вільям Шекспір

Заздрість – почуття об’ємне та складне, егоїстичне і неприязне: вороже невдоволення відносно людини, яке, за Біблійною легендою, є одним із семи смертельних гріхів, бо несе в своєму контексті зло, ненависть та незадоволення добром інших. На жаль, але це негативне ставлення та роздратування супроводжує суспільство споконвіку, посиляючи біди й негаразди, загарбання та війни, біль та страждання. Так влаштований світ: у сусіда

хата біла, в однокласниці нові черевики, подружка Катеринка здобула перемогу...

Де зароджуються такі почуття: чи не зі співом соловейка у гаю, приходом весни, або з колядками та щедрівками? Шкода, але воно приходить, прилітає, з ніг збиває від одного погляду, певної думки та чийхось пересудів або перемог. Це – сірник, якого не загасити, навіть вправним рятувальникам.

Основна причина заздрості це – гордість. Гордій не може стерпіти рівних собі, або тих, хто вищий за статусом чи рангом або перебуває в більш благонадійному стані.

Якщо коротко, то заздрість – це виражене занепокоєння, почуття, пов’язане з бажанням домінувати та потребою у визнанні. Так, хороша, порядна людина не буде заздрити, цього не дозволяє її виховання та особисте «Я» [1].

Людина старіє через злобу, а молодшає через усмішку.

Де береться заздрість?

*Одна людина щиро співчуває нашим бідам,
є тисячі, які щиро ненавидять наш успіх.*

Чарльз Калєб Колтон

Досить часто почуття заздрості зустрічається в дітей після семи років. Об’єктом можуть бути однокласники, сусіди, друзі, та навіть братики й сестрички. І все доволі просто: нова лялька в подружки, нове платтячко в однокласниці чи ролики в сусіда. Це почуття приносить сум та неповагу, ненависть та зло, а ще злість, інтерес та сором.

Як запобігти неприємностям? Швидко купити нову таку ж річ: ляльку, одяг чи девайс, аби тільки розвеселити донечку чи сина? Ні, цього робити не варто. Шукаємо інші шляхи: «розкопуємо» корінь зла, викорчовуючи його із голови доні чи сина, пояснюємо шляхи подолання та наслідки із невдалого заволодіння емоційно негативним почуттям. Не переоцінюйте те, що ви отримали, і не заздріть іншим.

Що робити?

Той, хто заздрить не отримує спокою.

Будда

Та спочатку все за порядком.

● **Надмірна опіка.** Дітям слід розповідати про особливу любов до них, про підтримку та порозуміння. Але хвалити без підстав, даруючи корону «принцеси» чи «принца», – недоцільно. Виконувати за них усю роботу та не просити допомоги, наприклад, по господарству також є помилкою. Діти повинні виконувати посильну

роботу для залучення до фізичної праці для їх же блага.

Домочадець від надмірної опіки може стати лінивим та бездіяльним. Коли зустріне на шляху більш успішного й талановитого – це викличе бурю негативних емоцій, заздрощів та занепокоєння.

● **Жорсткі правила.** Коли сім'я надмірно контролює дитину, постійно сварить за нові й старі іграшки, навіть мотлох, та невдоволено критикує, при цьому не пояснюючи правдиві та неправильні дії чи кроки, дитина почуває себе незахищеною з відчуттям нелюбові до себе, менш значущою та непотрібною, ніж інші діти – наприклад однолітки чи друзі. Це може дати поштовх до заздрощів інших дітей, яких, так здається «жертві», більше люблять, розуміють та пестять. Їм усе дозволяють та купують, навіть всілякі витребеньки за бажанням.

● **Відносини в родині.** Коли народжується в сім'ї друга дитина, старша іноді починає заздрити через постійну увагу до малечі. «Як то так, був у центрі «Всесвіту», а тепер на мене не звертають ніякої уваги. Постійно клопочуться біля малечі» – думає дитина. Так може тривати, допоки не втрутяться дорослі й не пояснять своє відношення до обох дітей.

● **Порівняння.** Ніколи не порівнюйте дітей: не ставте їм у приклад успішніших, добріших, люб'язніших чи вихованіших та ввічливіших однолітків, чи друзів. Не варте того, якщо навіть ваша дитина не вміє застелити постіль після сну, не прибере кухлика по обіді, ступить на поріг із брудними капцями. Є великою помилкою фраза на кшталт: «От у мого колеги син. Такий розумний, сам пішов до магазину й купив продукти. А ти так не робиш, бо...». Нарікання не мають ніякого позитивного впливу, відштовхуючи дитину від батьків та роблячи між членами родини велику вирву. Слід просто навчити дитину виконувати доручення, декілька разів продемонструвавши на власному прикладі.

Так, ваші діти не є ідеальними, як і кожен із нас на планеті, тому з їхніми «за» і «проти» слід миритися й продовжувати жити далі.

● **Власний приклад.** Зазвичай за сніданком або обіднім столом збирається вся родина. Не дозволяйте собі лихослів'я із заздрісними фразами, типу: «А мій

колега все вміє: купив новеньку автівку й оком не моргнув», «А кум придбав моторний човен. Рибалити запрошував. Як то в людей так виходить?» [1].

Слухаючи подібні висловлювання, дитина сприйме їх як приклад від батьків, яких поважає, за звичайне. Пройде зовсім небагато часу, як домочадець «заспіває» такої ж, сприймаючи це як стиль життя, як «так треба», за чисту монету, пам'ятаючи, що заздрити нормально, що на долю можна скаржитися й не потрібно нічого робити: покірно пливти річкою в човні без перешкод.

Для того, щоб уникнути таких ситуацій, будьте прикладом для дітей. Щось не вдається – не страшно, буде здолане разом. Зате у вас найкращі діти, а в них є надійний берег та міцний якір, який завжди на першому місці!

Причини заздрості

Заздрість більш непримиренна, ніж ненависть.

Овідій

Чому невидимі сили природи завжди на боці правди білих сил? Так влаштоване життя, що всі, хто заздрять комусь, завжди влаштовуються на лаві «підсудних», їх покарано нокаутом. Зазвичай заздрісник недобрим оком поглядає на конкурента, бо той має кращу вдачу, більш успішний та сильніший, і не тільки фізично.

Доведено, що вікова категорія від 18 до 25 років гостро відчуває заздрість, а ближче до 60 років це почуття слабшає. Та перші прояви заздрості зазвичай починаються після 7 років.

Батькам слід боротися до повного знищення згубливої хвороби дитячої душі. Якими є її причини?

1. Це закладено на генетичному рівні, від заздрості просто не позбутися. Вона знаходиться глибоко в підсвідомості, але можна змінити «траєкторію напрямку»: від руйнування відносин від заздрощів до створення ситуації любові й радості за інших.

2. Перші ноти негативу тягнуться із дитинства, коли батьки починають порівнювати дітей. Завдяки цьому дитина відчувається як «лузер».

3. Невміння радіти дрібницям, робити кроки Добра та Милосердя. Заздрість поглинає позитивні почуття.

4. Лінь працювати «до сьомого поту». Адже всім відомо, що успіх приходить до працьовитих, роботящих та старанних.

5. Хочеться заздрити тим, хто успішніший, заповзятіший та старанно «тримає марку».

Заздрість у підлітків

*Нерозумно шукати або бажати чужого
нещастя. Якщо б злість або заздрість були
відчутними і мали форму, це була б форма бумеранга.*
Чарлі Різ

*Мало хто з нас може витримати щастя –
мається на увазі щастя ближнього.*

Марк Твен

Підлітковий вік є занадто складним. У народі кажуть, що коли мала дитина – не виспишся, більша дитина – не наїсися, велика дитина – не вберешся. Таких дітей слід слухати й чути, говорити й бачити, дати вчасно слушну пораду, адже тільки відверта розмова може націлити, вказуючи вірний шлях.

Найбільш поширеною є «предметна заздрість», яка спрямована на різні атрибути: фізичну силу, колір волосся, статуру, володіння девайсами, зріст, талант. І до кожної фрази (наприклад, у Оксанки новий девайс чи перефарбоване волосся або нові кросівки) потрібно ставитися з розумінням. Не слід відразу реагувати на всі прохання, виконуючи кожне, бо може перейти у звичку на все життя.

Ніхто заздрісним не народився. Життя внесло свої корективи, які з допомогою батьків слід виправляти. Якщо вони є прикладом більш успішного та щасливого однолітка, цим вони озлоблюють свою дитину й самі виховують заздрісника, вимушено провокуючи конкуренцію. Відчуття своєї уцербності, «лузера» та невмійка закрадається щоразу, якщо тему продовжувати. Дитина починає сприймати світ у спотвореному вигляді, порівнюючи себе з однолітками, з'являються ознаки зверхнього характеру.

Бути пильними та уважними, любити свою дитину такою, якою вона є, підтримувати та давати слушні поради слід батькам завжди, особливо у підлітковому віці!

Заздрість полягає не в бажанні володіти якоюсь річчю, а в тому, щоб її не було в інших.

Монолог «Моя тайна»

Якщо зацікавлений погляд зупиниться на яскравому новому та сучасному, до мозку відразу прямує імпульс зла, ненависті та моторошного відчуття роздратування. Виникає прискорене серцебиття, тіло вкривається холодним потом, щічки червоніють, а язик розпускається різнобарв'ям красномовства: це – Я починаю володарювати тілом. Заздрістю мене нарекли, хоча люди можуть називати й по-іншому: «завидюща», «заздра» та «завидлива». Проте для мене це не важливо...

Розумію, що це є згубною звичкою, та я особливо не переймаюся. У мене є декілька об'єктів для споглядання, від яких – «біла гарячка», паморочиться білий світ та думки перевертаються з ніг на голову.

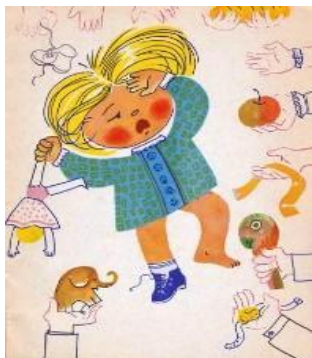
Як можна мовчати, коли Оленка знову здобула перемогу в конкурсі ім. П. Яцика, прочитала найбільшу кількість слів за хвилину в класі та розв'язала найперша складну задачу?! Як? Чому знову саме вона?

Я хочу бути схожою на Оленку, прагну робити, як вона, але це потаємно. Їй про це знати не слід. Це мій секрет. Хочу розпустити «правдиві» історії з її життя, про її небажання навчитися та про те, що вона вживає нецензурну лексику... Але кому б це розповісти? Напевно, Іринці, з останньої парти. Он як вона націлила погляд на неї та почервоніла. Напевно такої ж думки! Так і буде, нехай усі знають, а потім додам ще щось для феєричної колоритності...

А он Іванко! Він також очей не зводить з Оленки. Яким є його погляд? Чому щоразу посміхається їй та підморгує... Починаю спостереження. О, тут взаємні погляди, ти бач – посміхаються один одному... Буде про що розповісти Іринці!

Ось так і живу! Нецікаво! Ніяких змін! Я вже звикла..., аби тільки не отакі Оленки, що мене дратують, та їм подібні!

Народ скаже, як зав'яже

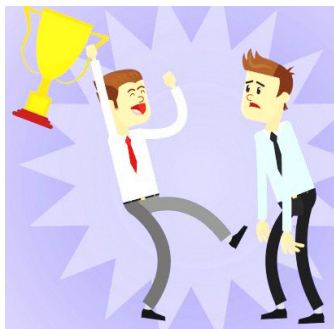

- Беруть завидки на чужі пожитки.
- Бідний мужик і хліб не їсть, а багатий і мужика з'їсть.
- У заздрості немає радості.
- Голова, як у вола, а все, бач, мала.
- Де щастя водиться, там заздрість родиться.
- Дивиться, як вовк на теля.
- Заздрісний від чужого щастя сохне.
- Заздрість здоров'я їсть.
- Залізо іржа з'їдає, а заздрісний від заздрощів помирає.
- Коли сам говорить, то й собаці слова не дасть мовить.
- Коло цього діла він таки погрів руки.
- На чужій ниві все ліпша пшениця.

Рука допомоги

Заздрість, оточена з усіх сторін блиском чужого процвітання, подібна скорпіону, вміщеному у вогненне коло, де він і загине.

Чарльз Калєб Колтон

Усі батьки бажають добра своїм дітям, не усвідомлюючи того, що інколи просто обмовляються словом, що у подружки доня відвідує музичну школу, гарно навчається, а наша Іринка тільки грається...

Не робіть так ніколи! Порівняння не несе цінності у відносинах. Ще у XIX столітті німецькі вчені дійшли висновку, що причина всіх тілесних хвороб людини

пов'язана з психікою. Не існує таких хвороб на світі, які б лікувалися без хвороби душі. Тому лікувати слід не тільки тіло, а й душу. Якщо в людини накопичилося багато образ та агресії, вона може хворіти інфекційними хворобами, бо є зниженим імунітет. Під впливом негативних емоцій людина може захворіти і навіть дуже серйозно, бо одним із найнебезпечніших емоційних станів є заздрість, яка криється всередині людини, «з'їдаючи нутро», мов іржа залізо.

Заздрісник ніколи не зізнається, навіть собі, у тому, що заздрить. Така людина відчуває безсилля, лють та втрату енергії душевних сил та фізичних. Відтак, починається поганий настрій, нудьга, інколи навіть депресія. Найгостріше в організмі реагує шлунок, активно викидаючи соляну кислоту. Звідси й починається печія, біль...

Тільки батьки здатні протягнути руку допомоги, бо заздрість має згубну звичку, яка паморочить та забирає сили, включає роздратування та незадоволення.

Тільки татусь та матуся здатні допомогти, вчасно поговорити та дійти правильного висновку. Коли ви помітили, що дитина заздрить своєму однокласнику чи знайомому через високі бали або просто братику за новий велосипед – поговоріть із нею, поясніть їй важливість правильних рішень та висновків.

Поради для уважних батьків

Ніщо не загострює так погляд, як заздрість.

Томас Фуллер

Дурні можуть нас зневажати, а не заздрити нам.

Тому що заздрість – це свого роду похвала для нас.

Джон Гей

1. Направляйте думки дітей у позитивне русло. «Рубайте корінь зла» в перших його проявах. Забороніть пересуди у будь-яких проявах!

2. Не дозволяйте собі порівнювати дітей у їхній присутності чи без них. Любіть їх такими, якими вони є.

3. Цікавтеся життям дитини, при потребі допомагайте їй слухними порадами.

4. Станьте прикладом у спілкуванні та відношенні до інших.

5. Вчіть дитину діяти конструктивно: виправляти ситуацію, «брати справи у свої руки», скласти бізнес-план виходу із кризової ситуації, мислити «по-дорослому», не розмінюючись на дрібнички.

6. Беріть приклад у класиків. Читайте та обговорюйте твори, головні герої яких сильні, відважні, мудрі, ніколи не відступають та не ведуться на «проколи».

7. Проявляйте фантазію: залучайте дитину до створення казок про заздрість із невеселим кінцем, даючи привід негативним проявам заздрості в житті людини.

10. Перефразуйте заздрість на цілеспрямованість. Мотивуйте дитину вчитися краще. Бо, концентруючись на успішності, вона не буде вдаватися до порівнянь з іншими.

Синдром гіперопіки або Чи бажають діти бути слухняним знаряддям у рідних руках?

Гіперопіка – надмірна турбота, постійний контроль та оберігання від будь-яких проблем, різновид патологічного виховання, прагнення захищати дитину навіть без реальної небезпеки та бажання постійно утримувати її біля себе.

Обв'язок кожного з батьків – допомогти створити таку модель життя для своєї дитини, щоб вона вміла сприймати життя з усіма його «вибrikeами», стресами, «вихилясами» та негараздами, залишаючись при цьому живою та неушкодженою. Чим швидше батьки навчать своє чадо самотійності, тим швидше подорослішає...

Англіїці говорять: «Не виховуй дітей, вони все одно будуть схожі на тебе. Виховуй себе». Та, зрештою, про все за порядком...

Протест!

Максимко навчається в 5 класі. Турботливий, уважний, ввічливий, але інколи замкнутий та невеселий, ніби без власної думки та зайвих рухів. Успішний, завжди виконує домашні завдання, багато читає, любить декламувати поезію. «Ба, навіть у портфелі ідеально», – пліткують поміж себе однолітки. А сам чемний та чепурний, мов дівчинка. Під час перерви він намагається сидіти осторонь всіх, тримаючи в полі зору телефон, ніби боязко чекає дзвінка. То хто він, цей загадковий персонаж нашого захоплення? Виникає нестерпне бажання поспілкуватися з ним, більше дізнатися про засмучені очі.

Вчителька із захопленням та особливим трепетом відноситься до учня, завжди хвалить за охайність та виваженість.

Щодня, починаючи з першого класу, матуся приводить до школи сина, заносить до класу портфель, знімає верхній одяг, готує до уроку необхідне приладдя, потім ніжно гладить по голівці сина, бажає успіхів й відразу зникає. Після закінчення уроків пунктуальна матуся чекає вже біля дверей класу. Вона знову складає портфель, забирає сина. По дорозі можуть зайти до шкільної бібліотеки за новими цікавинками видань, а потім поспішають додому вчити уроки. А завтра повториться все спочатку...

Так триває постійно, без зайвих рухів та чогось нового. Та одного разу хлопці-однокласники почали глузувати з Максимка, називаючи його «маминим синочком». Мовляв, що за нього все робить матуся. Дратували тим, що сам він не вміє навіть одягти штанці та шкарпетки, називали «білоручкою» та «невдахою»...

Другого дня та наступні декілька днів наш герой не прийшов до школи. На телефонні дзвінки ніхто не відповідав. Стурбовано та неспокійно стало вчительці Олені Вікторівні й вона вирішили піти до учня додому, побачити батьків та з'ясувати причину відсутності. Підійшовши до дверей будинку, на порозі зустріла стурбовану матусю. Вона чемно відчинила двері, запросила до передпокою. На канапі сидів хлопчик, зарюмсаний та сердитий. принаймні так здалося вчительці. Покотилися безпідставно сльози. Витираючи їх кулачками, хлопчик рюмсав і рюмсав.

Настала німа тиша, і вчителька сама вирішала брати все у свої руки. На всі запитання відповіді не було. Мама боязко підійшла до сина, погладдила по голівці, але він відмахнувся рукою. Це стало сигналом – залиште мене!

Через декілька хвилин прийшов додому тато. Хлопчик відвернувся від усіх. «Усе зрозуміло: закрився в собі!...» – подумала гостя, від цього їй стало ніяково.

Вона зібралася додому. Тільки вже на порозі тихо мовила:

– Завтра чекаю на вас о 8.00 біля дверей кабінету шкільного психолога...

Тепер на родину чекали довгі розмови та навчання зі спеціалістом, новий режим дня в родині. А відтак – нове життя, як для Максима, так і для батьків...

Батьківська абетка

*Головна небезпека, від якої необхідно
оберегати дітей, – їхні батьки.*

Джордж Бернард Шоу

Надмірна опіка, постійне втручання у власне дитяче життя, позбавлення можливості вирішувати дитячі дрібнички самотужки та життя в «акваріумі» – це не дасть позитивних результатів у вихованні дитини, не навчить самостійності, позбавить поняття, як «не наступати на одні й ті ж граблі», «набивати собі шишки на лобі» щоразу при невдачах набиратися досвіду, досягати успіху, обминаючи одну біду із сотні та розуміння повернення «бумерангу» при некоректному та невічливому ставленні до людей.

Якщо дитина бажає в 3 роки сама їсти манну кашу – надайте їй таку можливість; у 8 років попросить двоколісний велосипед – придбайте; на день народження мріє про ролики – подаруйте. Вже у 10 років вона на ваше прохання самотужки принесе з магазину необхідні продукти.

Але якщо ви будете весь час оберегати, щоб не впала, не поранилася, не зачепилася, не порізалася: не купимо ролики – впаде, не дамо їздити на велосипеді – може поранитися при падінні об асфальт, не дозволимо синочку збудувати шпаківню (там цвяхи, молоток та гвіздочки!), заборонимо злізти на дерево...

У протилежному разі на дитину чекають стресогенні виклики, розчарування та поразки, які вимагають рано чи пізно самотійності як у діях, вчинках, так і в поведінці.

Батьки кидаються на допомогу занадто швидко, іноді в дрібничках. Оточуючи турботою та безпроблемним життям, тим самим позбавляючи необхідності самотійно вирішувати як прості, так і занадто складні проблеми. Дитина звикає до того, що за неї все вирішують, тому в реальному світі виявиться непристосованою до виру дорослого життя.

Багато речей за своє чадо роблять самі батьки, бо так простіше й швидше. Але будь-яка помилка – то вже досвід. Так, у трирічному віці дитина самотужки, без допомоги старших, може одягатися й роздягатися в садочку. Та турботливі бабусі (це окреме питання), завжди з любов'ю одягають, взувають ще й закутують взимку від вітру, залишаючи тільки очі! А на прохання вчителя розповісти дитині про відсутність через хворобу, за неї починає пояснювати матуся, позбавляючи дитину можливості висловитися та передати почуття й переживання, нехай навіть неправильно побудованими реченнями. Так зароджуються дитячі страхи: бути незрозумілим, неприйнятим, осміяним. Діти бояться запитувати й відповідати, звертатися до дорослих чи старших за себе, питати вчителя чи прохати водія автобуса зупинитися.

Важливо допомагати дитині вчитися самотійності, загартовуючи її поступово до розв'язання дитячих проблем та дрібних непорозумінь самотужки.

Усе найкраще – дітям!

*Якби тільки батьки могли собі уявити,
як вони набридають своїм дітям!*

Джордж Бернард Шоу

З раннього дитинства зробити дітей щасливими намагаються батьки. На прохання: «Хочу пити!» відповідь – «Ось вода, сік чи напій!»; «Зголоднів!» – «Зараз же перекусимо!»; «Хочу гратися!» – «Включи мультики!», або «Візьми телефон!» чи «Одягайся, сходимо до магазину. Купимо нову іграшку!»; «Нудьгую!» – «Збирайся до Crazy Land». Так наші діти звикають до того, що без їхньої участі все вирішують дорослі й так роблять дітей нещасними.

Слід вчити дітей почекати, потерпіти, відкласти на потім свої бажання, на певний термін, докласти певних зусиль – це і є золотий ключик до успіху, бо доросле життя не є таким яскравим та миттєво щасливим, тому в перспективі всі бажання не завжди так швидко можна вирішити, як заманеться, тим паче без участі самої дитини. А надалі – невелика затримка, пауза викликає певні розчарування, невдоволення, дратівливість та стресові ситуації, що стають певною перешкодою до життєвого успіху в дорослому житті.

Щоб отримати цукерку – слід її заробити...

Любов – солодка отрута?

Мета виховання – навчити наших дітей обходитися без нас.

Ернст Лезуве

Безкоштовними няньками й забаганками стали гаджети й девайси для сучасних дітей. Краще нехай самі забавляються, аніж бігають по кімнаті, бешкетують, верещать, репетують чи падають на східцях, калічаються й ходять із синцями та забоями. Адже увесь світ загрузнув в інтернеті та новітніх технологіях.

За це наші діти розплачуються поганим зором та слабким здоров'ям, нервовими зривами та розсіяною увагою, проблемами із пам'яттю при вивченні віршів та уривків напам'ять, небажанням жити в реальному світі та запереченнями при виконанні певних дій чи завдань на прохання батьків. Їм здається, що віртуальне життя набагато краще, ніж повсякденне.

Так ми позбавляємо дітей радості життя щасливого дитинства. А якщо погратися з дитиною в «піжмурки», в шахи, познайомити із новими виданнями сучасних авторів, почитати сторінки улюблених книг, розповісти на ніч казку, запропонувати активний відпочинок, наприклад, провести вихідні на риболовлі чи поїхати в село до бабусі?

Інше питання – який фізичний розвиток мають сучасні діти, хто займається ранковим бігом, гімнастикою, акробатикою чи підтягуванням на перекладині, хто грає в футбол чи баскетбол, або захоплюється іншими видами спорту?

Із перших років життя дитини батьки мають бути зацікавленими у зміцненні здоров'я малюка, правильному режимі дня, вмінні поєднувати різні види ігор для всіх членів родини, спільних родинних свят до особливих дат, організованих подорожей та екскурсій.

Так прищеплюється любов до родини, повага до кожного її члена, до життя в цілому. Тільки таким чином можна побачити щасливі очі та відчути тепло любові й жменьку дитячої радості, яка прокотиться відлунням через наступні покоління...

Якщо Ви...

1. Виконуєте за дитину найдрібніші завдання, які вона може робити сама (взуватися, одягатися, їсти, збирати іграшки...).

2. Створюєте виніжені умови, щоб їй було зручно: прибираєте самі в кімнаті, застеляєте ліжко, підмітаєте чи приводите до ладу на столі книжки, чистите за дитину одяг та взуття...

3. Виконуєте домашні завдання, які вона й сама робить без сторонньої допомоги та підказок...

4. Надмірно контролюєте, постійне стежите: «Де ти?», «З ким ти?» «Хто твої друзі?» з частими дзвінками, які більше нагадують звітування...

5. Всеохопно контролюєте та даєте постійні поради щодо особистого життя чада (з тим дружити, з тим – не дружити)...

6. Забороняєте самостійно приймати рішення без вашого дозволу, ігноруєте смаки, вподобання та прихильності до чогось чи когось (все має бути так, як скажете ви)...

7. Приводите до закладу й забираєте дитину – школяра, студента чи курсанта...

Це і є ознаками гіперопіки!!!

Ваш проєкт – ваша дитина

1. Ви – приклад для дитини, яка переймає як хороші, так і погані якості. Вчіть критично мислити, шукати декілька шляхів при розв'язанні нагальних проблем.

2. Слід робити акцент на процесі, а не на результаті.

3. Привчайте до самостійності. Не виконуйте її обов'язків.

4. Хваліть дитину, бодай за найменші перемоги. Так вона почне вірити в себе.

5. Власним прикладом продемонструйте перевагу читання літератури, ніж ігор у гаджетах.

6. Пам'ятайте: рухливі ігри несуть здоровий спосіб життя, а віртуальні – псують здоров'я. Дитина має зрозуміти, що процес відпочинку є захоплюючим та цікавим і має приносити задоволення.

7. Заохочуйте прояв ініціативи. Любіть свою дитину не за її перемоги, а за те, що вона є!

8. Поцікавтеся захопленнями та вподобаннями дитини, новими ідеями. Діти мають відчувати підтримку й турботу.

9. Намагайтеся більше дати свободи у виборі друзів, гуртків, одягу та взуття.

10. Просіть дитину про посильну допомогу: купити продукти, забрати із садочка молодших, приготувати сніданок, витерти пил, полити квіти...

11. Дайте дозвіл на дрібні помилки, не засуджуйте, аби дитина зрозуміла, що це і є життєвим досвідом.

12. Будьте суворими, встановлюйте чіткі межі поведінки, обмежуйте бажання-«витребеньки». Тільки так формуються правильні моральні цінності та контроль емоцій. Це і є любов та бажання зростити гарну людину.

13. Обов'язково хваліть дитину, якщо вона впоралася самотужки навіть з найпростішим.

Роздуми

1. Щодня третьокласниця Оленка йде до школи з мамою, тримаючись за її руку, бо дівчинка може впасти. Мама несе портфель та обід...

2. Поки Іванко прийде зі школи, бабуся вже і в кімнаті наведе лад: витре пил, поміє його взуття, огризки від яблук та груш відправить у смітничок. А ще приготує смачний обід. Тільки треба поспішати, бо слід з магазину встигнути принести продукти...

3. Мама старанно пришила гудзики донечці, випрасувала сукню, склала портфель на понеділок і вийшла навшпиньки з кімнати. Ще слід приготувати обід, бо сніданок уже залишився позаду. Нехай Іринка спить, сьогодні неділя. Знову допізна гралася телефоном. Сучасною росте помічниця....

4. Татусь забіг до кабінету лікаря й чемно попросив довідку для сина – випускника ліцею. Лікарка усміхнулася й докірливо заявила:

– Чому сам не прийшов? У такому віці вже слід бути дорослим!

– То ж він соромиться, колись може й зайде, – ніяково відповів тато...

5. Чепурною є сьогодні другокласниця Маринка. Сорочечка новенька, туфельки, як намальовані, модна зачіска так їй до лиця! А портфель – картинка, виблискує на плечах у тата...

6. Ось дідусь готується до риболовлі з улюбленим десятирічним онуком Максимком. Хлопчик уважно розглядає все приладдя, запам'ятовуючи назви. Потім дідусь заходився збирати торбу на обід, відра, ослінчики, теплий одяг та вудки.... Склав усе до багажника автівки та запросив юного рибалку, який стояв поряд, за всім спостерігаючи, сісти ...

Пам'ятайте, якщо у сім'ї панує гіперопіка й тотальний контроль, дитина стає:

- інфантильною;
- безпорадною;
- боязкою в прийнятті рішень;
- безініціативною;
- хитрою;
- брехливою;
- вразливою.

Синдром розбещеності

Синдром розбещеності дитини фахівці називають всездозволеністю. Вперше почали використовувати цей термін у 90-х роках. У книжці «The Golden Ghetto: The Psychology of Affluence» вперше описано сам термін «епідемія споживання», де використано опис певної характерної поведінки. Зокрема, описано поведінку дітей із багатих сімей, де відсутня емпатія та повага до

оточення. Це наслідок відсутності виховання й спільного проведення часу з батьками, задарювання подарунками та грішми [4].

Сьогодні ж цей синдром спостерігають не тільки в заможних сім'ях, а й у родинях із середнім рівнем достатків, коли батьки зайняті постійною роботою, або знаходяться за кордоном, а свою відсутність поряд компенсують дорогими подарунками, телефонами, фірмовим одягом та взуттям. Діти мають усе, що забажають, не розуміючи того, як тяжко працюють мама чи тато і чим жертвують, щоб заробити кошти. Відтак, діти не цінують своїх речей та байдуже ставляться до подарунків, ламають, гублять чи псують дорогий одяг та інші речі.

Синдром розбещеності може проявлятися вже в дошкільному віці. Щоразу, коли репетує дитина, батьки купують цінну річ, аби заспокоїти й утішити. Дитина розуміє, починає маніпулювати й добре знає, що за погану поведінку отримає бажане. Так можна спостерігати за малюком 3-5-річного віку, який, падаючи на підлогу та соваючи ногами, верещить на весь магазин і добре знає, що після цього «концерту» отримає бажане.

Любити дитину не означає купувати їй усе, що мають друзі чи забажає саме чадо.

Діти з синдромом розбещеності – демотивовані. Вони добре розуміють, що не варто напружуватися в навчанні чи поведінці, докладаючи зусилля, якщо бажані подарунки можна отримати й так.

Дуже часто діти погано навчаються через відсутність цілей, не контролюють свою поведінку: бо не бояться наслідків. Вони майже весь час мають неприємності та потрапляють до поганих компаній. Уже в підлітковому віці починають палити, іноді вживають наркотики та алкоголь. Підтримувати гармонійні стосунки та гарні відносини із однолітками їм складно.

Пустунчик

Якщо ви обрали ліберальний стиль виховання, це – низький рівень контролю, довірливі теплі стосунки. Повна самостійність дитини, батьки готові поступитися вимогам дитини з ранніх років, не вимагаючи нічого та без висловлення претензій, пояснень чи переконань, бо головною фігурою в сім'ї є «дитина», а не «батьки».

Благими намірами керуються батьки, але в міру своїх міркувань діти стають безвідповідальними, брехливими, інфантильними, вважають, що оточуючі їм зобов'язані усім. Вони не люблять та не вміють працювати, бо так звикли з раннього дитинства (за них усе, зазвичай, робили батьки).

Так, потрапляючи в людні місця, такі діти не вміють поводитися: надмірно підвищують голос, вживають інвективну лексику, бігають, не звертаючи ні на кого уваги, на прохання бути вихованішими та стриманішими – стають агресивними, роздратованими та невірвноваженими.

У підлітковому та старшому віці таким невихованим тяжко знайти однодумців, друзів та прихильників. Вони через невміння вести себе в

суспільстві всіх відштовхують, згодом коло звужується – й рано чи пізно друзів залишається все менше й менше...

Надмірне обмеження, як і надмірна свобода, стають небезпечними для становлення особистості, тому слід тримати «золоту середину»!

Стоп! Помилки...

Найпоширеніші висловлювання дорослих, які негативно впливають на дитину як на особистість

Погрози: «Якщо не вивчиш вірша, залишишся без мультиків», «Не став багато запитань, бо не підеш гратися»... (Погрози є страхом для дитини, викликають почуття ворожості до батьків)

Накази: «Роби, як я кажу...», «З тою /тим не грайся, бо...», «Я сказала отак роби...». (Призводить до порушення рівноправ'я в родині, пригнічує дитину. Виникають образи, які надовго залишаються у пам'яті.)

Образи: «Ти такий лінивий, як твій батько», «Ти зовсім не хочеш працювати...», «Я хочу навчити тебе працювати...». (Дитина відчувається позбавленою родинного тепла та любові, стає замкнутою, відчужується від батьків.)

Прізвиська: «Ти – йолоп!», «Упертий, як ішак!», «Як таке казати, то ти – дурний базіка», «Чого вилупився, як баран?..». (Вашу дитину чекає занижена самооцінка, недовіра до батьків, і модель спілкування в майбутньому з іншими людьми стає прикладом для наслідування.)

Періодичний допит: «Де ти був так довго...?», «Хто з тобою розмовляв?», «Коли наступна зустріч...? (Дитина оцінює це як прояв недовіри, підозру в чомусь чи звинувачення. Часті такі розмови стають звичними, й дитина найближчим часом почне фантазувати та брехати, аби лишень догодити батькам. Стане приховувати правду, чим змінить позитивне ставлення до батьків на негативне. У майбутньому слід чекати приховування особистого дорослого життя.)

Твердження: «Ти – жадібний, це всі знають», «Мені на зло робиш, як завжди?», «Я так і знала: ти ніколи не допоможеш мені!»... (Руйнують психологічне здоров'я дитини. Між дитиною та родиною виникає вирва, яка згодом перетворюється на велике провалля).

Зневага: «Я ж тобі тоді казала...», «Я ж попереджала. А ти не послухала. От тепер маєш...», «Я завжди кажу отак, а ти робиш по-своєму!»... (Дитина чекає поради й підтримки, допомоги, співчуття. Наступного разу не буде.)

Але слід пам'ятати: ви є для своєї дитини найріднішими, найдорожчими, не втрачайте ці відчуття ніколи. Завжди у спокійній атмосфері вирішуйте всі проблеми, не дратуйте її, не змушуйте допускати думки про неприпустимі вчинки.

Зі скарбнички народної мудрості

- У дружній родині.... (і в холод тепло).
- До свого роду – ... (хоч через воду).
- У своєму домі і.... (стіни допомагають).
- За родинним столом і... (їжа смачніша).
- Рід великий, а пообідать... (ніде).
- Обідала – не обідала, аби рід.... (одвідала).
- Такий родич, як чорт козі... (дядько).
- Нема в світі цвіту цвітнішого над маківочки, нема

ж і роду ріднішого над... (матіночки).

- При добрій годині – брати й побратими, а при лихій годині – нема.... (й родини).
- Своїх багато, а як прийдеться топиться, то ні за кого... (ухопиться).
- Рідня – серед дня, а як сонце сховається, то й не... (родичається).
- Шануй батька й няньку, то буде тобі скрізь... (гладенько).
- Живуть між собою, як риба з... (водою).

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Буклет для батьків на тему «Гіперопіка». URL: <https://naurok.com.ua/buklet-dlya-batkiv-na-temu-giperopika-182568.html>
2. Гіперопіка: наслідки для дитини. URL: <https://promum.com.ua/vospitanie/giperopika-naslidki-dlya-ditini/>
3. Гіперопіка: як дитинство впливає на особистість у дорослому віці. URL: <https://holdyou.net/news/giperopeka-kak-vliyaet>
4. «Синдром розбещеності», або як гіперопікою не зашкодити дитині. URL: <https://www.tigres.toys/news/sindrom-rozbeshenosti-abo-yak-giperopikoyu-ne-zashkoditi-ditini>
5. «Ти в будь-якому віці будеш моєю дитиною». Жертви надмірної опіки розповідають, як вони перебували під негативним впливом у стосунках. URL: <https://zaborona.com/zhertvy-nadmirnoyi-opiky-rozpovidayut-yak-vony-perebuvaly-pid-negativnym-vplyvom-u-stosunkah/>
6. Сімейне виховання – запорука психічного здоров'я дитини. URL: <https://satanivskagromada.gov.ua/simejne-vihovannya-zaporuka-psiichnogo-zdorovya-ditini-16-23-21-10-11-2016/>
7. Що таке гіперопіка? URL : <https://molod-sport.khm.gov.ua/%D1%89%D0%BE-%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%B5-%D0%B3%D1%96%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%BF%D1%96%D0%BA%D0%B0/>.

Нотатки

Слухняний ротик або Чи додають розуму лайливі слова?

— Мамо, я допоміг Сергійковому дідусеві Степану пригнати корову з череди! — сказав мій шестирічний розумничок, і я ніжно погладила його по голівці.

— Синку, ти добре вчинив, — додала я поспіхом...

Я і не здогадувалася, що наша розмова буде мати продовження....

Близько половини години пройшло, коли почула голос дідуса Степана:

— Ох і синочок у тебе, Наталю, — голосно говорив дід Степан, зайшовши до двору, — поки корову гнав такі слова їй у хвіст казав, що мені, старому, соромно ставало. Це ж де так його навчили лайливих слів?

Сказати, що я розгубилася, то це нічого не сказати: я була в шоці! Мій син ніколи не вживав лайливих слів (так мені здавалося), і те, що переді мною постала проблема виховання, було очевидним.

Вибачившись перед дідусем, тихо і розгублено, наче це я наговорила усілякої непристойності, задумалась, а як вплинути на сина? Які дібрати слова, щоб у нього зникло бажання лаятися взагалі: і при сторонніх, і при рідних зокрема? Я ж бо вчителька, буде соромно перед колегами, друзями та знайомими, що невихований син, що інших вчу, а свій недовчений і некультурний.

З такими думками зайшовши в хату, поклікала сина.

— Сашко, проблема у нас з тобою, — сказала засмучено і подивилася на нього лагідно, — ти ж у мене гарний хлопчик, розумний, добрий. От і дідусеві Степану корову допоміг пригнати, але твій ротик... Його полікувати треба, бо дуже багато він лайливих слів знає. Он і люди в селі дивуються, чому це у такого чуйного і хорошого хлопчика з рота слова лайливі випадають... Синку, треба ротик лікувати, — тихо сказала я і дістала з шафи склянку із «зеленкою», — ось намастимо навколо ротика «зеленкою»: ротика вилікуємо від поганої звички лаятись.

— Не треба, мамо, — тихо сказав мій первісточок, — не масти, я не буду більше погані слова говорити, точно-точно не буду...

На мене спантеличено дивився син. В його голубих очах затамувалися і розгубленість, і здивування, і відчай. Десять в глибині душі я посміхнулася, ще не втрачено у синочка розуміння, що таке добре, а що таке погано.

— Сашко, я довіряю тобі, й надіюсь, що будеш стежити за тим, що говорить твій ротик, — сказала і пильно глянула в його волошкові очі, — бо як кажуть у народі: «Слово — не горобець, вилетить — не спіймаєш». Ти повинен бути відповідальним за свої слова.

Прошли роки... Виріс мій синок-красунчик, і тепер при згадці про зеленку — тільки хитренько так усміхається...

Так ділиться «вузликами» виховання моя колега Наталія Т.

Один батько важить більше, ніж сто вчителів.

Джордж Герберт

Останнім часом нецензурні лайливі слова та жаргонізми можна почути з екранів телевізорів, по радіо, прочитати в газетах та журналах, в мережі «Інтернет» (додатки Facebook, Instagram, WhatsApp, WeChat...). Це пісні, веселий гумор та вислови незрозумілого змісту, нелогічні, скоромовки та прислів'я, що суперечать нормам української літературної мови й так «ріжуть вухо».

Яскраві сучасні ігри, мелодійні замальовки, талановиті та не дуже виконавці приваблюють оченята непосидьків своєю відвертою поведінкою та безглуздими висловлюванням. Але яким є зміст? Що тільки не почуєш та не побачиш! Голова обертом іде від висловів, непристойних жестів та лайливих пісень, що наші діти переймають. Багато разів не доводиться вивчати, достатньо одного разу почути... Та що ми можемо зробити? Чи звертати на це увагу і чи дозволяти перегляди?

Це світ сучасних технологій, у якому нам жити і пропускати, мов через решето, ввічливість, порядність та вихованість.

Реакція батьків

Розумні не ображаються, а роблять висновки.

Агата Крісті

Занепокоєні батьки, коли з вуст маленької кровиночки вперше чують нецензурні слова разом із непристойними жестами та мімікою. Відразу на думку спадають запитання: де був? з ким? хто лаявся та вчив непристойностям?

Дехто з батьків сприймає це з гумором, хтось просто нахмуриць брови й змовчить. Але бувають такі випадки, коли відбувається фізичне насилля. Це, звичайно, неприпустимо! Ні в якому разі цього робити не можна. Це тільки діти, які копіюють старших. Треба йти іншим шляхом, не відкладаючи в довгий ящик, пояснити ситуацію та дати час на роздуми. Через певний час треба повернутися до обговорення. Тільки домовленість, пояснення, порозуміння та довіра.

Якщо дитині 3-4 роки....

У дітей широкі вуха і довгий язик.

Томас Фуллер

Маленькі діти можуть лихословити не розуміючи значення слів. Але, почувши один раз, їх можуть запам'ятати надовго. Малюку потрібно донести, що такі слова вживати вихованій людині недоречно. Якщо дитя почує сміх після кожного нецензурного слова, то вирішить що так можна повеселити всіх присутніх. І так

щоразу. Соромити та висміювати дитину ні в якому разі не можна, тим паче при чужих. Це може сформувати комплекси або тяжку психологічну травму, та звичка лаятися може залишитися.

Дізнайтеся у дитини, де вона почула та побачила ненормативну лексику, жаргонізми та непристойні жести відразу. Якщо це дорослий, слід попередити лихослова про його неприпустимо згубну поведінку. Та, на жаль, сьогодні такі слова можуть лунає з дитячих уст і в дитячому садку, і на вулиці, і при спілкуванні з однолітками.

Якщо пучквірінок уперше промовив нецензурні слова або продемонстрував непристойні жести при сторонніх, головне – зберігайте спокій. Витримавши паузу, слід негайно змінити тему, вдаючи, що нічого не трапилося, що це нісенітниця, і тільки згодом, коли залишитеся наодинці з дитиною – розмову можна продовжити.

Якщо дитині 5-7 років

Ви завжди будете улюбленою іграшкою дитини.

Вікі Ланксі

У цьому віці деякі дітлахи вживають нецензурні вульгарні слова вже усвідомлено, добре знаючи, що це негарно, що їх промовляють невиховані. Але старший брат чи сестра, однолітки та хлопчаки на вулиці лихословлять. Вони собі дозволяють. «Якщо їм можна, то мені також», – подумки розмірковують менші...

Найкращим прикладом завжди є батьки. Вони для малечі – взірць та авторитет. Якщо неприпустима лексика злітає з вуст дорослих, а малеча щодня чує – це стає нормою в повсякденному житті та спілкуванні. Потрібно взяти за правило ніколи не вживати нецензурні слова та жаргонізми при дітях: вгамуйте емоції та бурхливий характер.

Якщо пояснення не йдуть на користь, слід допомагати дитині обмеженнями у вигляді заборони девайсів, ігор на вулиці з друзями, походу до кінотеатру чи відвідин зоопарку.

Лайливі слова, мов воші, що вп'ялися в голівку дитини. Тільки комах можна знищити хімічним методом вщент, а з лихослів'ям треба ще повозитися, але делікатно.

З віком розум приходить!

Якщо дитині 8-12 років

Щастя не можна купити, але його можна народити!

Це вік, коли діти добре розуміють, де можна лаятися. Так, жаргонізми використовують з ровесниками для самоствердження, щоб здаватися дорослішими та влитися в колектив. Школярі, вживаючи неприпустиму лексику, копіюють старшокласників, спортсменів, кумира, навіть

зірку кіно, бажаючи долучитися до світу дорослих. У них хибна думка про те, що так змусять оточуючих себе поважати та боятися їх. І саме таким методом потрібно утвердитися у своєму світооточенні.

На вулицях міста можна почути спілкування деяких підлітків на рівні розмови жалюгідних волоцюг-пройдисвітів. Їхня мова бідна, словниковий запас малий, але ненормативна лексика лунає з непристойними жестами, мов грім серед ясного неба.

У народі вважають, що діти-відвідувачі музичних закладів, спортивних секцій та гуртків, різних додаткових занять гімнастики, плавання та хореографії мають менше схильності до вживання лайки, ніж діти, що «ростуть» на вулиці. Але ці питання спірні, так буває не завжди. Все залежить від індивідуальних особливостей дитини та її виховання стосовно оточення.

Якщо дитина – підліток

*Гроші ... – заробимо! Любов – завоюємо!
Успіху – доб'ємося! Щастя...,
а щастя – це здорові діти!*

Це вік, коли дитина намагається захиститися від світу. І на допомогу їй приходять слова неприпустимої лексики та жестів на образи. Не для всіх, а тільки для занадто емоційних, невірноважених та охочих утвердити себе у світі «крутих» пацанів, що вирішують усі питання легким клацанням пальців. За жалюгідними висловлюваннями та агресією вони бажають замаскувати свої слабкості та здаватися неприступними, сильними. Такими є сплески негативної енергії, що б'ють ключем. З точки зору психолога, все це позитивно впливає на молодий організм і діти ростуть фізично здоровими. Інше питання, а як бути сором'язливим та занадто вихованим дітям, що вчасно «не випустили пару»? Із них у майбутньому можуть вирости агресивні диктатори й тирані. Слід звертатися до психологів. Рано чи пізно, лайливі слова зникнуть з уживання. На їхнє місце придуть вихованість та ввічливість, гуманність та розсудливість, якщо до роботи вчасно візьмуться батьки, педагоги, при потребі – психолог.

На думку Гіпократів, **сангвінік**-підліток на утвердження себе у світі реагує рухливо, швидко відгукується на події, легко може справитися з невдачами. Чи може вживати нецензурні слова? Так, може, бо має надто емоційну натуру, що легко притягує однолітків до спілкування, часто з використанням ненормованої лексики. Головна мета для нього – звернути на себе увагу співрозмовника.

Яка реакція **холерика**? Цей вид темпераменту вищої нервової системи, за кваліфікацією Гіпократів, має високу психічну активність та достатньо енергії дій, занадто імпульсивна натура. Запальний, може різко змінити свій настрій. У зв'язку з переважанням процесів збудження над гальмуванням, підліток-холерик, не задумуючись над наслідками, вживає лайливі слова, непристойні жести, жаргонізми, може яскраво виражати свої думки та переживання

вульгарними висловлюваннями. Та, ставши дорослим, він майже або взагалі не вживає лайливих слів.

Як підростає підліток-**флегматик**? Він вайлуватий та розсудливий, із стійкими прагненнями, щоденно постійним настроєм, має низьку емоційність, не любить швидких рухів, завжди працьовитий та малослівний – через це він майже не вживає непристойно-вульгарних слів. Він спокійно веде бесіди і неохоче йде на контакт, тим паче з невихованими однолітками.

Підліток-**меланхолік** зовсім не лихословить, усього боїться. Він замкнутий, надмірно чутливий, схильний перебільшувати труднощі та недооцінювати свої сили. Такі діти можуть бути дуже емоційними, цінують родинний статус, моральне обличчя та особисте здоров'я. Емоційно вразливі та романтичні меланхоліки дуже гостро реагують на різні зовнішні чинники.

Але це є тільки припущенням, бо типи темпераменту вищої нервової діяльності мають свої особливості, і стверджувати правдивість по відношенню до вживання лихослів'я ніхто не візьметься, як і те, що в природі характер людини в більш-менш «чистому» вигляді виявляється вкрай рідко. Зазвичай, це змішані типи вищої нервової діяльності.

Рука допомоги

*Щастя є... Я його знаю... Знаю колір
його очей, його сміх... і воно кличе мене мамою!*

Маля, не дивлячись на те, скільки йому років, завжди потребує уваги. Зранку і до вечора, постійно бажає купатися в любові, повазі, щоб ним захоплювалися, спілкувалися з ним та піклувалися про нього. Але батьки після важкого робочого тижня бажають відпочити, побути в тиші, переглянути кінофільм чи посидіти за чашечкою кави зі смачним круасаном. Дитина нудиться, її відпускають на майданчик із однолітками погратися.

Через певний проміжок часу, повернувшись додому, синок чи доня озвучує нові щойно почуті слова від перехожих чи однолітків. Який жах! Дитину починають виховувати, але для неї не має значення, чому на неї підвищують голос. Основне – про неї згадали та звернули увагу!

Отже, настав час для невідкладної розмови. Рано чи пізно це мало відбутися. Ми не можемо огородити від усіх негараздів своїх дітей, створивши вакуум навколо них. Слід обговорити й дійти висновку, які слова залишити у вжитку, а які – викоринити.

По-перше, слід пояснити нові слова та наголосити на їх непристойності для вживання інтелегентною сім'єю. По-друге, слід прищеплювати любов до рідної мови, вивчаючи слова з прочитаних та переказаних творів усної народної творчості й творів для дітей різного віку, щоб кожне нецензурне слово дитина

могла просто «не чути». По-третє, не зводьте мурів-загорож дитині-підлітку від соціуму. Дайте їй можливість спілкуватися з однолітками. Якщо вже так трапилося – вона може замкнутися і категорично не йти на контакт. При потребі, волайте про допомогу, звертаючись до вчителів, психолога. Не зволікайте!

Тільки мати й тато, до яких з першого року народження так довірливо ставилася дитина, здатні вирішувати глобальні питання виховання своїх дітей, щоб їх не «ранило» суспільство своїми докорами, обмеженнями та виштовхуванням із соціуму, через неправомірну поведінку. Саме тепер настав час бути одночасно мамою й другом, а татові – не тільки вимогливим та рішучим, а й поступливим та терплячим. Вчасна допомога стане порятунком у порозумінні міцної сім'ї, родини, бо навіщо той клад, коли в сім'ї панує лад!

Поради для поміркованих батьків

З народженням дітей у домі зникають порядок, гроші, спокій та безтурботність... і з'являється щастя.

1. Станьте взірцем під час спілкування з дитиною.
2. Не відкладайте на потім час побути з дитиною разом.
3. Формуйте позитивне ставлення до людей.
4. Пояснюйте незрозумілі за змістом слова.
5. Залучайте малюка до вживання «чарівних» слів на кшталт: до побачення, щиро дякую, доброго дня, вибачте...

6. Гармонійно розподіліть час: навчання – відпочинок та навпаки. Влаштовуйте свята та походи, відпочинки на природі, поїздки в гості, похід до театру тощо.

7. Снідайте сім'єю разом, для дитини підготуйте цікаве оформлення їжі: «очі, носик та посмішку», при нагоді розкажіть про своє дитинство, цікаві шкільні роки та перші роки життя дитини, яких вона не пам'ятає.

8. Пам'ятайте про збалансований раціон харчування, до складу якого мають входити борщі чи супи, різні види каш, овочі та фрукти, салати та соки, смузі..., і тільки потім – смаколики. Все для відчуття любові та піклування про дитину.

9. Читайте, обговорюйте, бо читання – це віконце, через яке діти бачать і пізнають світ і самих себе.

10. Не бійтеся звернутися до фахівців. Не відкладайте на завтра те, що можна зробити сьогодні.

PS. У багатьох країнах світу видано закони про обмеження використання ненормативної лексики та непристойних жестів у публічному житті та ЗМІ.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Лайливі слова із уст дитини: як реагувати і як цьому запобігти. URL:
<https://novograd.city/blogs/78361/lajlivi-slova-iz-ust-ditini-yak-reaguvati-i-yak-comu-zapobigti-poradi-psihologa>
2. Малюнки та фотоматеріали з мережі «Інтернет». URL:
<https://kartinki.pibig.info/25617-kartinki-mama-i-syn.html>.
3. Меланхолік. URL:
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%85%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%BA>
4. Сангвінік. URL:
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%BA>
5. Флегматик. URL:
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA>
6. Холерик: Характеристика, плюси та мінуси характеру. URL:
<https://business.ua/holeryk-harakterystyka-plyusy-ta-minusy-harakteru/>
7. Цитати і афоризми про батьків, дітей і сім'ю. URL:
<https://mykniga.com.ua/poradi/citati-i-aforizmi-pro-batkiv-ditej-i-simyu.html>
8. Чому діти матюкаються. URL:
<https://zolotoywek.ru/pumps/pochemu-deti-materyatsya-pochemu-deti-materyatsya-v-shkole-video-chto-delat-esli/>
9. Що робити, якщо діти почали матюкатися. URL:
https://gazeta.ua/articles/neliteretna-leksika/_so-robiti-yakscho-diti-pochali-matyukatisya/940059

Нотатки

Як виростити генія? Або як «посадити» вундеркіндові зерна в голову Вашого малюка?

Геній – надзвичайно обдарована людина. В перекладі з англійської мови – це людина, що проявляє винятково інтелектуальні здібності, універсальність до нових відкриттів чи досягнень у певній галузі знань. Зазвичай уже в ранньому віці діти вирізняються серед однолітків своєю допитливістю та особливим баченням світу, неповторністю та унікальністю. Вони можуть бути особливими в будь-яких сферах діяльності: кулінарія, математика, музика, гімнастика чи різних галузях виробництва, таких як транспорт, громадське харчування чи промисловість. Уже в ранньому віці вундеркінди виділяються з-поміж однолітків через швидке оперування числами математичних дій, можуть закінчити ВУЗ за скороченою програмою навчання, в той час, як однолітки рік за роком долають університетський граніт науки. А ще швидко запам'ятовують шахові комбінації чи презентують винаходи в певних галузях науки, техніки та культури.

Усе геніальне просте, і все просте – геніальне.

Йозеф Геббельс

Чи народжуються діти обдарованими та здібними? На жаль, – ні! Ними стають, доклавши багато зусиль, старань, терпіння та кропіткої праці. Батьки здатні змалечку привити дитині любов до праці, бажання бути допитливим, вмотивованим та намагатися багато працювати над собою.

Діти ХХІ століття є талановитими від народження, бо уже з підгузків вільно почуваються в цифровому світі, мов досвідчені космонавти у відкритому космосі.

Дитячі психологи стверджують, що найперший прояв талановитості – музична обдарованість, наступною є образотворче мистецтво, і тільки потім – математичне мислення та логіка. Ось чому батькам особливо уважно слід спостерігати за розумником, щоб вчасно допомагати та цілеспрямувати. Варто підтримати горіння іскорки знань, а не гасити криками, безглуздими зауваженнями та порівняннями з іншими «слухняними» однолітками.

Чи передаються вподобання, геніальність на генетичному рівні? Вчені не вдаються до ствердження. Та й єдиного сценарію на кшталт «Як виростити генія» – немає.

Пропоную корисні поради з серії «Обережно, не прогав генія!»

Любов здатна на диво

Якщо малюк зростає в атмосфері порозуміння, любові та уваги – він здатний отримувати нові знання, набувати практику та пізнавати цікаве. У наш час новітніх технологій життя підростаючого покоління докорінно змінилося. Бо, сидячи на улюбленій каналі в теплій затишній кімнаті, дитина може цікавитися, запозичувати, здобувати нове та поповнювати словниковий запас, вивчаючи іноземні мови, дізнаючись про нові відкриття, вільно «подорожувати» країнами та континентами, брати участь у конкурсах та акціях...

Інтернет – тисячі яскравих відкриттів, знайомства з дивом та диваками, трохи схожими на кожного з нас. Це – світ піщинок у морі, гігантів у світі.., а ми – частина Всесвіту, що може мислити, творити й ділитися думками та надбаннями. І все це – не виходячи із дому, де рідні тато й мама зовсім поруч!

Виховуючи, слід пам'ятати про межі дозволеного. Коли відчув тягар навчання, що ліг на юні плечі, а однолітки гучно граються та весело проводять час на майданчику, дитина має знати такі собі своєрідні рамки, певний режим, коли є час для навчання й відведено час для відпочинку «It is possible – it is impossible» (можна – неможна), навчання без заперечень: «Не можу, не буду, не хочу!».

Батькам не слід іти на поводу та піддаватися дитячим капризам: тупанню ніжками, вередуванню та крикам. Є час для обіймашок та відпочинку, а є – для навчання. Хоча дитина, яка вперше прочитала склад, написала літеру чи вірно побудувала вежу із декількох цеглинок – це вже відкриття. Хваліть та заохочуйте до більшого, адже тільки багаторазове повторення та щоденна наполегливість дадуть міцні сходинки. Похвальним є те, що батьки змалку привчають малюків як до фізичної, так і до інтелектуальної праці – як феномену суспільного виробництва.

Щоденна турбота та любов, взаєморозуміння та домовленість надають крила, які з роками піднімуть у блакить. Зерна обдарованості проростають у віці до шести років. У цей ранній відрізок часу не треба зволікати, мовляв: «Він іще малий», бо це вважається найціннішим часом для «закладання фундаменту» знань майбутнього генія.

Особливості геніальності приживаються в розумників, якщо в родині панує щира любов, що міцно переплетена з довірою, толерантністю та вихованістю, а батькам небайдуже чим займаються діти, а «діти – дзеркало сім'ї», як каже вислів.

Де панує любов – там оселяється творчість!

Читання – пізнання світу

Талант працює, геній творить
Роберт Шумен

Уже протягом першого року життя маленькі крихітки з цікавістю гортають сторінки дитячих книжок із яскравими малюнками. Так вони «читають» улюблені видання. Батькам не слід на цьому зупинятися, бо тільки читання має велику силу пізнання навколишнього світу, розширення уявлення та перший крок до обдарованості й талановитості. Не шкодуйте коштів для новеньких видань. Пригадайте, що найкращим подарунком усіх часів і народів вважається книжка.

Не зупиняйтеся! Чим швидше навчите дитину читати – процес допитливості прискориться. Таланти люблять щоденні відкриття нового, цікавого та корисного. Тупцювання на місці – крок назад, так можна втратити зацікавлення та повернутися на початок подорожі. «Only forward!» – тільки вперед.

Якщо малюк зацікавився дитячими книжками – йдіть разом до найближчої книжкової крамниці, якщо є бажання танцювати – запропонуйте відвідування хореографічного гуртка, якщо із захопленням розглядає карти країн та континентів – йому бути мандрівником. Більше часу приділяйте дитині, фантазуйте разом, залучайте до ігор та забав, переглядайте та обговорюйте нові мультфільми та дитячі ігри. Розвивайте, заохочуйте, допомагайте знайти найцікавіше!

Науковці з Університету Еморі стверджують, що у тих людей, які постійно читають, підвищується рівень інтелекту, бо саме читання стимулює зв'язки нейронів мозку на фізіологічному рівні. Для дітей це особливо важливо.

У книгах – сила! І тільки так, бо без читання ніяк...

Нумо гратися!

У кожній людині сонце. Тільки дайте йому світити.

Сократ

Діти люблять гратися. Звертайте увагу на те, як швидко вони запам'ятовують: одним потрібно декілька разів пояснювати, іншим – багато. А дехто може запам'ятати відразу. Так, без гри нудно та нецікаво. Вона допомагає виявити нахили та вподобання. Тільки так можна зацікавити, втримати в полі зору та навчити новому. Пробудити фантазію,

вміння проявити себе в різних аспектах та бажання бути лідером – також допоможе гра. Під час гри дитина імпровізує, розвиває найважливіші сторони своєї психіки, поглиблює знання та вчиться спілкуватися, розвиваючи комунікативні здібності. Так, рольова гра «доньки-матері», якою захоплювалося

і захоплюється не одне покоління, несе основну грань спілкування – соціальну адаптацію свого власного «Я» та відношення в колективі.

Розмальовки та кольорові олівці, кубики та LEGO, усілякі конструктори та піраміди, кросворди, шахи та шашки чудово розвивають логіку, спритність, дрібну моторику рук та фантазію й пам'ять.

Якщо мрієте у своїй дитини пробудити Бетховена чи Ліста, Тіну Кароль чи Джамалу – залучайте до прослуховування творів змалку, ознайомлюйте з авторами-виконавцями, грайтеся в зірку великої сцени, виконуючи улюблені пісні, та врешті-решт протопчіть стежку до музичної школи, як би заклад далеко не був. Віддайте юне дарування в руки професіоналам. Повірте, це того варте!

Хобі – це розвиток здібностей

Талант – це легко робити те, що важко для інших.

Анрі Амьєл

Заняття улюбленою справою із задоволенням радує дитину та приносить плоди. Хобі дає можливість відпочивати. Це – дитячий комфорт, потреба у самореалізації, надання різнокольорових фарб у пригнічений настрій та нескінченна гама яскравих емоцій. Для кожного це потужний стимул руху вперед.

Прояви радості – потужний натяк на розвиток здібностей. Не сваріть дитину за брудні руки від фарби чи пластиліну, за розкидані цеглинки LEGO по кімнаті та за проведений із лакмусовим папером дослід, бо це – творчий процес, і тут народжується істина! Не заважайте маленькому генію творити, пізнавати та мислити...

Рука допомоги

Діти мають відчувати тепло долонь своїх батьків, їхню любов та піклування. Для максимального розвитку здібностей дайте дитині можливість якомога більше часу приділяти улюбленій справі.

У народі кажуть: «Можна привести коня до водопою, але воду він має пити сам». Слід докласти чимало зусиль, аби залучити дитину до творчої праці. Це може тривати не один день. Тримайте руку на пульсі терпіння та витримки. Мудрий український народ помітив: «Хто бажає, той отримує». «Хто стукає, тому й відчиняють».

Ви маєте стати надійним керманичем вундеркінда, що починає творити й дивувати, багато запитувати чи навпаки відповідати на глибокі філософські питання на кшталт: «У світі чого більше: добра чи зла?», «Звідки беруться думки?», «Чи може врятувати світ любов?»...

Мама – це не тільки надійний захист та комфорт, вона додає впевненості, міцних сил та надії. Мама – вихователь, учитель, надійна рука допомоги, найголовніша людина у світі. А тато – мур, якого ніколи нікому не здолати. Він завжди є поруч, підтримує та допоможе міцними чоловічими руками.

Будьте завжди поруч – любіть, допомагайте, надихайте. Якщо розумнику потрібна допомога – підкажіть, та не робіть постійно все за нього, інакше виростите жалюгідного ледаря та нездару.

Поради батькам про найголовніше

1. Дитина має робити посильну роботу сама.
2. Щоденна творча праця – запорука успіху.
3. Не забороняйте пізнавати світ дослідями та спостереженнями.
4. Давайте ґрунтовні відповіді на запитання «чомушки».
5. Вчіть дитину висловлювати свої думки.
6. Заохочуйте навіть маленькі звершення дитини.
7. Визначте основні пріоритети цінностей для дитини.
8. Подорожуйте та обговорюйте яскраві моменти.
9. Огорніть дитину любов'ю на її благо.
10. Пам'ятайте основне правило життя на Землі: набутися разом!

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Вундеркінд із пелюшок: як виростити генія. URL: <https://www.stb.ua/dobre/ua/2021/07/27/vunderkind-s-pelenok-kak-vyrastit-geniya/>
2. Висловлювання видатних людей. URL: http://lemeshivka-dnz.kiev.sch.in.ua/storinka_kerivnika/vislovi_vidomih_lyudej_pro_ditej/
3. Генії математики. URL: <https://cutt.ly/vwcfvsbF>
4. Допоможіть дитині полюбити читати. Рекомендації батькам. URL: <https://cutt.ly/8wcfxco1>
5. 10 доказів того, що книги роблять нас кращими. URL: https://irbis-comics.com.ua/articles/10_dokaziv_shcho_knygy_robljat_nas_krashchymy
6. Як виховати генія: 10 дієвих порад від мам. URL: <https://cutt.ly/rwcfvVjY>
7. Як виховати маленького генія? URL: <https://lutsk.babyservice.ua/>
8. Як читати з дітьми: кілька ідей до Міжнародного дня дитячої книги. URL: <https://cutt.ly/1wcfvGBn>.

Нотатки

Дитячі ігри або Як не стати заручником девайсів?

Сучасний світ просто неможливий без комп'ютера, електронної книги, телефона, смартфона, ноутбука, планшета... Такою є наша ера інформаційних технологій. Сьогодні це норма, коли малолітня дитина користується девайсами. Парадокс у тому, що цьому її ніхто не вчив. Діти дуже швидко всьому навчаються. Не є секретом, що у віці

до року вони вже можуть переглядати мультфільми та слухати музику на смартфоні. Якими були перші кроки пізнання новинок техніки? А все дуже просто: діти знаходять відповідні ігри чи мультфільми, новинки іграшок та читання улюблених творів, просто граючись. У тому й різниця між дорослими та малечею, що найменші не бояться зламати «іграшку», натискаючи будь-що. Такими є перші кроки освоєння невідомого предмета, що манить до себе, немов магніт...

Та чи користи з тих утіх багато? Скільки часу можна проводити за девайсами?

Переваги користування

Засобом для фізичного, інтелектуального та соціального розвитку є різнокольорові куби, LEGO, пластилін, акварельні фарби, машинки та всілякі іграшки, які традиційно використовували для забавок та перших кроків навчання. Але смартфони більше манять маленьких користувачів. Якщо надати дитині

право вибору серед усіх іграшок, то він буде за планшетом чи смартфоном.

Розвиваючий інструмент. Сучасна портативна техніка має велику кількість ігор для малечі. Можна навчитися швидко читати, розв'язувати задачі логічного змісту, розгадувати ребуси та виконувати словотворчі вправи з пазлами, вивчити алфавіт, копіювати написання цифр та знаходити вихід із лабіринту. Можливий перегляд мультфільмів, слухання розповідей про захоплюючі пригоди. Важливо батькам допомогти дітям спрямувати дії в потрібне річище, вибираючи ігри для відповідного вікового розвитку.

Помічник у навчанні. Є нагода здобувати навички певного виду діяльності. Електронні пристрої – ціла бібліотека для пізнання світу, що дає можливість розширювати кругозір, пізнавати та цікавитися вивченням матеріалу певної галузі. Вони приносять користь дитині, поповнюючи її багажем знань, та сприяють інтелектуальній активності. Це – джерело корисної інформації, а не тільки ігор. У будь-який момент є можливість знайти ґрунтовні відповіді на тисячі питань.

Рухові навички – навички з рухами м'язів, зокрема пальців, язика, губ. Таким чином, граючи на планшеті, малеча тренує пальці та м'язи рук, якщо користується девайсом активно та недовго. Ця вправа є корисною, бо пальці стають більш розвиненими.

Покращує пам'ять. Малюк, натискаючи на екран, тренує зорову, слухову та мимовільну пам'ять. Під час ігор діти розширюють свій багаж знань, поповнюють словниковий запас, стають обізнаніші та досвідченіші. Так, пройшовши певні рівні ігор раз за разом, запам'ятовують ходи лабіринту, вчаться швидко реагувати на нововведення та знаходити вихід зі складних ситуацій. Існує багато ігор-запам'ятайок, які чудово підходять для розширення пам'яті, де слід повторити, обдумати та відтворити.

Покращує навички читання. Під час ігор слід швидко реагувати на обставини ситуації, бути уважним та виконувати певні команди. А відтак швидко читати та запам'ятовувати. Постійне заняття такими іграми є корисним та цікавим, дає позитивні плоди для швидкочитання, запам'ятовування нових слів та слів іншомовного походження.

Контроль. За допомогою девайсів батькам підлітків простіше контролювати своїх дітей. Інше питання, як вони користуються смартфоном, чи ця забавка є для них безпечною?

Недоліки користування

Здоров'я – найголовніше. У дитини будь якого віку починається істерика, коли раптом відбирають девайс. Та хвилювання марні, бо рівно за п'ять хвилин малюк починає перемикається на інше.

Є обмеження у часі користування девайсами. Проте гравець забуває про вчасний прийом їжі, стає неврівноважено-істеричним, роздратованим та агресивним під час поразки. Бувають випадки, коли людина увесь свій вільний час чи вихідний день проводить за монітором, постійно граючи. Їй необхідно здобути перемогу будь-якою ціною. Згодом вона перестав спілкуватися з друзями, бо починає брехати та змінюються не в кращу сторону. Це – **ігроман**, який забуває про друзів, про те, що слід виконувати певні доручення чи обов'язки, втрачають безжально час.

Залежні від улюблених ігор люди можуть годинами сидіти непорушно, забуваючи про свій стан здоров'я, про гаряче калорійне харчування, замінюючи сніданки та обіди швидкими перекусами, фастфудами. Ця їжа не є корисною.

Часті ігри за монітором не дають великої користі, і таким є пасивний відпочинок. Але необхідне чергування видів діяльності. Тим паче, якщо за вікном тепла весняно-літня погода: є нагода зібратися сім'єю, родиною для відпочинку на лоні природи: організувати смачний пікнік, погратися у м'яча, почути спів пташок, відчувати легкий подих вітру та подихати чистим повітрям. Такі родинні посиденьки позитивно впливають на стосунки між членами родини.

Навантаження. Батькам потрібно знати, що для дітей до 5 років допустимим є користування девайсами не більше 15 хв на добу. Дітям від 5 до 12 років можна з перервами користуватися планшетом, телефоном та телевізором до однієї год на добу. Дітям з 12 років та старшим можна переглядати не більше 2 год, але не у вечірній час. Потрібно робити перерви [5].

Слід запам'ятати, що для учнів початкової ланки домашні завдання варто виконувати 1-1,5 години, для учнів середніх класів – не більше 2,5-3 годин. Учні старших класів мають працювати близько 4 годин [10].

Тільки сидіння. Читати потрібно тільки сидячи, з прямою спиною та на відстані між очима та текстом – 40 см. Тривалість читання залежить від віку: 10-15 хв для здобувачів освіти 1-3 класів, 25-30 хв для учнів 4-7 класів, близько 45 – для учнів восьмих класів та старшокласників.

Читання в темряві є занадто шкідливим, і випробовувати його не слід!

Синдром «сухого ока». Якщо дитина протягом тривалого періоду буде дивитися в екран пристрою, то може виникнути синдром «сухого ока», який має симптоми почервоніння органу зору, відчуття піску при кліпанні, труднощі при фокусуванні. Не є секретом, що надмірне користування пристроями може призвести до короткозорості, далекозорості чи псування зору взагалі. Батькам слід не зволікати та вчасно звертатися до лікарів-офтальмологів, які нададуть кваліфіковану консультацію. Вчасне звернення до фахівця – позитивний результат у лікуванні.

Безперечно, зовсім забороняти смартфони не слід, але над обмеженням у часі слід задуматися.

Окуляри – надійні помічники. Не треба боятися окулярів, мовляв, вони псують зір. Ні! Ця думка є хибною. Дехто при звичаївся до лінз. Вони є ефективними, проте, на думку лікарів, дітям до 5 років їх використовувати зарано.

Якщо дитина мружиться – негайно до лікаря! Не зволікайте!

«Гострий зір». Чорниця та морква – помічники, це «багаж» вітамінів для організму, особливо молодого. Їх слід вживати в необмеженій кількості, запиваючи молоком або газованою водою. Чорниця та морква багаті вітамінами.

На нашу думку, занадто часте користування девайсами негативно впливає на роботу мозку дитини та навіть затримку когнітивних функцій, погіршення зору та труднощі з навчанням, підвищує імпульсивність. Діти стають занадто вразливими, занепокоєними та неврівноваженими, коли їх щось дратує або засмучує при невдалій грі, наприклад, поразці.

Слід звернути увагу на те, що вони немало часу зазвичай сидять в одному положенні непорушно. М'язи рук та ніг розслаблені, що надає їм слабкості та вразливості. Потрібно дуже уважно вивчити всі переваги і недоліки, аби не нашкодити дитині.

Отже, про здоров'я

У народі кажуть: «Здоров'я за гроші не купиш», «Іржа залізо їсть, а чоловіка – хвороба», «Люди часто хворіють, бо берегтися не вміють», «Здоров'я – всьому голова», «Хворому і мед гіркий», «У кого що болить, той про те й гомонить»...

Наш український талановитий народ усе помічає: дійсно, слід берегти здоров'я змолоду, постійно дбати про підростаюче покоління.

Вживання свіжих овочів та фруктів є неодмінною складовою здорового харчування, особливо коли так хочеться за комп'ютером забути про нього! Молодому організму, що росте, необхідні всі вітаміни, мінерали, білки, жири та вуглеводи, які є життєдайними для ідеального балансу. **Вуглеводи** насичують енергією організм. **Білки** – будівельний матеріал для тканин та клітин. **Жири** мають функцію енергетичну, гормональну та захисну.

Ягоди чорниці та морква, по можливості, потрібно вживати якомога більше. Чорниці містять вітаміни РР, С, В1, В2, органічні кислоти: яблучну, лимонну, бурштинову, хінну, щавлеву та мікроелементи: залізо, калій, магній, цинк, мідь. Є ще й каротиноїди, дубильні речовини й антоціани. Відомо, що антоціан покращує кровопостачання сітківки ока.

Про моркву також відомо, що має багато лікувальних властивостей. До її складу входить каротин, вітаміни А, Е, В1, В5, РР, К, Н, бета-каротин та ряд мікроелементів. Для профілактики вживати слід із маслом або сметаною не менше трьох разів на тиждень, а при лікуванні – щодня [6].

Збалансоване харчування є фундаментом та основним джерелом енергії для нормальної діяльності організму людини, особливо в сучасних умовах.

Рука допомоги

Хто найкраще знає своїх малят та найбільше бажає їм добра? Звичайно, батьки. Діти народжуються тільки в любові, де в родинному затишному гніздечку панують любов та повага, ввічливість та взаєморозуміння до всіх членів родини, виростають вдячні, працьовиті та творчі люди. Домовитися можна завжди та з усіма, якщо добре захотіти. І про правильне користування девайсами також можна домовитися. Необхідна тривала бесіда з переконаннями правдивості, аргументаціями того, що так буде краще для дитини. Якщо змалку привчати її з повагою ставитися до інших та до

себе, то ця наука залишається на все життя й принесе успіх.

Психологи радять: дітям постійно слід вказувати на їхній психологічний стан. Наприклад: «Ти сердишся, бо не хочеш вкладатися спати?», «Ти щасливий, бо приїхав дідусь», «Тобі сумно, бо йде дощ»... Тобто наголошувати на їхньому емоційному стані, щоб у дорослому віці вони могли розрізняти сум і невдоволення, страх і невідомість, відчуття жалю та співчуття. Дитина повинна знати, коли вона сумна чи занепокоєна, коли знервована чи вражена. Контролюйте емоції. Допоможіть розібратися в собі та навчити контролювати свій емоційний стан.

Мама – це гудзики, на яких у родинному гнізді тримається все. Тато – міцна сталь, яку гартують рідні очі й оченята у вогні любові та піклування. Міцна родина – запорука успіху. Тільки спільно можна вирішувати насущні проблеми та дрібнички, з яких складається сімейне життя. Якщо тато не дозволив, то мама повинна підтримати рішення. Але, якщо в родині один дозволяє, а інший ні – чекайте непорозуміння, яке призведе з роками до відсутності підтримки чи нещирості від дітей.

Вчіть дитину поважати сімейні традиції – спільні обіди, сніданки, дні народження, релігійні та державні свята. Наприклад, це – Великдень, свято Трійці, Новорічні та Різдвяні свята, День Матері, День вишиванки...

Допомагайте формувати здоровий спосіб життя. Сьогодні модні худорляві та чорноброві, а завтра, можливо, пишні щічки та тонкі губи. Головним є здоров'я, а мода постійно змінюється. У здоровій родині – здорові діти, згодом здорові внуки.

Доведено, що успішними стають ті, хто з дитинства були привчені до роботи. Давайте посильну роботу, привчайте до режиму дня, вчіть цінувати час та не гаяти його дарма. Встановіть певні правила, дотримуйтеся їх самі, не допускайте ігнорувань.

Хваліть дітей за кожную виконану справу, але не перехвалюйте, щоб не відчували себе принцесами та принцями, «золотими хлопчиками чи дівчатками». Так у них розвивається здорова самооцінка.

Якщо маля помилилося – не сваріть, допоможіть виправити помилку. Так діти вчаться мислити, розмірковувати та знаходити вихід із життєвих ситуацій.

У сімейному гнізді зароджуються великі невидимі ниточки любові та довіри, що зігріватимуть родину теплом, повагою та щирістю завжди.

Поради батькам, які мислять

♥♥♥
Якщо ти хочеш допомогти
дитині стати **КРАЩОЮ**...

Дозволь їй **ПІДСЛУХАТИ** гарні речі,
які ти говориш про неї іншим людям

1. Слід визначити причину замикання в собі. Постійні розмови та переконання стають життєдайно необхідними, особливо в підлітковому віці. Живіть дитиною – це того варте!

2. Хобі – користь для розвитку. Допоможіть дитині, створіть усі умови для творчості, для виявлення напрямку вподобань.

3. Таймер – контроль часу.

4. Встановіть певні рамки для гри та відпочинку, спільно виробіть режим дня, привчайте до відповідальності. У дорослому житті це стане при нагоді.

5. Залучайте дитину до подорожей, екскурсій та туризму. Усі люблять змінювати «картинку» буденності, особливо діти, які обожнюють цікавитися та пізнавати.

6. Контроль кишенькових коштів. Якщо дитина любить грати в різні ігри, прослідкуйте, куди вона витрачає заощадження: а раптом грає на гроші? Дітей слід привчати до правдивості та відповідальності.

7. Спільні вирішення проблем. Придивіться пильно в очі, якщо дитина ховає погляд, дивиться у землю – є проблема, яку слід негайно вирішити. «Краще гірка правда, ніж солодка брехня», – підмітив український народ.

8. Турбота про всіх членів родини однаково. Не може бути в родині улюбленців. Усі – однакові. Слід турбуватися про кожного та всіх разом!

9. Щоденний тісний зв'язок з дитиною, щоб стати «швидкою допомогою» при потребі. Вчіть дитину правдивості, щирості та відвертості. Тільки тоді проблеми вчасно зникають.

10. Привчайте дитину робити все для себе самостійно. Вчіть її незалежності. Підтримуйте дитину в усіх її починаннях. Вчіть самостійності. Якщо будете все робити за неї самі – дитина виросте великим ледарем та неробою.

11. Читайте дитині, слухайте, коли вона читає. Читайте самі, щоб вона бачила вас за читанням. Ви – взірець, авторитет. «Знання – сонце, книга – віконце. Той, хто читає, – все на світі знає», – каже прислів'я нашого народу.

12. «Нудьга» – час для роздумів. Якщо час для дитини виявився нудним, вчіть її фокусуватися на найголовнішому, добре обмірковувати та зважити все. Вчіть її до саморозвитку, самовдосконалення.

13. Ніколи не нарікайте на вчителів чи школу при дитині – це вплине на її відношення до навчання взагалі. «Вчитель, як батько й мати, вчить честь шанувати», – говорить прислів'я. Зумійте відчинити дверцята довірою, повагою та порозумінням.

Життя надто коротке, щоб розмінюватися на дрібниці.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Гаджети для дітей: за і проти. URL : <https://nvk-kazka.osvita-konotop.gov.ua/gadzheti-dlya-ditini-za-i-proti.html>
2. Гаджети та діти: користь чи небезпека. URL : <https://rotmistrivskagromada.gov.ua/news/1579857152/>
3. Гігієнічні вимоги щодо правил безпеки при роботі з інформаційними джерелами. URL: <http://surl.li/miadm>
4. Двадцять порад батькам про те, як виховати успішних дітей. URL: <https://nus.org.ua/articles/dvadtsyat-porad-batkam-pro-te-yak-vyhovaty-uspishnyh-ditej/>
5. Залежність від телефону чи комп'ютера в дитини: що робити? URL: <https://977.com.ua/blog/zalezhnist-vid-telefonu-chy-kompyutera-v-dytyny-shho-robyty/>
6. Значення основних харчових інгредієнтів для дитячого організму. URL : <http://surl.li/mhzzqf>
7. Крилаті вислови, цитати про дітей. URL: <http://surl.li/miabe>
8. Користь і шкода від гаджетів для дитини. URL: <https://teddyclub.info/0-2-roki/bezpeka-ditini/korist-i-skoda-vid-gadzetiv-dla-ditini>
9. Скільки дітям можна «сидіти» в телефоні і як зберегти зір школяра? Розповідає лікар-офтальмолог. URL: <https://naiu.org.ua/skilky-dityam-mozhna-sydyty-v-telefoni-i-yak-zberegty-zir-shkolyara-rozpovidaye-likar-ofthalmolog/>
10. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти. Наказ МОЗ України від 25.09.2020 №2205. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
11. Як гаджети впливають на дітей. URL: <https://mind.ua/openmind/20229917-yak-gadzheti-vplivayut-na-ditej> .

Нотатки

Спектр почуттів або Як реагувати на дитячі істерики...

*Нехай першим уроком дитини буде слухняність, –
тоді другим стане те, що ти вважаєш необхідним.*

Т. Фуллер

Дитина роздратована, зла, кричить, тупає ногами, впала на підлогу, коли їй не купили великого ведмедика, що занадто сподобався. Але цю істерика чують поряд перехожі, й батькам дуже соромно та незручно. Як поводитися в таких випадках та чи варто підвищувати голос на дитину, якій у цю хвилину не солодко? А можливо треба негайно придбати того ведмедика та ляльку на додачу, аби тільки не плакала?

Найперше, треба з'ясувати причину такої поведінки. Вона може бути різною: невміння висловлювати свої потреби, негативізм, маніпуляція та навіть порушення в роботі нервової системи. Якщо з першими можна самим упоратися, то з роботою нервової системи повинні працювати тільки фахівці. Чим раніше, тим ефективніше лікувати.

До магазину йшли зі щирою посмішкою, радісно, придбали новенькі черевички, літній костюмчик та поїли у кав'ярню. А коли вже поверталися додому – на сходах відбувся «концерт», за який соромно, крім того – це не вперше. Як варто реагувати батькам на верещання, постійні падіння на підлогу та вередування. Невже батьки мало часу приділяють дитині, чи навпаки забагато, й вона хоче виконання всіх забаганок? Чому? Дитина занадто маленька й багато чого не збагне?

Та, зрештою, все по черзі...

Зчинники істерики

*Немає нічого важчого, як перевиховати
людину, погано виховану.*

Ян Амос Коменський

Тригер (зчинник, активатор, провокатор) – це термін, що використовують для визначення певного явища чи предмета в психології, який запускає подію чи механізм, так званий «пусковий гачок». Істерика – сильний прояв емоції, який дитина через незрілість мозку ще не здатна контролювати.

Зчинники істерики:

- без меж: коли м'який стиль виховання й дитина не знає обмежень у будь-яких покупках, коли «дім повна чаша» і все виконують для дитини з помахом чарівної палички;

- дискомфорт: спрага, голод, втома, холодно, незручна поза чи одяг, спека...;

- погане самопочуття: не виспалася, йде дощ, заборонили бажане...;

- перевантаження: після галасливої зустрічі, святкування дня народження, поїздки, гостей...;
- обмеження та заборона: наприклад, покупок через брак коштів;
- травматична подія: дитина побачила сварку та бійку батьків, боїться підійматися стрімкими сходами чи спускатися з гірки на санчатах...;
- боязнь когось або чогось: укол, дитячий садок, гіркі ліки...;
- обман: обіцяли поїздки, відвідини, відпочинок, прогулянку, але плани змінилися без пояснення причин, мовчки. Дитина сприймає життя за чисту монету, тому обман став підґрунтям істерики;
- недовіра: чомусь дитина зневірилася в одному із батьків або у батьках;
- невпевненість: дитина боїться робити перші кроки до чогось або когось нового, невідомого, незнайомого.

Ти – доросла!

Виховання є справою авторитету і поваги.

Семюел Смайлс

Алінка дуже любила солодке й не мало значення: вафлі чи печиво, цукерки чи горішки з кремовою начинкою. Постійно після обіднього сну просила солоденького. Раніше це вдавалося владнати гіркими сльозами, тому на цей раз почала качатися на підлозі й верещати щосили, тупаючи ногами. Так тривало декілька хвилин...

Мама спочатку занепокоїлася, бо такого ще не було ні разу, потім зателефонувала подрузі – психологу, з якою довго обговорювали ситуацію. Отримавши покрокову рекомендацію, після бурхливої істерики матуся взялася поговорити з дитиною.

П'ятирічна горлопанка, рюмсаючи та схлипуючи, всілася біля матусі й нумо разом розмірковувати:

– Мамо, я все одно хочу солодкого! – стояла на своєму.

– Добре, але спочатку вирішимо. Скажи, будь ласка, ти ж уже доросла дівчинка, якої величини твоя проблема: маленька, яку ти зможеш вирішити сама; середня, яку будемо вирішувати ми вдвох чи велетенська, за вирішення якої візьметься вся сім'я – тато, ти і я?

– Це мені вирішувати? – з цікавістю, яка дуже сподобалася Алінці, запитала дівчинка, адже вирішувати їх одній. «Напевно, я вже дорослою стала, таке вирішувати», – подумалося їй.

– Так. Але для зручності ти мені будеш показувати руками. Мала проблема – долонька біля долоньки, більша проблема – одна долонька від одного до близько двох десятків сантиметрів та велетенська проблема – розводити руки якомога ширше. Домовилися? – запитала матуся й міцно притулила улюблену первісточку.

Про ефективність експерименту годі й говорити. Матуся щодня думала про наслідки. Прошло декілька днів. Знову прокинувшись по обіді, дівчинка почала

в істеричі волати про солодощі й на питання, якої величини проблема, Алінка продемонструвала: середньої.

– Добре, добре, доню! – нумо вирішувати разом проблему...

Поговорили, вирішили, що по обіді, коли поїсть борщ, трохи картопельки та маленьку котлетку – на столі з'явиться смаколик, і на цьому розійшлися. Крикуха зрозуміла, що разом із мамою можна вирішувати всі проблеми, тільки спочатку озвучивши їх.

Пройшло декілька місяців. Алінка перед тим, як їй захочеться погорланити, почала приходити до мами й показувати величину проблеми. Так, сама вирішуючи розмір проблем, навчилася позбуватися їх...

Дівчинка підросла, і так згодом всі забули про істерики та вередування.

«А все-таки добре мати подругу-психолога», – подумала мама й радо посміхнулася...

Що робити, коли в дитини істерика?

При вивченні наук приклади корисніші за правила.

Ісаак Ньютон

Існують думки про те, що постійна домовленість із дитиною та постійне озвучення психологічного стану дитині, щоб вона розумілася у своїх емоціях типу: «Ти злий, бо сховалося сонечко...» або «Тобі сумно, бо братик ще спить...», позитивно впливають на її стан, вона стає контрольованою.

Та як зарадити і дитині під час істерики, і собі?

1. Завжди будьте поруч, тримайте дитину в полі зору: ігноруючи, ви завдаєте більше шкоди її здоров'ю, не полишайте, щоб перекидалася без сторонньої допомоги.

2. Спробуйте обійняти, та не силою. Якщо вона не хоче, не завдавайте їй шкоди.

3. Після закінчення «концерту» поговоріть, розкажіть про стан емоцій «сум», «злість» – це природньо, про контролювання своїх емоцій та про стан здоров'я після криків (біль у горлі, головний біль, холод від лежання на підлозі), про санітарні умови приміщення.

4. Якщо було першим слово «Ні!», то назад дороги немає. Якщо навіть і передумали, остаточне слово: «Ні!». Можливо забагато заборон – слід обдумати.

5. Дитяча істерика не є сигналом того, що ви погані батьки.

6. Зрозумійте дитину та її емоції через істеричку.

7. Не йдіть під впливом дитини, не виконуйте негайно й обов'язково всі забаганки.

8. Не переймайтеся думкою перехожих, чи навіть знайомих. Глибоко дихайте...

9. Сприймайте життя спокійніше, все не так і погано. Це тимчасові негаразди.

Маніпулятор

Освіта – скарб, праця – ключ до нього.

П. Буаст

Маніпулятор – людина, яка використовує різні методи психологічного впливу на іншу людину для досягнення своїх цілей. Дії його спрямовані на те, щоб викликати в людини сором, провину, страх та домогтися свого.

Діти хочуть усе й відразу. Потрапивши до магазину, дитина бажає придбати якусь яскраву іграшку чи книжку, та мама й не думала про покупку або бракує коштів. Дитина не розуміє цього. Інтуїтивно вона починає розмірковувати про те, що краще істерити в цьому приміщенні, не відходячи далеко від улюбленого предмета чи іграшки, бо вдома буде запізно. А іграшку хочеться негайно!

Потрапивши в таку халепу, мама хоче якнайшвидше вийти з неї, щоб погляди перехожих спинити й бути не в центрі уваги. Вона негайно купує бажану іграшку. Наслідки невтішні, бо дитина, пам'ятаючи свої дії та реакцію батьків, буде повторювати їх щоразу, як тільки чогось забажає.

Таку поведінку батькам слід припинити, адже дитина так буде постійно вимагати й вимагати, не розуміючи матеріального становища батьків.

Взагалі, найперші прояви маніпуляції діти можуть проявляти у віці до трьох років, коли це чергова спроба пізнати світ і хоч якось на нього вплинути. Так, якщо бажання пограти в ігри на смартфоні не виявилось вдалим – дитина починає плакати «крокодилячими сльозами», бо не вміє ще приборкати свої емоції та почуття.

Допоможіть: якщо, наприклад, вона хоче скуштувати солодощі, а ви дозволяєте тільки вранці (бо є проблема із зайвою вагою), – то це правило має бути законом для всіх членів родини.

Отже, маніпуляція – це приховане управління людьми та їхньою поведінкою.

Надмірна любов до дитини не повинна приховувати дитяче управління батьками. Слід вчасно призупинити виконання усіх забаганок дітей, бо вони ниточкою тягнуться в доросле життя і зручно «сідають на шию», стаючи безкінечним «хочу, хочу, хочу», та вчасно розпізнати маніпуляційні дії: обман, загрозу чи навмисне приховування інформації, насильницькі дії.

Не завжди правильно оцінюють поведінку батьки свого «маніпулятора». Іноді ярлик чіпляють безпідставно, тому слід добре розібратися із визначенням та робити правдиві дії без травмування дитини.

Вікові особливості

Дитина – дзеркало родини: як у краплі води відбивається сонце, так у дітях відбивається моральна чистота матері і батька.

В. О. Сухомлинський

Зазвичай у ранньому віці дитина може плакати, коли голодна чи мокра. До двох років діти не контролюють свої емоції. У них ще не розвинена мова, тому не можуть висловлюватися. Щоб привернути увагу дорослих, вони можуть вдаватися до вередування та істерик.

Близько трьох років діти можуть проявляти невдоволення у вигляді істерик. Це є другим кризовим періодом. Розмовляти ще не вміють, можуть тільки вимовляти голосні звуки та деякі слова. Бракує слів для висловлення невдоволення чи захоплення, тому сказати не можуть і виплескувати свої емоції можуть у вигляді кусання, бійок, кидання предметами та голосного сміху. Це не говорить про нелюбов до когось або якийсь дискомфорт, їм просто не вистачає слів для передачі іншим своїх емоцій.

Зазвичай у віці 3-4 років істерики проходять, діти навчаються жити в навколишньому середовищі та можуть висловитися стосовно того, що бажають чи чого бракує [8].

Не слід травмувати дитину, достатньо пояснити причину неможливості виконання чогось. Але пояснення мають бути ґрунтовними та переконливими. Якщо обіцяєте – слід додержуватися сказаного, в противному разі дитина не буде вам довіряти.

Демонстративна істерика

Роки дитинства – це, насамперед, виховання серця.

В. О. Сухомлинський

Цілком природним є те, що дитина в будь-який спосіб вчиться досягати своєї мети. Головним є правило, що не слід піддаватися емоційним маніпуляціям дитини. Не слід поступатися і йти на поводу в дитини, коли вона плаче, кричить та тупотить ногами через протест про невиконання її бажання. Треба бути твердими у батьківській відмові «ні» й казати тільки один раз без повторень. Це стане єдиним

заходом, який допоможе назавжди позбутися істерик.

Дитина не може впоратися з емоціями, коли їй відмовили, вона зла та вередує, демонстративно показуючи характер, верещить і таким способом привертає до себе увагу. Слід бути витриманими, стійко мовчати та не обговорювати поведінку з іншими членами сім'ї. Допомога дитині після закінчення «концерту» дуже потрібна: треба вмити, причесати та, при потребі, переодягнути, адже при падінні вона могла забруднитися. Якщо доволі часто вживати слово «ні» – сприйняття не буде. Дитина звикне й не буде звертати

увагу, як від «не можна...», «не» кудись дівається, залишаючи слово «можна». А тому: «Можна бродити по калюжах», «Можна кататися на тонкому льоду»...

Ніколи не принижуйте та не висміюйте не критикуйте дитину, тим паче при чужих людях. Акцентуйте увагу на вчинку, а не на особистості. Тобто не «Ти поганий», а «Ти вчинив неправильно. Обдумай та поясни, чому саме так...». Якщо вчинила негарно, поговоріть та вчіть дитину робити висновки самій...

Єдиною виховною позицією має бути одностайність усіх членів родини під час профілактики примх, забаганок та істерик. Дитина вчиться маніпулювати і цим шляхом інтриг досягати своєї мети. Цього їй ніхто не вчив, але іншого вона поки ще не придумала. У свої 3-5 років знаходить вихід із ситуації, згодом трохи пізніше буде шукати інші шляхи, тільки б досягти мети.

Слід якомога менше порушувати режим дня всім членам родини. Стійкі заборонні правила мають стосуватися всіх, хто мешкає в будинку. Якщо хтось із дорослих ігнорує їх, то дитину це взагалі збиває з пантелику.

Важливим для дитини є те, щоб її почули та зрозуміли. Слід зводити нанівець її внутрішнє напруження. Буває й таке, що дитина бажає знати, що вона є улюбленою для батьків, що її обожнюють та чують.

Поради батькам

Виховання є засвоєнням хороших звичок.

Платон

1. Дозвольте дитині бути собою, зі своїми чеснотами, вразливими місцями та вадами. Підкреслюйте її сильні властивості, дайте їй право прожити своє життя так, як вона того бажає. Вона неповторна, унікальна й не схожа ні на кого, не є вашою копією. Вимагати від неї забагато того, чого вона не хоче робити, не варто.

2. Не соромтеся турбуватися про свою дитину, садити до себе на коліна, обіймати та заглядати в очі, щоб вона зрозуміла, як її ви сильно любите й будете любити за будь-яких обставин.

3. Потрібен тісний контакт із дитиною, підтримка та порозуміння, щоб відчувати всі позитивні та негативні моменти життя дитини, особливо в ранньому віці.

4. Дайте свободу вибору та відчуття, що дитина сама впливає на своє життя. Мають бути межі самостійності та прийняття певних рішень.

5. Дайте можливість самій справлятися зі злістю, сумом та образами, але не забороняйте проявляти будь-які емоції.

6. Викриваючи маніпуляцію дитини, не сваріть, не кричіть, не засуджуйте, а шукайте основну причину, яка змусила вчинити саме так. Підкажіть, як можна було вчинити інакше. Пам'ятайте, дитячі спроби маніпуляції – це нормально, дитина вчиться жити, знаходити виходи та приймати рішення. Не важливо, як вона це зробила, головне – це був один із найпростіших психологічних прийомів отримати те, чого хочеться.

7. Обміркуйте з дитиною правила в сім'ї, коли можна зрозуміти чого варто очікувати членам родини, а чого точно не буде. Це дисциплінує та вчить приймати рішення.

8. Варто сварити дитину за поведінку, яка чинить загрозу для членів родини чи самої дитини. Слід обговорити та спонукати до прийняття правильних рішень.

9. Читайте, обговорюйте та осмислюйте твори художньої літератури про події, що зацікавили дитину. Продумуйте інший кінець твору для вивчення різних життєвих обставин.

10. Якщо дитина виявила бажання зробити виріб своїми руками – допоможіть їй. За ініціативу – похваліть!

11. Ніколи не говоріть фразу: Якщо ти будеш себе гарно вести, я ...».

Де живе любов – там є порозуміння всіх членів родини!

Життя, як воно є...

Монолог стурбованої матусі...

За що мені це? Чому з дня в день, із року в рік я чую нестерпні крики, волення, постійне лежання на підлозі та невдоволення всім??? У мене немає особистого життя. Тато Іринки залишив нас без аліментів щойно почалися перші горлопанення та верещання, що лунали зранку, пізно ввечері та найбільше опівночі, від яких щоразу ставало моторошно та страшно. Спочатку сусіди говорили про те, що з дитини знущаються, не дають належного виховання та не годують.

Першим у 2 роки було наше звернення до лікаря, який порекомендував пігулки, що результату ніякого не дали. Знову лікарі, клініки, лікарні та невтішний діагноз: неврологічні розлади психофізичного розвитку, нестабільно імпульсивний невроз з емоційно-вольовими порушеннями...

Оторопіла, бо на той час уже залишилася сама. Почалися будні, постійні розлади, верески, валяння на підлозі, сльози, істерики. Їй неймовірно складно, коли хоче щось сказати, я не розумію швидкого лепету – знову повторення того ж сценарію: вона не дає себе втішати, виривається із рук та знову падає на підлогу і соває ніжками...

Істерики стали буднями. Мені складно, коштів не вистачає, необхідно йти на роботу, а хто буде з Іринкою? Відвідувати дитячий садок заборонено, бо ми з особливими потребами.

З'являтися на вулицю з моєю хворобливою донечкою не дуже хочеться, постійні докори перехожих про неналежне виховання та неухважність до неї, зауваження мене збивають з пантелику. Були у відчаї, відвідували церкви, ходили до бабусь-шептух з відворотами...

Ні – життя продовжується, а разом із ним моя Іринка зростає у своєму світі, де мешкає вона і я – її матуся, надзвичайно закохана у свою крихітку. Хоч

донечка й додає клопоту, але вона моя – особлива, трішки схожа на мене та мою матусю.

Я так довго мріяла про неї, що вона буде щебетати й запитувати про рід, родину, Всесвіт та космічні кораблі з прибульцями. А вона ось, – поряд, навіть не знає своєї адреси, свого прізвища та назви міста, у якому мешкає. Годі вже згадувати про алфавіт, написання літер і таблицю множення... Та я люблю її такою, яка є!

Я не жалію себе, не жалійте й ви себе, і не думайте, що ви є єдині у всьому світі, якщо у вас така ж проблема, світ широкий, місця під сонцем вистачить усім, створюйте блоги, читайте та розповідайте свої історії. Нумо об'єднуватися, створюючи товариство для особливих дітей, бо тільки разом нам легше.

Щодня радію новим досягненням та отриманню нових навичок на кшталт складання піраміди з трьох предметів, знімання обгортки з цукерки та розчісування ляльки у свої 6 років. Я вірю, що далі нам буде легше. Треба вірити...

Матуся Олеся, 34 роки.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Блог особливої мами. «Істерики стали моїми буднями»: як навчитися приймати свою дитину. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-47651600>
2. Вислови про виховання в сім'ї. URL: <https://citaty.net.ua/tsytaty-pro-vyhovannya-ditej-100-tsytat/>
3. Вислови про виховання дітей. URL: <https://dovidka.biz.ua/vislovi-pro-vihovannya>
4. Демонстративна істерика у дітей: як реагувати батькам? URL: <https://tomat.rv.ua/demonstraty-vna-istry-ka-u-ditej-yak-reaguvaty-bat-kam/>
5. Дитяча істерика: що робити батькам? URL: https://friendlic.clinic/article/dytyachi_istryky_stho_robyty_batkam
6. Моя дитина – маніпулятор: причини і що робити? URL: <https://mandarinka.com.ua/blog/moya-dytyna-manipulyator-prychyny-i-shho-robyty/>
7. Як заспокоїти дитячу істерику в людному місці, та чому це трапляється. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2021/02/26/244067/>
8. Як розвивається малюк від народження до трьох років URL : <https://www.unicef.org/ukraine/media/13461/file/Early%20child%20development.pdf> .

Нотатки

[illegible]

Що країна – то родина або Як виховати патріота?

Забудеш рідний край – тобі твій корінь всохне.

Павло Тичина

Патріот (громадянин, співвітчизник, земляк): той, хто любить свою Батьківщину, відданий своєму народові та готовий заради них на жертви і подвиги. Це – людина слова, відданої справи та безкорисних вчинків, що націлена на боротьбу за суверенність, незалежність та долю, волю держави.

Бути патріотом означає самовіддано любити рідний край, його колорит, повноцінне життя, уміти прожити його гідно й цікаво. Це милосердна, щира, відважна та небайдужа людина, сповнена любов'ю до рідного краю, його мови, традицій та обрядів.

Любов до рідного краю вимірюється не тільки словами, а й діями, не тільки думками, а й вчинками, не високими лозунгами, а й помислами, вірою, надією та щирістю. Україна – священна земля дідів-прадідів наших, всіх тих, хто боронив її від ворогів, хто самовіддано йшов на плаху за свободу, мир та незалежність. Тут ми народилися і вперше побачили сліпучу блакить українського неба, безкраї лани колосистої жовтої пшениці та високі гори й безкраї доли, повноводні річки й озера цілющої водиці. Рідний край починається з батьківського порогу, пісні солов'я та маминої колискової, зі стежки поміж трав українського села та прапора на рідній школі.

Патріотизм – одна з найкращих людських чеснот.

Народ, який не знає своєї історії, не має майбутнього!

Мандрівка рідним краєм

*Світ – це книга, і той, хто не мандрує,
читає лише одну сторінку.*

Святий Августин

Щоб любити рідний край, треба його знати. А щоб краще знати – треба подорожувати, знайомитися з рідними краєвидами, історичними пам'ятками, видатними архітектурними спорудами та життям видатних людей нашої славної країни. Надзвичайно цікаві є місця у нас, тільки зумій відчутти серцем, почути шум віковичних дубів та дзюрчання струмочків Карпатських гір, де росте едельвейс, на вершинах гір тримаються дощові хмари, а ген тече цілюща вода, аналогів якій немає ніде у світі. А яка красива весна: варто лиш почути спів солов'я, кування зозулі та клекіт лелек...

Так буває тільки у нас, в Україні. Бо це ми – щирі, відверті, з хлібом-сіллю на вишитому рушникові, з радістю в очах, відкритим серцем та міцними

обіймами. Для друзів – ми друзі, ворогам – даємо відсіч, бо хто до нас з мечем прийде, той від меча й загине!

Запрошую до подорожі

1. Колоритна маленька «Венеція» на Одещині

За 300 км від гостинної та веселої Одеси, недалеко від кордону з Румунією, розташувалося мальовниче містечко Вилкове. Незвичайне тим, що розташоване на воді, немов Венеція. Тут замість звичайних тротуарів і вулиць є канали, по яких жителі переміщаються на українських човнах, що називаються каюки. Повітря тут надзвичайно чисте, а пейзаж романтичний, прекрасний.

2. «Африканська савана» в Херсонській області

Заповідник «Асканія Нова», що розташований неподалік від селища Каховка, в 100 км від Херсона, схожий на африканські сафари з дикими тваринами. Тут збереглися рідкісні тварини та птахи, які є дивиною для наших жителів. Можна поспостерігати за рідкісно красивими фламінго і довгоногими журавлями, чудернацькими верблюдами та бізонами, маленькими поні та сайгаками, оком кинути на гордовитих павичів. Та слід бути обережними із верблюдами, бо вони вправно плюються.

3. Куточок Японії в Ужгороді

Японія – країна сонця, завжди вабила своєю культурою, а квітуча японська сакура нікого не залишить байдужим. Таку насолоду можна отримати й у нас, в Україні, не обов'язково вирушати вздовж тихоокеанського узбережжя Східної Азії. Тому, побувавши в дивовижному місті Ужгороді в той період, коли саме розквітають у травневі дні цілі алеї сакур, можна потрапити в рай на землі: пройтися вулицями, відчутти всю дивовижну красу та отримати надзвичайну насолоду, вдихаючи всі пахощі тендітної природи – майстра. А ще на вулиці Довженка та Ракоці можна побачити білі та фіолетові магнолії. Це неперевершено!

4. Альпійські пейзажі в Українських Карпатах

Це мальовниче та неповторно звабливе озеро Синевир є унікальним. Воно сховалося між долинами гір та стрімких потоків, вічнозелених ароматичних ялиць та сосен, лугових трав та мелодійних звуків трембіт, де проживають гостинні та привітні люди Карпатських гір. Вода тут надзвичайно чиста та цілюща, пити не напиться, побувати й назавжди закохатися у природу рідної Батьківщини, щоб щорічно відвідувати ці райські місця.

5. Квітуча долина Голландії в Карпатах

Таку красу можна побачити не тільки в Голландії, а й побувати на початку травня в місті Хуст, що на Закарпатті. Дивовижно, але всього за одну ніч зелена поляна вкривається сніжно-білою красою та витонченою грацією нарцисів, що ваблять око здаля. Існує легенда про кохання молодої

красуні Русі, княжої доньки, з простим хлопцем гончаром Іваном, що подарував коханій дівчині кришталеву вазу з квітами нарцисів. Батько дівчини, дізнавшись, розлютився, і скинув подарунок з гори в широку долину. Ваза розбилася, розтрощившись на друзки. Та, коли зійшло ранішнє сонце – вся долина засяяла пишними квітами. Легенда передається із в уста, а долина квітне щорічно.

6. Українська Прага

Заплутані вулички Праги, з їхнім врівноваженим ритмом життя та смачною кавою з ароматною випічкою захоплюють та дивують. Не менш красивими є вулички Чернівців, бо не дарма це місто з цікавою історією заснування та життям ще називають українською Прагою, українським Віднем або українським Парижем. Захоплює місто своїми площами, вулицями, стародавніми соборами і дивовижною архітектурою. Слід обов'язково відвідати вулицю Ольги Кобилянської, жителями якої у колишні часи були тільки вельможі та знатні сім'ї. Подейкують, ніби тоді цю вулицю підмітали букетами троянд.

7. Шматочок Ірландії в Хмельницькій області

Це невелике село Бакота, що на Хмельниччині. А відвідавши його, наче переносишся за океан до скелястих гір Ірландії. Заворожує широководний і транскордонний Дністер, де ще збереглися руїни стародавнього монастиря. Загадково таємниче та незрозуміле таке оточення скель та природних ландшафтів. Під час перебування на вершинах скель складається враження, що якщо колись жив Бог на Землі, то жив він саме тут, у білих кам'яних келіях, та пив цілющу воду з джерел Бакоти.

8. Фіорди Швейцарії в Черкаській області

Всього за 100 км від Києва, поблизу селища Буки, Маньківського району Черкаської області, розкинулося прекрасне місце із загадковою назвою «маленька Швейцарія». Буцький каньйон, який своїми скелястими берегами захищає спокій річки Гірський Тікич, нагадує пейзажі скандинавських фіордів. У травневі дні тут особливо прекрасно, бо соковиті трави та яскрава зелень так і манять до себе мандрівників.

Зі скарбнички народної мудрості

Патріотичне виховання – це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується.

В. О. Сухомлинський

- Батьківщина – мати, умій за неї постояти.
- Вкраїна – мати, за неї треба головою стояти.
- Грудка рідної землі дорожча, ніж золото.
- Де рідний край, там і під ялиною рай.

- Без Батьківщини немає людини.
- Без калини нема України.
- Будь-кому мила своя країна.
- В чужий край не залітай, щоб крилечка мати.
- Додому й кінь жвавіше біжить.
- Добре тому, хто в своєму дому.
- Всяка пташка своє гніздо знає.

З Україною в серці!

*Патріотизм – серцевина людини,
основа її активної позиції.*

В. О. Сухомлинський

На уроці «Я досліджую світ» діти вивчали кордони рідної країни, її площу та розташування на фізичній мапі півкуль. Усі старанно працювали за контурними картами, а вчителька Наталія Георгіївна допомагала кожному, хто потребував:

– Діти, якою є наша країна? – запитала вчителька, пильно вдивляючись у зацікавлені очі школярів.

– Наша Україна – найкраща, бо тут я мешкаю зі своєю родиною, – сказала Оленка й посміхнулася.

– А я взимку відпочивав із батьками в Єгипті, там снігу немає. Звичайно гарно, але в нас найкраще, бо тут є всі чотири пори року, – відповів Максимко й почервонів, ніяковіючи.

За останньою партою сидів веснянкуватий малоговоркий юний художник Артемко, який хвацько вправлявся з кольоровими олівцями та фломастерами висолопивши язика. На великому аркуші паперу замайорів синьо-жовтий стяг з тризубом, у верхньому правому куточку з'явився білий голуб. Він так пасував палітрі кольорів, що учень посміхнувся і мовив:

– Ось наші символи: державний прапор та тризуб, та ще є білий голуб – символ МИРУ. Я в майбутньому мрію стати військовим. Буду захищати нашу славу Україну-неньку, її кордони, суверенність та незалежність. Наша країна найкраща в світі. Вона в моєму серці! – щиро промовив хлопчик, високо піднявши малюнок.

У класі запанувала німа тиша, всі осмислювали сказане та роздивлялися зображене. А що було далі! Всі зааплодували стоячи!

У вчительки забриніли сльози на очах. Вона подумала: «Урок проведено на найвищий бал! Я цілком досягла мети»...

Код нації

*В дитинстві відкриваєш материк,
котрий назветься потім – Батьківщина.*

Л. Костенко

Родина – природний осередок найглибших людських почуттів, де дитина знайомиться та освоює основи моралі, милосердя, чуйності, толерантності та любові до рідного краю. Кожна родина по-особливому сприймає традиції та звичаї, родинні спогади, рідну природу, любов до рідної землі та повагу до старших. Плекаючи почуття любові до Батьківщини, виховуючи дітей у патріотичному дусі, слід звернути багато уваги на прищеплення любові до рідної землі, до малої батьківщини, до того місця, де народився, де вперше пішов до школи, де мама колихала та вчила мудрості з колисковими піснями. Важливо усвідомити, що діти – це майбутнє держави, її творці та захисники. Прищеплюйте, плекайте, виховуйте та примножуйте багатства рідного краю.

- Йдучи з дитиною вулицями рідного міста чи села, познайомте з визначними пам'ятками культури та мистецтва.
- Слід розповісти про цікаві пригоди та історії родини (дідуся, бабусі, прадідуся та прабабусі) дитині, продемонструвавши альбом світлин.
- Залучайте дітей до прекрасного. Посадіть біля будинку квітники, кущі, дерева, доглядайте разом із дитиною.
- Познайомте дітей із назвами вулиць, площ та майданів. Розкажіть історію про них, чому саме мають таку назву?
- Подорожуйте, знайомте дитину з величчю та могутністю рідного краю.
- Відвідайте краєзнавчі музеї міста чи села, бібліотеки та виставки з метою залучення до вивчення історії рідного краю.
- Беріть участь у виставках та акціях, залучаючи дітей. Станьте прикладом для них.
- Посадіть кущ калини, розчистіть криницю в полі, якщо є можливість, доглядайте за ними.
- Звертайте увагу на приліт птахів та відліт, милуйтеся пейзажем кожної пори року та надихайте дітей на шанобливе ставлення до Батьківщини, її багатства та красу природи.
- Створіть сімейний альбом, занотуйте найяскравіші перемоги та досягнення кожного члена родини, щоб зберегти цінності роду, його генетичний код. Створіть родинний герб для наступних поколінь.
- Виготовте «родинну капсулу часу» зібравши найцінніші речі, на погляд дитини.
- Малюйте, надихаючи дитину любити прекрасне.

Якщо ви бажаєте виростити гідного патріота рідної землі, не кажіть йому погано про країну, де проживаєте. Батьківщину, як і батьків, не вибирають.

Виховуйте реаліста, говоріть більше позитивно та знайомте з історією своєї держави. Нехай ваші діти зростають гідними синами й доньками рідної України-неньки!

Поради люблячим батькам

*Вітчизна – це не хтось і десть,
я – теж Вітчизна.*

І. Світличний

Любов до рідного краю, Батьківщини починається з рідного порогу, батьківського дому, родинного гнізда. Саме тут, де зазвичай звучить колискова та перші рідні українські слова, де мама з теплим молоком та любов'ю, ніжним голосом та трепетом серця веде розмову про місце, де народився, рідне село чи місто, вулиця чи провулок, рідну землю, дорогу серцю

Україну-неньку.

Мама й тато є першими вихователями-учителями дитини. Тому в сім'ї має звучати рідне слово, гордість за здобутки свого народу, своєї родини, за минуле славного народу і сьогодення своїх співвітчизників та прагнення захищати інтереси родини та Батьківщини, бо родина – це і є Батьківщина. Тому любов до тата й мами, бабусь та дідусів, родичів, дотримання духовно-культурних традицій – це і є вияв патріотизму. Для дитини таке розуміння є ідеалом.

Є свята державні, народні, релігійні, сімейні та професійні. Дитина має знати День Незалежності, День Конституції України, День Вишиванки, Різдво, Великдень, Трійцю, слід наголошувати на патріотичних справах батьків, родини, розмірковувати про минуле та мріяти про майбутню професію. Особливо важливими є подорожі визначними місцями та екскурсії рідним краєм. Слід бути готовими відповідати на всі запитання дитини, щоб переконати в істинності або хибності суджень. Варто залучати до сімейних традицій, звичаїв, обрядів та свят, слід виховувати шанобливе ставлення до національних символів і святинь народу, обов'язково вивчати Гімн України та пісні січових стрільців («Ой у лузі червона калина» тощо). Станьте взірцем для наслідування, відповідальними й обережними у своїх діях, розширюйте коло спілкування дитини з дорослими та однолітками, використовуючи різні форми взаємодії:

- подорож – це знайомство з рідним краєм, культурою, його минулим та сьогоденням. Відвідування меморіальних комплексів, що пробуджують у дитячих серцях скорботу за полеглими;

- залучення до перегляду фільмів, танців, вистав та прослуховування пісень і треків, розгляд ілюстрацій, репродукцій, читання та обговорення творів української літератури та мистецтва на патріотичну тематику. Діти ніколи не залишаться байдужими, обов'язково переймуться долею героїв свого народу;

- слід формувати шанобливе ставлення до національних символів і святинь народу: Гімну, Прапора, Герба України, бережливо-трепетне відношення до хліба, батьківської хати, писанки, хрещатого барвінку, лелеки, вишитого рушника, верби й калини як народних символів, які має знати малеча ще з дитячих літ;

- власні бесіди – спогади, створення сімейних літописів, залучення до трудових справ, масових заходів із нагоди національних і державних свят, враховуючи статеві, вікові та психологічні особливості дітей, стануть при нагоді у національно-патріотичному вихованні молоді.

«Джура» – гра патріотів!

Душу – Богам
життя – Україні
честь – собі

14 травня 2021 року за сприяння відділу освіти та комунальної установи «Центр професійного розвитку» Кетрисанівської сільської ради на базі комунального закладу «Тарасівський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів» відбувся територіальний етап дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»).

Сміливість, стійкість та швидкість продемонстрували учасники, впевнено долаючи всі етапи, бо козацькому роду нема переводу. Були сльози невдач, перешкоди та очікувані перемоги на кожному етапі, але організатори зуміли вселити віру та надію кожному учаснику на позитивні емоції, на подолання перешкод, підтримку один одного у слухну хвилину, тримаючи стрій та допомагаючи потерпілому.

У повітрі витав патріотичний девіз, що став одноголосим закликком: «Душу – Богам, життя – Україні, честь – собі!»

Неймовірні відчуття патріотизму заворожили учасників, і вже до кінця гри юні патріоти стали єдиною дружною командою, яка залюбки смакувала козацьку кашу, запиваючи узваром, і пишалася своїми здобутками та перемогами, як і героїчним минулим відважних українців із глибоким корінням та міцним гіллям.

Грі «Сокіл» («Джура») – бути!

*Світлина учасників гри «Сокіл» («Джура»), 2021 р.
Комунальний заклад «Тарасівський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів»*

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Консультація для батьків «Роль сім'ї у національно-патріотичному вихованні дітей дошкільного віку». URL: <https://cutt.ly/owcdeAt2>
2. Крилаті вирази, вислови, цитати, які можуть бути використані у творах. URL: <https://cutt.ly/5wcdeuvH>
3. Навколосвітня подорож Україною, або 16 місць, які неодмінно варто відвідати. URL: <https://etnoxata.com.ua/statti/turizm-tsikavi-mistsja/navkolosvitnja-podorozh-ne-vijizhdzhajuchi-za-mezhi-ukrajini-abo-16-mists-jaki-neodminno-varto-vidvidati/>
4. Поради батькам щодо патріотичного виховання. URL: <http://leleka.rv.ua/porady-bat-kam-shchodo-patriotychnogo-vyhovannya-doshkil-nykiv.html> .

Нотатки

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Щаблі моралі або Про дитячу жадібність чи щедрість

По шматочку

Матуся повернулася з магазину й поклікала до себе синочків Миколку та Івасика, які мирно гралися на подвір'ї власного будинку.

– О, мама купила смаколиків та буде нас частувати! – сплеснули в долоньки діти. Помили руки та й чемно присіли до столу, на якому лежали щойно куплені продукти.

Матуся розпакувала печиво, поклала його в кристалеву вазу, наступними були банани та бублики...

Раді пили чай зі смаколиками. Бешкетники наминали за обидві щоки та пустували. Коли закінчили, мама взяла невеликого кухонного ножа, дістала із дна сумки батончика «Snickers» і поклала на стіл.

– Я люблю таку велику цукерку. Це буде моя! – сказав Миколка й намірився жадібно вхопити собі.

– Ні, – мені, бо я найменший! – закричав брат сердито.

– Ні, діти! Цукерки люблять усі, тому куштувати її будемо всією родиною.

Мама вправно розрізала батончик на чотири рівні шматочки й простягнула кожному. На столі залишився тільки один, для татка, який згодом прийде з роботи...

Такими були перші кроки подолання жадібності. З того часу усі цукерки, які були в будинку, ділили для кожного члена родини.

Цими невігаданими вузликами подолання жадібності поділилася зі мною подруга Олена Б., продавчиня.

Жадібність

Жадібність полягає в бажанні мати більше, ніж необхідно.

Аврелій Августин

Де береться жадібність? Можливо, передається із молоком матері та співом колискової? Як виховати сучасних діток щедрими, добрими та вдячними?...

Багато запитань – та вичерпної відповіді не знайти ні в мережі «Інтернет», ні в сучасних іграх із дивовижними роботами, що захищають Землю від зла, ні в наймудрішій

віщунки, яка прочитає долю на руці. Напевно, на ці запитання відповідь зароджується в самому серці, де мешкають любов і тепло, ввічливість та повага.

«Це моє!» – стверджує малюк, якщо хтось хоче заволодіти його новенькою машинкою. У мами відразу зароджується думка про жадібність. Зарано робите висновки, бо в дітей до трьох років поняття «моє – не моє» ще не сформовано. Тому сварити малюка про це ще зарано. Тільки згодом слід розвивати щедроти разом із розвитком соціальних мотивацій.

Нещодавно придбали сину чи доні новеньку іграшку, а діти, що прийшли в гості, бажають також погратися нею: слід запитати власника. Якщо малюк погоджується, то можна дати погратися. Але, якщо дитина проти, – займіть гостей чимось іншим.

Ряд таких випадків може стати звичкою, а в майбутньому – підлітковим злодійством, із яким прийдеться боротися роками, залучаючи до перевиховання інших фахівців та певні служби.

Щедрість обмежена, жадібність безжальна Я й моє оточення

Відносини в колективі між однолітками завжди були значущими, що тримаються на тонких струнах довіри та поваги, щедрості та порозуміння.

Підлітки прагнуть мати багато друзів, підтримуючи один одного, цікавлячися колом спілкувань, а відтак у підлітковому віці майже

назавжди прощаються із раніше відомою жадібністю.

Якщо декілька років тому дитина солодкі цукерки, що дала мама зранку, могла жадібно похапцем з'їсти сама, то тепер щедро ділиться із друзями. Так зароджуються дружні відносини, що тривають іноді навіть усе життя.

Ось він і є – генетичний код людства, що тримає в собі великий таємничий та загадковий світ людських відносин зі своєю магічністю, певними рамками позивних якостей, що ведуть у майбутньому до успіху.

Дружба тримається на щедрості. Немає дружби там, де є жадібність. Дитячий колектив відчуває скупість та холодність, діти стороняться таких відносин. Не бажають спілкування. Якщо дитина буде скупю, то друзів віднайти нелегко.

Та постає інше питання: коли саме вона стала такою, що її спонукало на скупість? Як прогавили батьки формування у дитини жадібності?

Ексклюзивне інтерв'ю «Тільки між нами»

У людини є 5 почуттів: тупість, жадібність, пристрасть, гнів і гордість. Якщо вони перемагають, то людина починає вести себе подібно тварині.

- Ти хто? – питаю без сором'язливості.
- Я – ЖАДІБНІСТЬ! – почула у відповідь й оторопіла.
- А де ти мешкаєш? – поцікавилася я.
- У тілі живих істот. Можу знаходитися в тварин, але там зовсім не цікаво. Мене більше манять люди із особливим поглядом на життя..., – сказала, як відрізала.
- А ти смілива, – додаю з посмішкою.

– Допоки люди є з таким відчуттям, я жива. Біля мене поряд бувають і ЗЛО, і НЕНАВИСТЬ, і ПІДЛІСТЬ, і ГОРДИНЯ, і НЕНАЖЕРСТВО. Інколи, як зійдемося до купи – таке витіваємо. Аж самим моторошно! – утнула й оком не моргнула.

– А де саме мешкаєш? – допитувалася я.

– Люди й не здогадуються про моє існування. Буває все життя я, мов повноправна володарка, господарюю. Інколи в руках та ногах, буваю у печінці, шлунку, добираюся частіше до мозку, який після моїх відвідин повністю відмикається, блокується. (Ха-ха). От тоді вже порядкую я. Тільки в серці не була... – мовила з іронією та нахабством і зникла в нікуди, як і з'явилася.

Коли постає вибір: жадібність чи власність?

*Краще добро залишити ворогам,
ніж самому жебрати по друзях.*

Езон

Зверніть на мене увагу. Однією з причин того, що дитина стає скупю, на нашу думку, є те, що вона виростає у великій родині, має братиків і сестричок, а от уваги від дорослих та оточення отримує замало й стосунки між дітьми розвиваються в умовах суперництва. Щоб звернути на себе увагу й отримати більше чогось, ніж мають інші члени родини, дитина починає верещати й тупотіти ногами. Такою ж є її поведінка, коли хтось без її дозволу взяв іграшку.

Уявіть собі, що коїться в голові маленького хлопчика, якщо машинка, подарована саме йому, стала його власністю, а тут хтось раптом забирає її на невідомо який період, і чи віддасть взагалі? Розібратися з емоціями малюк не може, тому, аби продемонструвати своє невдоволення, волає на весь світ про свій страх та несправедливість.

Щоб такого не трапилося, слід пояснити дитині причину такої ситуації – реакція буде зовсім іншою.

Сучасні діти потребують багато уваги та домовленостей. Якщо навіть

малюку два роки, йому слід уже пояснювати кожен крок поведінки з ним та демонструвати приклад гідної поведінки самим батькам.

Дорогі подарунки – замість уваги. Є такі випадки, коли постійно зайняті батьки замість того, аби погратися з дитиною, поспілкуватися з нею, купують дорогі подарунки, немов «відкупляючись» за неухважність. Як наслідок, дитина емоційно прив'язується до такої поведінки батьків, звикаючи до отримання того, що завжди хоче. Це переростає у вседозволеність та жадібність, а радість та задоволення від подарунків стають занадто дорогими, і ділитися ними аж ніяк не хочеться. У таких випадках сльози ллються градом, і зарадити можна, віддавши у дитячі руки забраний улюблений предмет.

Ревнощі. У родинях, де панує любов до всіх членів родини однаково, відчуття «моє» не є таким гострим. Дитина з острахом, пильно вдивляючись у вічі, чекає порозуміння.

Такою є дитяча психологія виховання. Діти бажають відчувати захищеність, опіку, турботу та любов до всіх членів родини однаково, бо родина – надійний фундамент, фортеця, де «живе» комфорт, підтримка та кожену думку враховують.

Щойно зникнуть ревнощі – жадібності не стане.

Слід контролювати кожен свій крок, бо слідство ведуть маленькі домочадці!

Життя в бідності. Скупість. Дитина відвідує дитячий колектив. Вона бачить кількість та якість іграшок в інших дітей. Якщо у неї іграшок замало – тоді приходить жадібність невідомо звідки. Не розуміючи того, малюк поводить невірноважено та напружено, знаючи що нової іншої іграшки йому не бачити.

Такими ж є й відношення до солодошів. Якщо в родині недостатньо купують смаколиків – дитина буде скупю, знаючи що нової порції скоро не отримає. Коли іграшка – це розкіш, дитячий розпач заганає в глухий кут. Як правильно вчинити, дитина не знає, вибратися із глибокої ями не під силу та попросити на допомогу також не можна. Будьте пильними!

Слід робити висновки: скупість у дитини чи в батьків? Інше питання: а часте вживання солодошів є корисним?

У всьому є міра!

Дитина – не іграшка, вона потребує уваги та капіталовкладень!

Лідер. Діти в будь-якому віці бажають мати всього багато, щоб бути «крутішим за всіх». Якщо намагатися відібрати певну річ, солодоші, ляльки чи іграшку, є ризик наткнутися на невдоволення з боку господаря іграшки. Адже дитина звикла до свого, як і до одягу, предметів побуту, особистих речей іграшок, які стали радістю та щоденним емоційним задоволенням, і прощатися з ними не буде.

Малеча любить гратися. Так вона пізнає світ професій, людських відносин, мрії, перемагає та надихається. Але слід пояснювати протилежне: поділившись машинками, ляльками та смаколиками, можна стати лідером, бо щедрість та доброзичливість роблять людину особливою й неповторною, а не наявність необхідних предметів, яких завтра може вже й не бути.

Часте повторення твердження стає звичкою.

Найцінніші людські якості поряд: добро, щирість та порозуміння.

Стиль життя. Усі ми родом із дитинства. Іноді деякі дорослі «дядечки» та «тітоньки», яких у дитинстві батьки та суспільство недолюбили та недовиховали, можуть мати згубну звичку – велику жадобу до наживи, і не важливо, яка думка оточуючих. Вони мешкають, немов у шкарлупі яйця, приховуючи своє єство, прикриваючись брехнею, підлабузництвом та неправдою. «Жаднюги» постійно мріють про наживу, великі статки та запаморочливі нетрудові доходи.

Шкода, але таке трапляється серед нас, людей. Це – їхній стиль життя, що тягне ланцюг породження собі подібних, що живуть неправдою, обманом, зачинившись за високим парканом, за яким – недовіра, скупість та жага до наживи.

Достукатися до серця з проханням, наприклад, пожертвування чи взяти участь у благодійності просто неможливо. «Нічого святого!» – говорить українська мудрість. *Світ цінує людяність та милосердя!*

Рука допомоги: поради

Дайте мені пігулки від жадібності, та побільше, побільше!

- Намагайтеся стати прикладом для дитини, демонструючи свою щедрість та прихильність до інших людей. Для кожного з батьків це має стати нормою життя.
- Ідучи в гості, не забудьте взяти з собою улюблені іграшки дитини: можливо, друзі забажають погратися і вона зможе позичити. Таким чином це стане першим кроком до щирості з боку дитини.
- Купуючи в магазині іграшку, дайте дитині право вибору. Нехай зацікавлена річ стане улюбленою. Так ви завоюєте прихильність та довіру.
- Роблячи подарунки дитині, наголошуйте на любові до неї, її необхідності та важливому значенні для кожного члена родини. Дитина має знати, що її люблять.
- Якщо малюк пропонує погратися з ним, продемонструйте свою прихильність, озвучте своє вдоволення, посміхніться. Заохочуйте дитячі щедроти, допоки це не стане нормою життя дитини.
- Ніколи не кепкуйте з дитини, не насміхайтесь та не вішайте ярлики, типу: «жаднюга», «скупердяй» – це дає міцний відбиток негативу малюку на все життя. Дитина замикається в собі. Це згодом може стати причиною ряду хвороб, якому завадить тільки вміюча рука психолога.
- Якщо дитину підтримувати, вона почне поважати себе й крок за кроком стане щедрішою.
- Якщо висміювати та засуджувати її вчинки, то замкнеться в собі. Їй щедрою не стати!

Мені чужого не треба! Але своє я заберу, чим б воно не було!

Скринька народної мудрості

Мудрістю багатий український народ, який завжди цінував позитивні моральні якості, беручи за основу найпотрібніше та найголовніше. Із глибокої сивої давнини дітей виховували на теренах усної народної творчості, зацікавлюючи та забавляючи поступово, крок за кроком, відкриваючи світ переживань, думок, почуттів та уявлень.

Прислів'я невеликі за розміром, але мають повчальний зміст. Це – спадок поколінь, який мудрістю багатий, має велику магічну силу:

- На чужий коровай очей не поривай, а про свій дбай;
- За копійку аж труситься;
- В чужих руках завше більший шматок;
- У скупого все по обіді;
- Скупий складає, а щедрий споживає;
- І сам не дам, і другому не дам!;
- І кума сором, і хліба жаль;
- За двома зайцями не женись, бо жодного не впіймаєш;
- Це такий, що за шматок кишки піде сім верст пішки;
- І тяжко нести, й жалко кинути;
- У нього не розживешся і серед зими льоду.

Про найголовніше!

Сучасна сім'я несе відповідальність за виховання та навчання дитини. Так, Законом України «Про освіту» на батьків покладена відповідальність за фізичне здоров'я та психічний стан дітей, створення належних умов для розвитку їхніх природних здібностей та розкриття талантів. Саме від сім'ї починається шлях дитини до пізнання світу, свого становлення як особистості та шляху до навчання. Є дві життєві дороги, два світобачення, два крила, що підіймають у політ. Це – сім'я й навчальний заклад, де здобуває освіту дитина.

Слід пам'ятати, що дитину потрібно любити такою, яка вона є, не соромлячись підкреслювати, що пишається нею. Дитина так ставиться до себе, як до неї – дорослі, маючи право на помилки та час їх усунути.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Дитяча жадібність. Вчимо дитину ділитися. URL : <https://valeotrikotage.com/blog/detskaya-zhadnost/>
2. Афоризми про багатство. URL: <http://surl.li/miuov>
3. Дитяча жадібність: види, поширені причини та поради для батьків. URL : <http://surl.li/miura>
4. Дитяча жадібність: причини і рекомендації батькам. URL : <https://ukr.media/psihologiya/423117/>
5. Дитяча жадібність. URL: <https://footbik.ua/article/detskaya-zhadnost/>
6. Поради батькам. URL: <https://sataniivska-gromada.gov.ua/poradi-dlya-batkiv-14-47-46-10-11-2016/>
7. Прислів'я про жадібність та щедрість. URL: <http://surl.li/miumm> .

Клуб батьківських знань або Як виховувати дитину в неповній сім'ї?

Відносини в родині, непорозуміння між батьками, розлучення та погляди дітей на цю ситуацію. Чому так складається, що дітей ніхто не чує? Дитяча тендітно-крихітна душа кричить SOS про недолюбов, недорозуміння та недовиховання з боку екс-тата чи мами...

Дитині з раннього віку потрібні підтримка та любов батьків. Вона сама в цьому світі може покластися лише на лагідний погляд матусі та підтримку тата.

Не розуміє й не зрозуміє маля в свої 4-5 років, що тато пішов з сім'ї, що він мешкає поряд у сусідньому будинку й на руки бере та підкидає до стелі зовсім іншого хлопчика чи дівчинку, тримає за руку та дає цінну пораду. Почуття ревності тісно переплетені зі злістю та відсутністю уваги, що стрімголов вирують у невтішних думках дитини, яка відчуває відсутність уваги та потребу в любові батьків, які розірвали ланку в ланцюжку виховання.

На допомогу з радістю приходять дідусь та бабуса, які, тамуючи подих, підтримують свою доню/сина, даючи раду дорогим онукам. Та цієї любові замало, бо в сусідського Петрика татко є, й вони на вихідних їздили до зоопарку. Мама бажає повернути час, щоб затримати чоловіка хоч заради дітей, та все марно. Він мешкає поряд, і скоро в нього з'явиться інша дитина з новою дружиною.

Та реальне життя не щадить дитячі думки. Замість: «Я назавжди йду від вас» можна сказати: «Ви в моєму серці залишитесь назавжди, бо я вас дуже люблю. Але поки що я буду жити не з вами». Або замість: «Ваш батько – зрадник. Він...» – нецензурні слова... «Завтра ви зустрінетеся, й ти розкажеш йому, що сумуєш».

Усі питання потрібно вирішувати цивілізовано. Можна розлучитися й назавжди залишитися друзями, телефонувати одне одному, давати пораду у вихованні дітей. Адже, це – спільні діти. Кому, як не батькам, їх краще знати? Таким чином, у дитини з'являться два домашніх гніздечка, які можна відвідувати будь-коли.

Зазвичай, для обох партнерів розлучення є полегшенням, тільки не для дитини. Психотерапевти, при зверненні до них, розділяють життя дитини на «до» та «після» розлучення. Діти надто чутливо сприймають розрив стосунків батьків, які для них є такі близькі та дорогі. Тому слід набратися терпіння й узяти все в свої руки, щоб не нашкодити дитині. Про що поговорити? Про все, щоб заспокоїти, відвести лихі думки та зрозуміти своє маля, яке в такій ситуації постраждало найбільше...

Ексклюзивне інтерв'ю з екс-татом

Жінка – це запрошення до щастя.

Шарль Бодлер

Говорити про весь біль, що коїться в дитячому серці, коли мама одна залишається виховувати одне, двоє чи навіть більше діточок, замало. Її слід відчутти, перенестися в «чобітки дитини», обдумати ситуацію та оговтатися... Та й слів замало, бо діти, зазвичай, бажають бачити поряд мамусю, що усміхнена, та мужнього, справжнього чоловіка – тата, який міцними руками хмари відведе, підніме велетенський камінь з

дороги, що став на заваді всім, та враз вирішить усі незрозумілі питання на світі!

Так склалося, на моє прохання погодився на інтерв'ю екс-тато Максим, який два роки в розлученні:

– Мені 29 років, я встиг одружитися й два рази розлучитися. Чомусь такі трапляються жінки, що не бажаю з ними продовжувати відносини... Я – рятувальник. Інших рятую, себе не можу, – щиросердно зізнався.

– Чи є у Вас діти? – допитуюся я.

– Так. У мене є син, його звати Василько. Йому 5 років. Але з ним я не спілкуюся. Я його мамі перераховую певну суму. Тримаю всі квитанції про щомісячну сплату аліментів, при потребі є доказ. Я іноді бачу їх у парку. Це неподалік моєї роботи, – пояснює й не червоніє.

– А ви б хотіли бачитися з сином, поспілкуватися та разом провести час? – зосереджено наполягаю про зустріч, та бачу непохитність та небажання чоловіка.

– У той рік, коли ми розлучилися, Василькові було тільки три роки. Він не пам'ятає мене. Можливо й не впізнає при зустрічі. Та й врешті, я не знаю, що йому про мене «наплела» його мама, – ніби з докором зізнався.

Я довго дивилася в глибокі блакитні очі дорослого чоловіка, який по суті ще й не зріс, а вже тато, й не могла допетрати: то чому Василько не може бачитися з татком, якого так чекає?...

– Давайте спробуємо поговорити з мамою, можливо вона погодиться на зустріч! – умовляла я...

– Напевно, настав час поговорити! Я про це думав, але ніяк не наважуся, – ствердно відповів, нервово вхопивши цигарку, й пішов своєю дорогою...

Я чемно подякувала. Здається, мене ніхто не почув...

Пройшло декілька днів. На дитячому майданчику, неподалік від мого будинку, я зустріла, нашого «героя» з молодого красивою жінкою, за руку якої тримався хлопчик. «Напевно, Василько», – подумала я.

Тссс – тихше, можливо чийсь мрії в цей час збуваються!

Безвихідна ситуація

Рука, що гойдає колиску, править світом.

Вільям Воллес

Щодня суперечки... Хто подбає про дитину, про всі думки та переживання. Тато обрав маму, а через певний період можна зробити рокірування – заміну партнерки. Так просто для дорослих це робити. А дитині, яка ще не розуміє до ладу розрив відносин? Батьки змінили партнерів... Та в дитини назавжди будуть біологічними одні й ті ж тато та мама. Любити

чи не любити їх не можна, бо вони на все життя.

Прикро та боляче дитині слухати образливі слова з боку мами стосовно тата чи навпаки. Дитина чує лайливі слова з уст найрідніших. Чи можна виправдати ситуацію? Ні, нам ще вчитися та вчитися робити вірні кроки та йти назустріч толерантності.

Якщо тато живе в іншій сім'ї та не бажає спілкуватися з дитиною, аргументуючи тим, що не відчуває потреби в спілкуванні з колишньою, він робить велику помилку. Ніхто, крім рідних, не зможе замінити дитині батьків. Спілкування має продовжуватися до повноліття, тато/мама повинні брати участь у вихованні дітей, навіть якщо вони живуть нарізно.

Дитина любить обох однаково, але якщо мама/тато забажала/забажав змінити партнера й пропонує дитині називати татом/мамою чужу тітоньку чи дядечка, то як поставиться до цього дитина? Чи матиме це негативний вплив на її психологічний стан? Як щодо правдивості, лицемірства й тиску з боку тата, що пішов з сім'ї. Якщо дитина забажає називати нову пасію тата «мамою», то вона сама має прийняти це рішення без примусів. Дайте час!

Виникла проблема

Чого бажає Жінка – того бажає Бог.

Французька мудрість

Ряд проблем виникає при розлученні, адже зазвичай дитина чи діти залишаються тільки з одним із партнерів. Екс-тата / маму це мало турбує. Думки тільки про себе... А діти? Вони найбільше страждають. Проблеми виростають щодня нові й нові, а вирішувати їх одному:

- **економічні:** за межею бідності часто бувають діти з неповної сім'ї: прибуток з одного годувальника – відтак рівень життя стає гіршим;

- **психологічні** – самотність згубно впливає на пригнічений стан;

- **погіршення успішності в навчанні:** дитина має негативний настрій, її постійно турбують думки про негаразди в сім'ї, відтак немає бажання навчатися;

● **погіршення відносин із батьками:** дитина винить у всьому дорослих – батьків, замикається в собі, не бажає відвертих розмов про її стан, її бажання побути самій діє на неї як заспокійливий засіб;

● **рання небажана вагітність:** може бути таке, що діти, шукаючи відволікання від життєвих труднощів та тимчасових негараздів, шукають собі такий «прихисток» у протилежної статі, яка її, здавалося б, розрадить та відволіче від труднощів;

● **вживання наркотиків та алкоголю:** один із найтяжчих наслідків життєвих негараздів є вживання алкоголю та наркотичних речовин. Та якщо з алкогольною залежністю можна ще поборотися, то наркотична – гіркі сльози життєвих перепетій, що ведуть родину, суспільство, врешті-решт себе в утопію, в'язку трясовину, вир, звідки практично дороги немає;

● **емоційні** – зранення душі внаслідок життєвих перипетій, які слід сприйняти й спробувати жити по-новому.

На жаль, але життя не складається так, як хочемо ми: воно вносить свої корективи, щоб зробити нас сильнішими та мудрішими, загартовуючи буйними вітрами, пекельним сонцем та вмінням співмешкати з людьми Землі: добрими та злими, чуйними й жорстокими, сильними і слабкими, друзями й ворогами.

Життя прекрасне: слід вчитися відрізняти золото від позолоти, кришталь від скла, а діамант від фальшивки.

Зі скарбнички народної мудрості

*Дитина – дзеркало родини; як у краплі води
відбивається сонце, так у дітях відбивається
моральна чистота матері і батька.*

В. О. Сухомлинський

Рідний дім – там, де тепло й затишно, де розуміють та підтримують. Це – надійна фортеця з міцним фундаментом любові, поваги та підтримки. Принаймні, так має бути.

Якщо так склалося, що діти залишилися з одним із батьків, то любові, порозуміння та ласки має бути удвічі більше від того, хто поряд. Діти повинні рости в любові – щоб уміти любити, в довірі – щоб довіряти людям, зростати в радості – щоб відчувати та сприйняти радість життя.

- У дружній родині і в холод тепло.
- До свого роду – хоч через воду.
- У своєму домі й стіни допомагають.
- За родинним столом і їжа смачніша.
- Нема у світі цвіту цвітнішого над маківочки, нема ж і роду ріднішого над матіночку.
- Як до такого роду, то краще з моста у воду.
- Близька рідня – на одному сонці онучі сушить.
- Ваша Катерина нашій Орині двоюрідна Одарка.

- Його мати моїй матері двоюрідна Параска.
- Ми родичі: ваші собаки їли, а наші на ваших через тин гавкали.

Поради турботливим батькам

Жінка – велика вихователька чоловіків.

А. Франс

Для дитини є дуже важливим спілкування з батьками, коли навіть вони живуть нарізно. Мама – це емоційне тепло, почуття захищеності, любові та турбота. А тато, хоч і суворий зазвичай, але це глобальна безпека сім'ї, внесення критичного ставлення до життя, раціоналізму та логіки. Безумовно, деяку поведінку дитина сприймає як еталон та вчиться робити певні кроки й реально правдиві висновки.

1. Дитина вбирає в себе ту модель родинних відносин, у яких виросла. Перш ніж сказати погані слова про экс-тата/маму, слід обміркувати, а чи варто. Чи не нашкодить ця модель відносин з партнером чи партнерами дитині особисто в майбутньому?

2. Слід працювати над собою, при потребі варто звернутися до психолога, тому що те, що було прийнято з дитинства як базова модель, важко змінити, просто переосмисливши.

3. Не варто жити в шлюбі тільки через дітей. Щасливими ні одного ні іншого партнера не назвеш. Дитина, спостерігаючи за всім, зробить невтішні висновки: то яким має бути сімейне щастя?

4. Ви є дзеркалом життя в родині, авторитетом для малечі: зробіть його яскравим та чистим, мов сльоза. Віднайдіть сили для щасливого життя дитини в родині. Організуйте подорожі, екскурсії, походи та відвідини. Цирк, зоопарк, лісова галявина, парк чи вистава – незабутні враження дитини. Та при відсутності коштів не завадить просто прогулятися парком, запропонувати пограти в будь-які розвиваючі ігри, читання на свіжому повітрі книжки чи відвідини улюбленої бабусі. Головне – бути поряд для порозуміння та уваги.

5. Ніколи не розповідайте дитині про власні проблеми, ненависть до екс-мами/тата. Для дитини ця тема є занадто чутливою та із грифом «Біль». Слід бути обережними, налаштовуючи дитину на позитив.

6. Не відсторонюйте у вихованні екс-бабусь та дідусів: вони мають право на їхнє виховання, на любов до нащадків. Влаштовуйте «недільні посиденьки», чаювання та обговорення насущних питань. Дозволяйте їм балувати внуків та відвідувати, якщо мають бажання.

7. Заспокоювати дитину, коли істерить та вимагає неможливе, не слід обіцяти виконати прохання, але нюанси та певні кроки до подолання бажаного зробити можна. Ніколи не погоджуйтеся на виконання прохання, якщо ви не маєте можливості та коштів. Поговоріть та поясніть ситуацію, заспокойте дитину. Не розчаровуйте її та не розчаровуйтеся у собі.

8. Ніколи не обіцяйте дитині поїздку, екскурсію чи покупку певного предмета, якщо коштів не вистачає або взагалі відсутні. Так дитина може зневіритися у вас, дорікаючи на злидарське життя.

9. Слід говорити: «Ні!», а не виправдовуватися. Не варто пояснювати причину відмови. Замість: «Я не прийду, бо пообіцяла подружці допомогти з переїздом...» (хоча переїзду ніякого немає) слід сказати: «Ні! У нас з дітьми інші плани». Ніколи не брешіть! Це чують та бачать діти, а вони тільки вчаться жити!

Як жити дружно?

Мета виховання – навчити наших дітей обходитися без нас.

Ернст Легуве

Одвічні питання: якими мають бути стосунки зі свекрухою та тещею? Чію бабусю більше мають любити діти: мамину чи татову? Кого більше слухати: свекруху чи себе?

Невістка та свекруха – дві жінки, які кожна по-своєму люблять одного чоловіка та сина. Але кого має слухати син?

Улюблені внуки – чистий білий аркуш паперу, якими кольорами напишеш – таким буде малюнок на їхньому відображенні. Та, якщо стоїть бар'єр непорозуміння між дорослими, то діти страждають не мало. Вони шукають прихисток у тих, хто їх любить.

Для кращих стосунків, навіть якщо в розлученні, дитину слід відпускати до бабусі, бо вона їхня на все життя. Всі разом мама й тато, бабусі та дідусі докладають чимало сил для виховання внуків. Відтак, вони можуть

запропонувати подорож чи екскурсію, яка залишить теплий слід у дитячому вихованні. Якщо батьки «ексів» бажають позитивно втрутитися та вносити корективи у виховання внуків чи намагатися дати гарну освіту нащадкам – радійте.

50 відтінків рідних слів

*Мистецтво материнства – навчати
дитину мистецтва жити.*

Е. Хеффнер

Найрідніші – тато й мама. Саме з них починається життя. Усе, чому зуміли навчити батьки своїх дітей, – знадобиться в житті. Перші кроки з допомогою опори – батьків назустріч людям: дитячий садок, школа – і вже потім доросле життя.

Матуся і тато – надійна допомога. Як діти можуть називати своїх батьків?

Мама – матуся, мамуся, матусечка, маман, мамуся, матінка, ма, ма-а-а-м, мама Іра, мамуленція, мамочко, мамі, маменція, мамс, мамуленька, мамуліке.

Тато – татко, татусь, таточко, батько, батенько, няньо, панотець, батечко, отець.

Є два варіанти звернення дітей до батьків на «Ти» або на «Ви». У цьому питанні психологи акцентують увагу на тому, що у виборі звертання «Ви» чи «Ти» до рідних людей кожен вирішує, керуючись власним пережитим досвідом спілкування в сім'ї. Швидше за все, мама вибере звертання «Ти» – якщо вона до своїх батьків на «Ти», або до своїх батьків на «Ви», якщо відчуває щодо них дистанцію і хотіла б цього уникнути з власними дітьми. Це питання вибору кожних мами й тата і дитини, бо головне, щоб у родині між дітьми та батьками була любов, довіра, повага, теплота та душевність у стосунках. Повага до батьків буде в дитини залежно від того, як ми її виховуємо, які принципи вкладаємо в серце, а не від зовнішніх проявів – «Ти», «Ви»... Головне, щоб ці слова були сказані з любов'ю та пошаною [6].

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Вислови В. О. Сухомлинського про виховання. URL: <https://cutt.ly/1wcdYR0n>
2. Дитина в неповній сім'ї. URL: https://dc.lviv.ua/zhuttya_v_podruzhzhi/dti/1229-nerovn-smyi.html
3. Свекруха, теща, мама й конфлікти з ними: як жити дружно? URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2019/06/23/237257/>
4. Прислів'я про родину, людей та народ. URL : <https://pustunchik.ua/ua/online-school/literature/prislivya>
5. Розлучення і діти: якщо «екс» грає не за правилами. URL: <https://osvitoria.media/experience/rozluchennya-i-dity-yakshho-eks-graye-ne-za-pravylamy/>
6. Як правильно звертатися до батьків на «Ви» чи на «Ти». URL : <https://loveukraine.com.ua/yak-pravylnozvertatysia-dobatkiv-na-vy-chy-na-ty/>

Небо для повітряних зміїв, а не для ракет або Війна і діти: психотравмуючий фактор

Повномасштабне вторгнення росії в Україну триває. Щоденні новини медіа: достовірні факти агресії північного сусіда, загибель мирного населення, в тому числі й дітей, руйнування, сумні звістки з фронту, перебування в бомбосховищах... Біль, страх та щоденні невтішні новини даються взнаки. Та як про це говорити з дітьми? Як заспокоїти їх?

Особливо зараз діти потребують уваги й підтримки, коли відсутній життєвий досвід, опановує страх та чатує небезпека: фізична й психоемоційна. Слід віднайти такі інструменти та «озброїтися» такими знаннями, щоб мінімізувати ризик та вберегти їхнє здоров'я.

І що взагалі мають знати наші діти про реалії сьогодення? Як опановувати себе під час небезпеки...

Буча: історія із життя української родини

У мене немає дому

П'ятирічна Мар'янка підійшла до вікна своєї кімнати й відразу почула гуркіт та виття моторів зелених машин із невідомою їй літерою «Z». Транспорт рухався швидко, дівчинці стало лячно й вона забилася в куток своєї кімнати.

Раптом відчинися двері й зайшла мама. Вона чомусь плакала, сльози горохом котилися одна за одною. Матуся, зазвичай, посміхалася й лагідно промовляла до єдиної донечки... Та сьогодні, вочевидь, був не той день.

– Матусю, а де татко? – запитала крихітка.

– На роботі, просив нас швидко одягатися та їхати до бабусі Ірини в село. Тому одягайся. Ми їдемо негайно, – промовила, стримуючи відчай.

Дівчинка схопила свою улюблену ляльку Джесіку й прошептала їй на вухо:

– Ура, ти знову побуваєш у моєї улюбленої бабусі, тільки миттю одягайся.

Ти – доросла вже, все маєш розуміти!

Коли за мить найнеобхідніше було зібране, вони поспіхом сіли до власного авто. Раптом дзвінок. Телефонна розмова з татком була короткою й тривожною. Він просив негайно покидати місто, хай навіть і в одній нічній сорочці...

Дівчинку опанував страх. Вона побачила мамині великі очі та тремтіння рук, коли та не могла завести машину.

– Що трапилося? – допитувалася Мар'янка. Нам із Джесікою страшно.

Та відповіді не було... Машина звернула на об'їзну, але й там було не проїхати. Повільним темпом транспорт просувався околицями міста... Було

чутно постріли, гуркіт невідомих машин та вибухи, вибухи, вибухи, що посилювалися всі більше й більше... Здавалося, вони поряд...

Їхали зо дві години, Мар'янка навіть заснула в автокріслі. Далі проїзду не було. Матуся схопила донечку за руку й чимдуж понесла до лісу, де було вже безпечніше, бо поряд знаходилися незнайомі люди й двоє поліцейських. Саме тут вони й дізналися, що ряд будинків на вулиці Садовій уже розбомбили вщент. Залишилися одні руїни...

Та ось і вечір. Увесь присутній люд залишилися на ночівлю в ліску. Так як автівка залишилася під контролем ворога, доїхати до бабусі в село немає можливості, тому доведеться спати просто неба. Близько до півночі, притулившись до дерева та схрестивши ноги під себе, молода жінка міцно пригорнула до грудей донечку. Їх охопила ніч, було чутно десь далеко в місті постріли й гучний гуркіт важкої техніки, що без упину їздила по центральній вулиці улюбленого міста. Здригалася земля від градів, що поливали місто яскравими вибухами, руйнуючи будинки, мости й усе і всіх, хто і що потрапляли під вогненний потік... Матуся міцно притулила доню до грудей, прикриваючи її оченята рукою, щоб та нічого не бачила.

Та раптом посеред ночі від гучного вибуху заплакали поряд малі діти. Не знаючи, що робити зі страху, матуся Мар'янки в напівсонні, як зазвичай тихо завела «Котику сіренький, котику маленький...». І покотилася ліском ніжна колискова, немов бальзам, що так солодко, ніжно, по-материнському лунала. Слухали всі присутні, в когось на мить промайнула посмішка, хтось тихцем витирив сльозу, а хто вслухався, згадуючи своє безтурботно-босоноге дитинство. А кати грізно глумилися над містом, трошили ще й ще, поливали вогнем і не знали міри...

Потім настав голодний ранок, дівчинка попросила молока з булочкою або бодай гарячого чаю. Матуся тільки зойкнула, її великі очі знову налилися сльозами...

Що було потім – не все пам'ятає розумниця, але одного разу до них, уже в бабусі, зателефонував незнайомець, який оголосив якусь погану звістку... І всі плакали, побивалися й кричали, потім були люди знайомі й незнайомі, військові, якісь великі вінки, квіти, квіти, багато квітів й татко, що просто спав у невідомому ліжку, до якого не пустили Мар'янку. Потім її відвели до сусідки бабусі Катрі. Але йдучи дорогою, дівчинка краєм ока бачила майоріння синьо-жовтих стягів, людей, що стояли на одному коліні та багато автівок...

Пройшов час, щовечора мамин нічний зойк чула дівчинка й не розуміла, чого то так побивається матуся. Бабуся посеред ночі просила її заспокоїтися. Але та не слухала...

– Мамо, ми поїдемо додому? Коли татко прийде...

Р.С. Бучанська різанина, або геноцид у Бучі – масове вбивство українського цивільного населення в місті Буча Київської області, що супроводжувалося викраденнями, тортурами, зґвалтуваннями, у тому числі дітей, та мародерством. Злочини скоїли збройні сили та інші формування рф у період російсько-української війни під час російського вторгнення у

березні 2022 року попри неодноразові заяви росії, що вона атакує лише військові цілі. Загинуло понад 420 жителів міста [Буча] [2].

Батькам на замітку Правила безпеки дитини

Пам'ятайте! У разі небезпеки слід звертатися в найближче відділення поліції або за номером: 102.

Якщо дитина загубилася за кордоном, гаряча лінія: 116000.

***Тримайте спокій.** Дихальні вправи допоможуть сконцентруватися на головному. Знайдіть точку рівноваги для себе. Слід говорити спокійно та про головне. Чим молодші діти, тим більше їхній стан залежить від батьків.

***Слова підтримки.** «Ми в порядку», «Я поруч», «Все скоро скінчиться», «Я доросла, знаю, як діяти», «Я тебе не залишу, все добре».

***Улюблена іграшка – поряд!** Домовтеся із дитиною про улюблену іграшку або предмет-талісман, який вона може взяти з собою і в разі небезпеки або самотності поговорити з нею, розказати про свої почуття та страхи.

***Фото – для оперативності.** Перед виходом сфотографуйте дитину. У разі, якщо загубилася, люди швидше відреагують на опис зовнішнього вигляду та фото. Слід добре запам'ятати (краще записати) в чому одягнена дитина під час евакуації.

***Домовленість.** Якщо дозволяє вік дитини, домовтеся про зустріч у певному місці у випадку, якщо загубилися або вас розділили випадкові обставини.

***Контакт.** Постійний фізичний контакт має бути із дитиною. Тримайте її за руку. Якщо виникла нагальна потреба передачі іншим людям, то це можливо тільки родичам, добре знайомим, представникам відповідних органів чи військовим (слід занотувати прізвище, ім'я тої людини, кому доручили). Слід пам'ятати про викрадання дітей зловмисниками. Будьте пильними!

***Правила поведінки.** Попередньо домовтеся з дитиною про команди, які, при потребі, будете казати, а дитина повинна виконувати без заперечень і миттєво: «Стій!», «Не торкайся!», «До мене!», «Викинь!». Бажано зробити це попередньо в ігровій формі для кращого запам'ятовування.

***Бейдж.** До верхнього одягу прикріпіть бейдж з повною інформацією про дитину: її ім'я, прізвище, вік, адресу, контактні телефони родини, групу крові, напишіть дані, якщо є особливі медичні потреби. Окрім того, можна на листок записати дані, прикріпити на верхній одяг скотчем. У крайньому випадку можна

записати всю інформацію про дитину маркером на її тілі (наприклад, на верхній частині ручки дитини).

* **Остерігайтеся зловмисників, диверсантів.** Слід бути пильними, бо ворог використовує всі найжахливіші методи й може заподіяти шкоди всім, у тому числі й дітям. Так, ворожа авіація розкидає дитячі іграшки, мобільні телефони, інші предмети, які можуть бути начинені вибухівкою. Тому підбирати із землі будь-які чужі речі категорично заборонено задля особистої безпеки

Пес Патрон: символ незламності українського народу

Пес Патрон (народився 2019 р.) – український собака-винюхувач вибухівки, джек-рассел-тер'єр, талісман Служби України з надзвичайних ситуацій, який здобув велику популярність за часів цієї російсько-української війни. Офіційний символ Міжнародного координаційного центру з питань гуманітарного розмінування, сформованого при Міністерстві внутрішніх справ. За даними ДСНС, до 19 березня 2022 року Патрон допоміг виявити понад 90 вибухових пристроїв, встановлених російськими військами [4].

Патрон почав нести службу у ДСНС у віці 6 місяців, до квітня 2022 року йому виповнилося 2,5 роки.

Перші публікації про пса з'явилися 15 березня 2022 року. Патрона називають талісманом загону піротехніків, які займаються розмінуванням територій у Чернігівській області, його було зображено на десятках художніх робіт у своєму впізнаваному іменному жилеті.

У травні 2022 року Патрон допоміг нейтралізувати касетні елементи з установок БМ-27 «Ураган». Пес Патрон, який допомагає рятувальникам розмінувати Чернігів, став для українців справжнім героєм, а для дітей – улюбленцем.

Разом із врятованою з сьомого поверху зруйнованого будинку кішкою, яка провела у ньому без води і їжі близько двох місяців, пес Патрон став символом незламності українського народу у боротьбі з російськими військовими. Зростання популярності Патрона, є інформаційною стратегією України в ході вторгнення росії, яка включає використання «вірусних» відеороликів з драматичними історіями про війну. А його нагородження допомогло привернути додаткову увагу до проблеми розмінування території України.

У січні 2023 року відкрито YouTube-канал Patron the Dog з анімаційним серіалом про Патрона: «Патрон вчить дітей, як уберегтися від мін та снарядів».

На початку повномасштабного вторгнення Пса Патрона активно пропагандували в ЗМІ, але зараз він

зник з інформаційного простору. Зараз згадки про Пса Патрона мають лише символічний характер [4].

Життя, як воно є...

Тетяна Миколаївна першою зайшла до класу. Було порожньо. Учнів ще не було. Її охопив страх: а раптом почнеться ракетний обстріл? Чи встигнуть діти переїхати до бомбосховища? Сьогодні діагностувальна робота з математики... Від негативних думок вона присіла на кінець стільця. От би швидше діти прийшли до закладу, бо з ними забуваєш про все.

Раптом двері відчинилися. На порозі стояла найменша за зростом Софійка. Дівчинка мала поганий зір і тому завжди боязко ступала маленькими ніжками.

Та пройшло декілька хвилин – і клас наповнився дружніми голосами дітей, які старанно готувалися до уроку читання.

Дзвінок. Початок уроку.

– Діти, скажіть, будь ласка, з якими словами у вас асоціюється слово «війна»? – запитала вчителька, пильно вдивляючись у очі.

– Це – розруха, страх, зло, полон, бомбардування, каліцтво... – говорили діти по черзі.

– Наш дім зруйновано. Якось недільного ранку прилетіла ракета і влучила точно в наш будинок. Добре, що ми були в бабусі, в селі – промовив несміливо Ігор. Тепер ми живемо в бабусі.

– Я хочу сказати, – промовила Софійка. – Це – ненависть! На клятій війні загинув мій дідусь Максим, якого я так любила. Дівчинка почала плакати.

Учителька наблизилася, погладила її по голівці й продовжила урок.

– Діти, наша Батьківщина – Україна! Незалежна, соборна держава. Вона найбільша країна Європи. День 24 лютого 2022 року – став чорним днем: путін розпочав війну з українським народом близько 5 ранку.

Ракетними обстрілами, вогненосними градами накривають землю рідну, нищать та плундрують наше, українське. Руйнують багатоповерхівки, заклади освіти, житлові будинки та важливу інфраструктуру.

Пліч-о-пліч стали наші мужні воїни України за свою землю, свою волю, свій народ. Я бачу, що ви хвилюєтеся за солдатів, за всіх людей, довкола яких війна. Я теж хвилююся...

Ще багато чого могла розповісти вчителька, раптом пролунала сирена й діти швидко зійшли східцями до бомбосховища. Останньою поспішала Софійка.

Учителька схопила її за руку, міцно стиснула й відчула тремтіння. Зціпивши зуби тихо мовила: «За всіх і все відповісте, кляті вороги!»

Це був останній день навчання в закладі, бо завтра, о 4 ранку, сюди прилетить ворожа ракета, понівечить вікна й стелю першого поверху, зруйнує вщент спортзал, потрощить дах. «А як же навчання?» – запитаєте ви. Всі ті, хто робить зло – їм байдуже...

Ніколи не пробачимо!

Проба пера

Звернення

До цілого Всесвіту звертаюся я:

– Якою ж то є провина моя,
Чим завинили діти планети,
Їх татусі одягли бронежилети?
Війна... і танки в полі гудуть,
Смерть і розруху на собі везуть.
Чому дорослі агресію сіють у світі,
Радіють, що плачуть скалічені діти?

Шановні дорослі! Звертаюся я:

– Якою ж то є провина моя?
Я – частинка Всесвіту. Піщинка,
Матусина радість, перлинка.
Бажаю всім миру, а не тривоги.

– ЗСУ, чекаю від вас ПЕРЕМОГИ!

(Марія Луценко)

Адаптація

Педагогу на замітку

Війна 2022 р. зруйнувала всі плани й задуми. Та найбільше постраждали діти. Переїзди, нове облаштування, нелегкий адаптаційний період. Та як знайти підхід до «новоприбулих», адже вони такі трепетно тривожні, невпевнені, мають відчуття небезпеки. Вони частково втратили довіру до людей?

Саме тому найголовніше завдання покладено на плечі вчителя. Слід впевнити дитину в безпеці, дізнатися про нахили та вподобання, залучити до цікавих для неї справ та створити якісне підґрунтя для подальшого плідного навчання.

З перших днів для успішної інтеграції внутрішньо переміщених дітей потрібно створити всі позитивні умови, щоб вони відчули доброзичливість та співчуття, уважність та милосердя, повірили в безпеку. Такі діти мають бути «в центрі уваги», в числі перших при проведенні класних та шкільних заходів. Слід

запропонувати їм розказати про себе та свою сім'ю, родину, дати їм можливість висловитися, допомогти влитися в нову сім'ю закладу, проявляючи емпатію.

Звичайно, якщо є можливість, слід звернутися до психологів, які допоможуть та підкажуть подальші кроки.

Вправи, що стануть у пригоді:

● **«Це все я, це все я, це – компанія моя».** Завдання: учитель читає слова гри, учні, якщо почули правдиве твердження – промовляють слова назви гри. Якщо не згодні – мовчать.

- Хто співає, веселиться і роботи не боїться?
- Хто із вас такий хороший, на каток іде в калошах?
- Хто із вас, скажіть лишень, знає безліч віршів і пісень?
- Хто із вас, скажіть лишень, на зарядці день у день?
- Хто найбільш із вас зумів з річки виловить корів?
- Хто пройти ладен півсвіту, Миколая щоб зустріти?

Що ж, я можу лиш радіти,

Що такі ви гарні діти!

(Вправа розвиває логічне мислення, покращує емоційний стан, згуртовує дітей, вчить працювати в команді).

● **«Хто я?»** Суть гри полягає в тому, що кожному гравцеві видають картку з малюнком, який відомий усім учасникам, крім нього. Завдання гравця – відгадати, що ж намальовано на картинці, ставлячи навідні запитання (можна відповісти «так» або «ні»). (Гра згуртовує дітей, розвиває просторові уявлення та увагу, розвиває мовлення, мислення, поповнює багаж знань, покращує емоційний стан.)

● **Гра «Так чи ні?»** Учні по черзі ставлять запитання до обраного гравця, який відповідає про себе коротким словами: «Так» чи «Ні!».

Наприклад:

- Тобі 8 років?
- Ти любиш малювати?
- У тебе є молодша сестричка?
- Чи літала ти у літаку?
- Чи любиш їсти піцу?...

(Основне завдання гри – згуртувати дітей, дізнатися більше про однокласників, навчитися мислити, розвивати здатність вибирати, розподіляти, переключати увагу...)

Народна мудрість, із бабусиної скрині

- Бій хоробрих любить.
 - Війна людей їсть, а кров'ю запиває.
 - Ворога знайти – успіх мати. (Знати розташування.)
 - Козак із пригорщі нап'ється, а з долоні пообідає.
 - Куля хоч і мала, а повалить і слона.
 - Міцний полк командиром.
 - Нема моря без води, а війни без крові.
 - Не дивись на ворога, як на вівцю, а дивись на нього, як на вовка.
- Після війни завжди мир буде.
 - Солдата не шинеля, а кров гріє.
 - Терпи, козаче, отаманом будеш.
 - То не солдат, що в командири не мітить.
 - У солдата в поході й шинеля – постіль.
 - Хоробрість міста бере.
 - Хочеш миру – готуйся до війни.

Малюнок моїх учнів

Антоніми (грец. *анти* – «проти», *онома* – «ім'я») – слова, що мають протилежне лексичне значення, указують на протилежні дії, ознаки, явища, поняття.

Добро – зло, будувати – руйнувати, плакати – сміятися, хоробрість – боягузтво, дружити – ворогувати, войовничо – мирно, галасувати – мовчати, агресивний – мирний, білий – чорний, героїзм – страх, веселощі – сум, тиша – шум, світло – морок, радість – смуток, зустріч – розлука, війна – мир...

Чому саме антоніми спали на думку? Можливо тому, що від останніх подій увесь народ України чекає протилежного: ПЕРЕМОГИ, ДОБРА, РАДІСТІ...

Нехай так і буде!

І прийде час, і зійде сонце Перемоги над омітою сльозами й кров'ю моєю багатостраждальною Україною, яка завжди прагнула жити в мирі й радості, ростити своїх дітей у суверенній вільній та мирній країні, де на просторах ланах колоситься золота пшениця, а в блакитному небі літають повітряні змії, а не ворожі ракети...

- Слава Україні!
- Героям слава!
- Україна понад усе!

Список використаних та рекомендованих джерел

- [illegible]

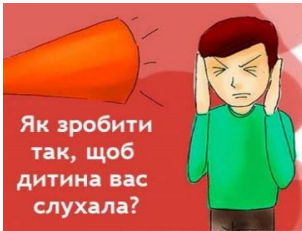
Нотаттки

[illegible]

У доброму житті кучері в'ються, а в поганому – січуться або Як батьки своїми руками роблять дітей неслухняними

Виховав дитину в добру годину.

Прислів'я

Сучасні діти: які вони? Бувають випадки, коли дитина-підліток у свої 12-14 років зовсім не слухається батьків. Що говорити про поради та повчання, якщо навіть не бажає спілкуватися та розуміти тата й маму, які ось донедавна були найріднішими та найкращими в світі. Як вийти із ситуації так, щоб «не виносити сміття з дому»?

Про що думають, говорять та мріють сучасні діти? Їм сняться рожеві сні, та чи притаманне їм співчуття та відчуття болю? Чи бачать вони веселку з семи кольорів такою ж яскравою, як ми її споглядаємо? Чи засинають з улюбленою іграшкою під матусину колискову?

Посміхніться, згадайте свій підлітковий вік та юність із передаванням записок, поміж рядами в класі, коли вчитель пояснює новий матеріал, а в голові що? Відносини між однолітками та старшими друзями, які запрошують на вечірку чи в кіно... Можна сходити в парк чи відпочити біля річки... Так було, але свої одні з найкращих років забули?..

Теперішнім дітям не потрібно передавати записку поміж рядами, в них є девайси, які виконують всілякі функції й не тільки ці. Та й час змінився, бо кіно можна подивитися самому вдома на улюбленому дивані, а записка полетить непомітно в будь-який час, і передавати її через десятки рук зовсім не потрібно.

Вони модні, сучасні, обізнані, трохи помірковані, занадто відрізняються від попереднього покоління, люблять слухати музику, не важливо яку. Теперішній світ насичений всім і для всіх. «Вікіпедія» завжди кожному допоможе, які б питання за складністю не були. Підлітків не порівняти з попередніми поколіннями, коли про все треба було питати вчителя. Сучасні діти «запитують» в інтернеті, і там же знаходять відповіді. Але ніхто нікому не замінить живе спілкування з друзями, батьками та однолітками. Та як знайти порозуміння з підлітком, і чи є ота потаємна формула для теплих відносин? Хто відкриє цей магічний знак, і де він знаходиться?

Тож про все й по порядку...

Я – сама!

Дитина є якорем для мам.

Прислів'я

Даринка прийшла до школи не підготовленою. Батьки не думали їй віддавати до першого класу, бо їй тільки в кінці вересня виповниться шість років, але в один із серпневих днів вона забігла до кімнати зі сльозами на очах і мовила, що сусідка-подружка йде до школи і їй навіть портфелика купили, іще цілу купу яскравих олівців та ручок. А які красиві кросівки та спортивна форма ... Я також хочу!

Дівчинка все вирішила, й говорити про відмову не можна.

Ось він, довгоочікуваний перший клас! Все яскраве та цікаве, новенька сукня, босоніжки та вишита шовком сорочка, що так личить до рум'янця на щічках.

Все було гаразд, але за партою треба сидіти: та не сидиться! У зошиті треба писати: не слухаються пальці! Треба брати «Букваря» до рук: не хочеться!

Учителька стримано та стурбовано чекала закінчення першого тижня навчання, на вихідних взялася плідно працювати з психологом стосовно насущних проблем у відносинах із новою ученицею, яка була зовсім не схожа на першокласників.

На прохання допомогти написати першу літеру в зошиті з друкованою основою першокласниця відповіла, що все знає сама й напише без допомоги. І написала... вчителька побачила «каляку-маляку» й посміхнулася: «Але написала сама!» – подумала й похвалила за самостійність.

Психолог порадила бути терплячою з дівчинкою і наголосила: «Такою Даринка буде завжди. Її ніхто не змінить. Не ламайте її. У неї є стрижень. Вона виросте зі своєю думкою, своїми поглядами та своєю зіркою Успіху. Вона має інше бачення світу, й робити, як усі, вона не буде!»

Отакими є сучасні діти: непередбачувані, самодостатні, помірковані та самостійні. Бо нові погляди на життя диктує час, новітні технології допомагають розкривати вподобання та нахили дитини, а НУШ – ключ до країни Знань з новим поколінням мислячих по-іншому, які мають створити світ для всіх і кожного особливого, талановитого й толерантного.

На сьогодні дівчинка є ученицею 4 класу, така ж неповторно особлива, зі своєю особливістю творчості.

Отакими є сучасні діти: непередбачувані, самодостатні, помірковані та самостійні. Бо нові погляди на життя диктує час, новітні технології допомагають розкривати вподобання та нахили дитини, а НУШ – ключ до країни Знань із новим поколінням мислячих по-іншому, які мають створити світ для всіх і кожного особливого талановитого й толерантного.

Неслухняні діти стають більш успішними!

Чи завжди діти мають слухатися батьків? Але діти бачать деякі речі по-своєму, і робити все, як хочуть батьки, вони не бажають. А як розкрити своє «Я»? Чому не можна порадитися з дитиною про вибір сорочки на свято? А раптом не подобається колір чи фасон покрою?

А чому б і не порадитися з дитиною про режим вихідного дня чи вибір страв до святкового столу?

Неслухняні діти більше мислять «не так, як потрібно», їм хочеться все робити на свій лад, смак та з творчою особливістю так, щоб знайти вихід із складного становища. Тому вони метикують, кумекають та мудрують, але по-своєму. Крок за кроком вони вчаться жити поміж людей, враховуючи свої сили

та міць духу, спираючись на себе та свою інтуїцію, пріоритетом якої є творчий процес становлення себе як особистості.

Вони круті, сучасні та фантастичні, і світ їх такими створив для генерації нового неповторного та індивідуального покоління. Тому твердження про неслухняних дітей, що в дорослому житті стають більш успішні, ніж слухняні, є істинним.

Покарання дитини

Яке дерево, такий і клин; який батько, такий і син.

Прислів'я

Парадоксально, але діти почуваються спокійніше, коли їх карають. Коли батьки зопалу придумують покарання або взагалі часто міняють думку, тоді це дітей насторожує.

Психологи радять про фізичні покарання забути, адже це дитина, яка не повинна зростати в родині, де є крики, істерика та фізичне насилля. Перш ніж сказати слово, треба заспокоїтися та добре обміркувати. Але покарання мають бути без присутності сторонніх людей, і дитина має знати, за що її покарано. Не можна за одну й ту саму провину карати декілька разів. Але, якщо дитину покарано, а виявляється даремно, слід зібратися з думками та попросити вибачення за помилку.

Та, зрештою, які б проступки не були, дитину слід любити й постійно казати їй про це. Тільки любов та довіра здатні творити дива!

Помилки батьків

Багато психологів радять не виховувати дітей, а виховувати себе, так як діти все одно будуть схожі на вас.

Прислів'я

Як виявляється, батьки також можуть робити помилки. Але це треба сприйняти і врахувати, а не тільки прочитати та забути.

- Якщо дитина стала неслухняною, іноді батьки можуть зопалу сказати: «Якщо не будеш мене слухати, я не буду тебе любити», «Тебе забере поліція», «Відправлю до інтернату»... Та діти швидко відчують фальш. Розуміючи неправдивість батьківських слів, вони перестають довіряти та вважають брехунами, а відтак поведінка погіршується. Краще сказати так: «Я люблю тебе, та поведінки твоєї не схвалюю».

- Якщо на роботі негаразди або є сімейні непорозуміння, батьки або один із них можуть зриватися на дітях. Знімають напруження, а згодом, обміркувавши ситуацію, залагоджують смаколиками. Дитина не може зрозуміти своєї вини навіть тоді, коли взуття чисте, сміття винесене та прочитана книжка.

- Поганим є приклад для дітей, коли батьки, запізнюючись на роботу чи на призначену зустріч, у транспорті починають грубіянити та звинувачувати всіх у неправдивості. Це є один із жакхливих уроків для дитина, яка спостерігає та запам'ятовує, згодом відтворить. Бо так можна!..

- Критика згубно діє на дитину. Ніколи не дозволяйте собі в такому тоні розмовляти: «Оці каляки-маляки малюєш, щоб мене налякати», «Курка лапою краще пише» або «Руки не з того місця ростуть», бо після цих слів дитина повністю втрачає впевненість у собі та перестає старатися: «Я ні на що не здатний. Так і буду поганим!»

- До кожного члена родини слід відноситися однаково, бо кожен потребує уваги та порозуміння від тата й мами. Не таким собі бачить дитина вихідний день або поїздки до театру, з новими подарунками (куртка, черевички та девайс...), якщо їх дарує няня чи бабуся. Дитина потребує уваги від рідних батьків! Пообіцяли провести вихідний день з родиною – виконайте! У противному разі ризикуєте втратити довіру дітей.

- Якщо до дитини постійно звертатися в наказовому тоні, то чекайте пручання та непослух. Малюк знає, що він особистість, і він має право на заперечення іншої думки, не його. У батьків також бувають комплекси, і чи є фактом те, що вони говорять правильно? Перш ніж сказати – обдумайте кожне слово!

- Щотижня, щодня, щомиті навіть подумки любіть своїх дітей такими, якими вони є! Бо любов – це не подарунок, а право дитини проявляти свої емоції, приймати її, цікавитися її життям. Пам'ятайте, довіритися тільки вам з усіма подвигами та невдачами може дитина й розказати про все пережите. Тому якомога більше часу приділяйте дитині!

- Читайте з дитиною, читайте для неї, читайте для себе: настав час начитаних та розумних, поміжкованих та толерантних. Як можна вимагати від дитини читати, якщо самим до рук не брати книжку?!

- Якщо дитину постійно обіймати та говорити їй про свою любов, то вона вчиться позитивно ставитися до всіх членів родини та довіряти людям.

- Навчіться слухати та чути свою дитину!

Вікові особливості

У дитини заболить голова, а в мами серце.

Прислів'я

Пубертатний період – це вік, коли у фізичній та емоційній сфері дитини відбуваються суттєві зміни. Це перехідний період між дитинством і дорослим життям, коли дитина намагається поводитися як дорослі, але ще зберігає дитячі риси.

Дитина щорічно з одного року до початку статевого дозрівання збільшується на 5 см. У період статевого дозрівання підліток може зростати до 10 см в рік [8]. При цьому дівчатка швидший стрибок мають на

початку підліткового періоду, а хлопчики повільніше ростуть, відстаючи у зрості. Але цей процес індивідуальний, і швидкість росту може в кожного бути різною.

Діти ростуть, осмислюють життя та роблять висновки. Причиною непорозуміння з дорослими є самі відносини в родині, вплив компанії, образи, поганий настрій, міжособистісні конфлікти, вікова криза, вплив гормонів на формування особистості, хвороба та погане самопочуття, ревності через народження другої дитини, брак любові, уваги та турботи з боку дорослих, бажання самоствердитися...

Протест

Добрі діти – вінець, а лихі – кінець.

Прислів'я

Протест виявляється в тому, що дитина взагалі не слухається. Це відмова вчасно лягати спати, їсти, йти в садочок чи школу, допомагати по господарству. Так, п'ятирічний малюк на прохання принести певну річ, жбурляє предмети, закриває вуха руками, відвертається, може показати язика. У підлітків усе інакше, вони усамітнюються в своїй кімнаті,

виявляють протест через ігнорування та мовчання.

Під час кризи підліткового віку 70% випадків – відмова від їжі та бесіди про нерозділене кохання та 30% – несприйняття поведінки дорослих [9].

Але протести – з одного боку вимагання, а з іншого – допомога дитині у вирішенні її проблем. Вони можуть бути за тривалістю різні, але в основному позитивні за кінцевим результатом.

Що робити в таких випадках? Продемонструйте ввічливість та уважність до дитини, оточіть турботою, не конфліктуйте, спробуйте домогтися відвертої розмови та найголовніше – проаналізуйте сімейні стосунки.

Якщо ваші діти протестують – негайно виясніть причину. Хто, як не ви, стане поряд та підставить дружнє плече...

Зі скарбниці народної мудрості

Малі діти – деруть запаску, а великі – серце.

Прислів'я

Прислів'я закликає шанувати батьків. Мудрість, повчання та настанови гарних вчинків надихають нас із глибини віків, що збирав, мов намистинки, український народ.

- На землі немає неправих батьків.
- Батька та матері на все життя не вистачить.
- Не буде добра, коли в сім'ї ворожнеча.
- Батька та матір шанувати – горя не знати.
- Не нехтуй порадами старих.

- Поперед батька в пекло не лізь.
- Не ховайте свої невдачі від батьків.
- Сім'єю дорожити – щасливим бути.
- Старший брат, як другий батько.
- Хороша дочка не розраховує на посаг.
- Без матки бджілки зниклі дітки.
- Хочеш у чомусь досягти успіху, порадься із трьома старими.
- Людина без сім'ї, що дерево без плоду.
- Вмів дитину народити, вмій її навчити.
- Без батька півсироти, а без матері – то вся сирота.

Найбільша радість

*Як не навчиш дитину в пелюшках,
то вже не навчиш і в подушках.*

Прислів'я

Щодня прямую після роботи додому крізь сквер, повз магазини та побіля нашого дворика, де під каштаном зазвичай сидять пенсіонери. Хто про що: одні точать розмови-теревені цілий день, інші в доміно та шахи, а ось під каштаном, що побіля дитячого майданчика, сидить дідусь Матвій:

– Доброго дня, дідусю Матвію! – вітаюся та зручненько вмоцнююся навпроти.

– І вам будьте здорові, – відповідає дідусь і починає показувати одного зуба в роті. Це він так радо посміхається.

– Яким було ваше дитинство? – з нетерпінням чекаю відповіді та готуюся занотовувати.

– О, дитинство, – крутить вус співбесідник. Та чи було воно, і коли то було... А потім пішли спогади про важкі повоєнні роки, про босоноге дитинство, про перші уроки в школі, коли не вистачало книжок та зошитів. Писали на клаптиках газет, про перші «5» та інколи «3»... Перша вчителька, перші невдачі...

– Дідусю, а якщо дітки не слухаються батьків, що порадите? – головне запитання залишаю останнім та уважно слухаю відповідь.

– Так, слід уважно дослухатися до порад тата й мами. Нічого поганого вони не скажуть. Коли народжується дитина – вся родина тішиться, бо це маленьке щастя збирає біля себе так багато людей. Усі радіють її успіхам, підказують, як би не впасти та не обламати собі крила. Не може бути, щоб крихітки не слухалися, а можливо це батьки неуважні до своїх дітей? – дідусь задумався й додав... Напевно потрібно «сідати за круглий стіл»... – і пильно подивився мені в очі.

– Навіщо це робити? Щоб з'їсти пуд солі? – посміхаюся та чекаю відповіді.

– Так, можна й так сказати. Ми такими ж були бешкетниками, як і сьогоднішні дітлахи. Але вони більш розумні та розвиненіші за нас... От би зараз вернути той час. Я дуже жалкую, що залишилися одні спогади, – дідусь починає витирати сльози, і я розумію, що зайшла у спогадах занадто далеко.

Слід домовлятися із дітьми, підтримувати їх та щоденно піклуватися про них. Усе, що я увібрав від батьків та дідів-прадідів, я віддам своїм онучатам, а одне з перших золотих правил – це слухняність! – промовив і повільно підвівся, взяв ціпок та й попрямував назустріч внукові, що мчав щодуху...

– Найбільша радість повинна знати головні слова родинного коду..., – подумалося мені.

Як домогтися слухняності

*Діти – то Божя роса.
Прислів'я*

1. Чим менше заборон, тим менше покарань. Табу мають бути тільки на серйозні проблеми, а не для дрібничок.

2. Не вирішуйте проблеми криком та скандалом. Слід говорити спокійно та помірено.

3. Якщо дитина чимось захоплена, крик тут аж ніяк не допоможе. Навпаки, розпочніть розмову пошепки, емоційно жестикулюючи,

та використайте міміку.

4. Тільки один раз слід говорити слова заборони, не повторюйте одне й те саме декілька разів. Виховуйте в дітей уважність.

5. Психологи вважають, що людина не засвоює слова із заперечною часткою «не», тим паче діти. Тому вважається вірним, якщо формувати заборони так, щоб частка була відсутня. Наприклад: «Не читай лежачи» на «Пропоную почитати зручніше, біля столу»...

6. Якщо дитина полюбляє допомагати готувати страви, запропонуйте їй приготувати власноруч для всіх членів родини бутерброди, зробити сервірування столу чи зібрати із нього посуд. А ще можна ліпити вареники та різати овочі на піцу. Це допоможе налагодити тісні зв'язки та привчати дитину до праці змалку.

7. Запам'ятайте: завдання батьків – не покарати дитину, а дати їй зрозуміти, що її поведінка неприйнятна.

8. Дитина має усвідомити, що кожен вчинок, і гарний, і поганий – буде мати наслідки. Якщо буде порушено правила, то її буде покарано.

Поради небайдужим батькам

Від лося – лосеня, від свині – порося.

Прислів'я

1. **Слухайте, та не сперечайтесь!**

Якщо дитина не бажає очі в очі, можна підійти збоку й тихим спокійним голосом запитати про проблему. Говорити буде дитина, бажано не перебивати.

2. **Спокійний тон!** Якщо починати підвищувати голос, то дитина прийме за поєдинок: хто кого перекричить. Не слід доводити дитину до істерики але необхідно

пояснити, що треба поводитися пристойно і крик нічого не вирішить, тільки озлобить. Вмикайте заспокійливу музику, улюблену дитячу: ви здобудете прихильність, адже вона позитивно діє, як заспокійливе.

3. **Поважайте світогляд!** Дозволяйте дитині робити те, що їй під силу, читайте улюблені твори та обговорюйте прочитане, співчуйте, встановлюйте розумні правила, попередньо обговоривши їх, дотримуйтеся обіцянок та поважайте дитину, її друзів та погляди на життя. Демонструйте правила гарної поведінки, чим «уб'єте» двох зайців. По-перше, навчите дитину, як поводитися з іншими людьми, а по-друге, завоюєте прихильність до вас, і так станете другом та порадником.

– **Дружба – місток порозуміння.** Слід забути фрази: «Я бажаю, щоб ти зробив...», «Мені треба...». Використовуйте: «Нумо, спробуймо...», «Як щодо виготовлення...». В дружніх відносинах можна світ змінити, тобто коли дитина в довірливих відносинах з членами родини, можна назавжди забути про істерики та непорозуміння, неповагу та ігнорування. Влаштовуйте змагання, ігри в шахи та шашки, естафети та «морські бої»... Фантазуйте: це – на користь!

– **Вибір!** Діти мають власну думку, їм не подобається, коли ними занадто командують, тим паче в наказовому способі. Наприклад: «Зроби!», «Принеси!», «Прочитай!»... Коли настає час обіднього сну, можна запропонувати казку на вибір чи улюблені вірші, а ще під час збирання до дитячого садочка запропонуйте обрати одяг та взуття. Це допоможе дитині бути організованою.

– **Тісний зв'язок!** Ніколи не змушуйте силою робити те, чого не хоче дитина, бо вона буде чинити «опір». Наприклад: «Вимкни музику!». Все марно! Опір виникає інстинктивно, та на жаль властивий не тільки дітям. Кращим варіантом буде обійняти дитину й попросити нормальним лагідним тоном. Тісний зв'язок допоможе налагодити відносини.

– **Заохочуйте позитивну поведінку!** Якщо дитина істерить та капризує, говорить більше «Ні!», ніж «Так!» – настав час діяти! Підготуйте відповіді на питання: «Чи любиш ти подорожувати?», «Чи смачні цукерки?», «Чи хотіла б покататися на верблюді?»... Чим частіше дитина відповідає позитивно, то сильніше відчуває, що її поважають та цінують.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Українські народні прислів'я та приказки про дітей. URL: <https://vsviti.com.ua/ukraine/92672>
2. Цікаві факти про сучасних підлітків. URL: <https://dityinfo.com/rozwitok-ditini/cikavi-fakti-pro-suchasni-pidlitkiv.html>
3. Чому не слухаються діти? URL: <https://vabos.com.ua/chomu-ne-sluchayutsya-diti/>
4. Що робити, якщо дитина неслухняна? URL: https://smartum.com.ua/about_us/blog/semya-i-otnosheniya/chto-delat-esli-rebenok-neslushaetsya/
5. Як батьки своїми ж руками роблять дітей неслухняними? 7 типових помилок матерів і татусів. URL: <https://inlviv.in.ua/suspilstvo/yak-batky-svoyimy-zh-rukamy-roblyat-ditej-neslunhnyany-m-7-typovyh-pomylok-materiv-i-tatusiv>
6. Як упоратися з «неслухняною» дитиною? URL: <https://cutt.ly/QwcdHE0u>
7. Яких правил слід дотримуватися підліткам, щоб збільшити вироблення гормону росту. URL: <https://news-xl.net/society/iakih-pravil-slid-dotrimyvatisia-pidlitkam-shob-zbilshiti-viroblennia-gormony-rosty/>
8. Основні прояви кризи трьох років. URL: <https://naurok.com.ua/kriza-troh-rokiv-osnovni-proyavi-krizi-troh-rokiv-306571.html>

Нотатки

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Відомості про авторів

Тіхонова Наталія Георгіївна, старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», кандидат педагогічних наук.

Луценко Марія Петрівна, учитель початкових класів комунального закладу «Тарасівський ліцей Кетрисанівської сільської ради», Кіровоградська область.

Список джерел, використаних для обкладинки

1. Vistacreate. URL: <https://create.vista.com/uk/home/>
2. Tasha Wander. Family. URL: <https://www.behance.net/annababy/appreciated>
3. Clipart library. School House. URL: <https://clipart-library.com/clipart/qTBoqEnzc.htm> .

Тіхонова Н. Г., Луценко М. П.

**Педагогіка партнерства
або Як простір дитинства заповнити
взаєморозумінням та взаємоповагою**

Навчально-методичний посібник

Підписано до друку 10.11.2023 р.

Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Друк – принтер. Тираж – 100 прим.
Зам. № 419

КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», вул. Велика Перспективна,
39/63, Кропивницький, 25006
Віддруковано в лабораторії інформаційно-методичного забезпечення
освітнього процесу КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського»,
вул. Велика Перспективна, 39/63, Кропивницький